

Jaarverslag 2009

VISIE

Onze dagelijkse werk- en leefomgeving duurzamer maken.

MISSIE

De missie van Grontmij is om een vooraanstaand Europees ontwerp-, ingenieurs- en managementadviesbureau te zijn voor de bebouwde en natuurlijke omgeving.

PROFIEL

Grontmij is een toonaangevend ontwerp-, advies- en managementbureau dat actief is in de groeimarkten water, energie, infrastructuur en duurzame planning en ontwerp. De kern van onze activiteiten is en blijft het creëren van waarde voor onze klanten door het ontwerpen en realiseren van een duurzame woon- en werkomgeving. Grontmij is het op drie na grootste advies- en ingenieursbureau in Europa met ruim 150 kantoren verspreid in de regio en nog eens 20 elders in de wereld. We bieden werk aan bijna 8.000 professionals over de hele wereld.

Onze keten van diensten loopt van grote, duurzame water- en energie-infrastructuurprojecten tot het ontwerpen van efficiënte mobiliteit- en transportnetwerken die vorm geven aan onze woon- en werkomgeving met respect voor het milieu.

Hoewel we ons 100-jarig bestaan naderen en kunnen bouwen op bijna een eeuw aan ervaring, geven we er de voorkeur aan vooruit te kijken en de wereld waarin we leven te verbeteren. Door bij al onze ontwerp-, advies- en managementdiensten duurzaamheid als uitgangspunt te nemen, zijn onze gekwalificeerde mensen in staat om oplossingen te bedenken die de toekomst zowel vorm geven als respecteren.

www.grontmij.com

Inhoud

Kerncijfers	2
Voorwoord	4
Informatie voor de aandeelhouders	6
Raad van Commissarissen	8
Bericht van de Raad van Commissarissen	9
Vergaderingen	9
Commissies	10
Remuneratierapport	11
Samenstelling	14
Jaarrekening en dividend	14
Raad van Bestuur	15
Verslag van de Raad van Bestuur	18
Strategie	18
Markten	20
Risicomanagement	24
Financiële gang van zaken	30
Human resources	37
MVO en Duurzaamheid	42
Corporate governance	46
Verklaringen	48
Jaarrekening	50
Verslag van Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V.	114
Verslag Stichting Preferente aandelen Grontmij	115
Management	116

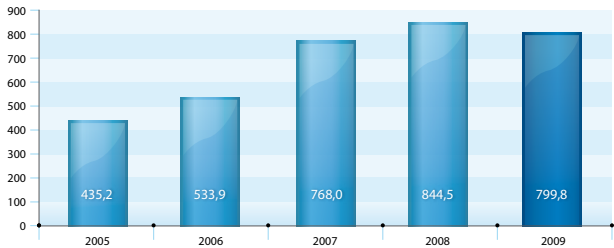
Kerncijfers

		2009	2008	2007	2006	2005
Opbrengsten						
Totale opbrengsten ¹⁾	€ 1.000	799.800	844.478	768.011	533.876	435.187
Projectkosten van derden		169.925	182.254	174.701	158.612	147.977
Netto bedrijfsopbrengsten		629.875	662.224	593.310	375.264	287.210
Medewerkers (gemiddeld)						
Eigen medewerkers	FTE	6.882	6.816	6.256	4.140	3.391
Ingeleend personeel		367	511	400	334	279
Totaal		7.249	7.327	6.656	4.474	3.670
Medewerkers (per einde jaar)	FTE	7.105	7.478	6.780	6.337	3.514
Winstgevendheid						
Resultaat voor rente en belastingen (EBIT)	€ 1.000	33.305 ²⁾	58.186	47.992	30.362	20.036
EBIT voor aandeel in het resultaat van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode (EAI)	€ 1.000	25.987 ³⁾	45.502	32.488	19.852	17.081
Amortisatie immateriële activa	€ 1.000	7.660 ⁴⁾	6.948	6.087	2.633	-
Resultaat voor rente, belastingen en amortisatie (EBITA)	€ 1.000	40.965 ³⁾	65.134	54.079	32.995	20.036
EBITA voor resultaat EAI	€ 1.000	32.977 ³⁾	52.450	39.628	22.485	17.081
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	€ 1.000	52.279	34.544	29.151	35.485	-25.964
EBIT als percentage van totale opbrengsten	%	4,2	6,9	6,2	5,7	4,6
EBIT als percentage van netto bedrijfsopbrengsten	%	5,3	8,8	8,1	8,1	7,0
EBITA als percentage van totale opbrengsten	%	5,1	7,7	7,0	6,2	4,6
EBITA als percentage van netto bedrijfsopbrengsten	%	6,4	9,8	9,1	8,8	7,0
Winst na belastingen	€ 1.000	20.409 ²⁾	38.770	32.720	22.053	13.229
Winst na belastingen als percentage van totale opbrengsten	%	2,6	4,6	4,3	4,1	3,0
Winst na belastingen als percentage van netto bedrijfsopbrengsten	%	3,2	5,9	5,5	5,9	4,6
Winst per medewerker	€	2.816	5.291	4.916	4.929	3.605
Rendement op het eigen vermogen	%	11,9	23,3	22,1	18,7	14,1
Aandelen ⁵⁾						
Uitstaand aantal (ultimo)		17.764.920	17.764.920	17.794.920	17.794.920	16.164.920
Uitstaand aantal (gemiddeld)		17.764.920	17.764.920	17.794.920	16.698.252	16.164.920
Netto kasstroom per aandeel	€	2,94	1,94	1,64	2,13	-1,61
Winst per aandeel	€	1,14	2,16	1,84	1,31	0,81
Dividend per aandeel (2009: voorstel)	€	1,00	1,15	1,10	0,75	0,53
Dividend/winst per aandeel	%	88	53	60	57	65
Dividend/netto kasstroom per aandeel	%	34	59	67	35	-32
Hoogste koers	€	19	30	41	23	15
Laagste koers	€	13	14	22	15	10
Slotkoers	€	17	18	24	22	15
Balans einde jaar						
Totaal eigen vermogen	€ 1.000	167.830	174.943	157.203	138.708	97.042
Totaal activa	€ 1.000	596.179	631.697	596.619	533.810	351.399
Immateriële activa en goodwill	€ 1.000	199.523	202.071	168.776	170.723	8.834
Leningen en overige financieringsverplichtingen plus schulden aan kredietinstellingen	€ 1.000	104.592	116.330	102.211	117.707	32.674
Solvabiliteit	%	28,2	27,7	26,4	26,0	27,6

1) Totale opbrengsten is exclusief overige opbrengsten welke voorgaande jaren wel opgenomen waren. Vergelijkende cijfers zijn aangepast.
2) Inclusief € 11,7 miljoen herstructureringskosten en herstructureringsvoorzieningen.
3) Inclusief € 11,7 miljoen herstructureringskosten en herstructureringsvoorzieningen en voor € 0,7 miljoen amortisatie van de waarde van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode.
4) Inclusief € 0,7 miljoen amortisatie dat onderdeel uitmaakt van de waarde van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode.
5) Aangepast voor aandelensplitsing in verhouding 1:4 per 1 juni 2007.

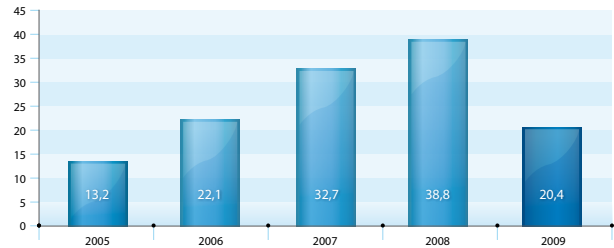
TOTALE OPBRENGSTEN

In miljoenen euro's

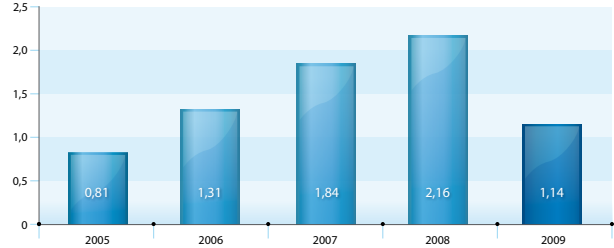
WINST NA BELASTINGEN

In miljoenen euro's

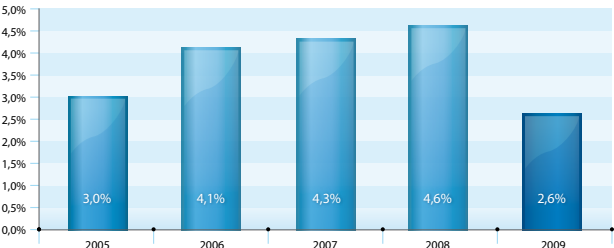
WINST PER AANDEEL

In euro's

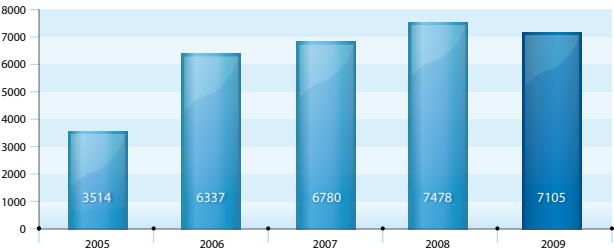
NETTOMARGE

In procenten

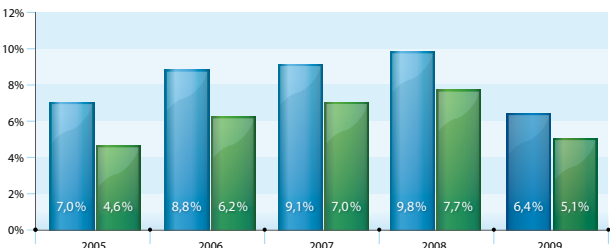
AANTAL MEDEWERKERS ULTIMO

In FTE

EBITA (% van de netto bedrijfsopbrengsten)
EBITA (% van de totale bedrijfsopbrengsten)

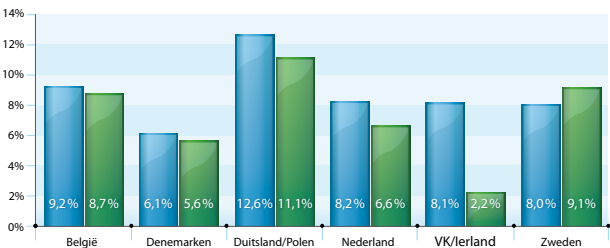
In procenten

EBIT PER LAND

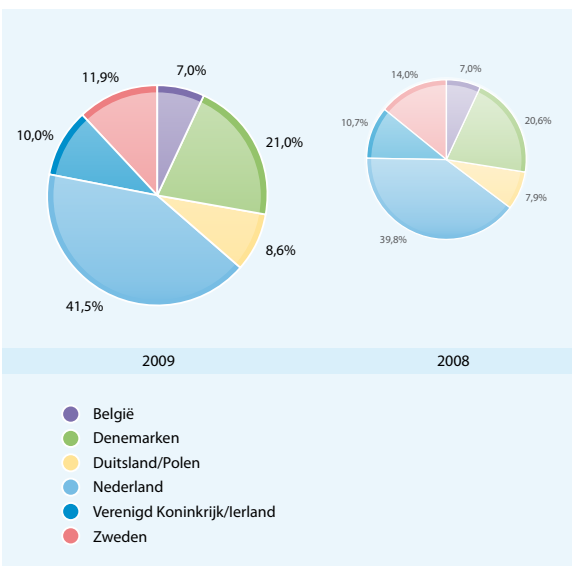
(amortisatie gealloceerd in Holdings & Eliminaties)

In procenten

BEDRIJFSOPBRENGSTEN PER LAND

In procenten

Sylvio Thijsen

Na vijf achtereenvolgende jaren van groei, is 2009 voor Grontmij een moeilijk jaar gebleken waarin onze gerapporteerde winst is gedaald. De in 2008 ontstane kredietcrisis die uitgroeide tot een wereldwijde financiële crisis, heeft ook op Grontmij zijn weerslag gehad. Het volledige effect op onze onderneming werd pas in de tweede helft van 2009 duidelijk. Na een optimistisch eerste halfjaar met een sterke orderportefeuille, begonnen steeds meer klanten de economische teruggang te voelen. Belangrijke lange-termijnprojecten werden uitgesteld, maar ook onze korte-termijnorderportefeuille kwam onder druk te staan. Ondanks de moeilijke marktomstandigheden en het effect daarvan op onze resultaten, hebben wij het volgende kunnen realiseren:

- bedrijfsopbrengsten van € 800 miljoen en behoud van onze meest belangrijke marktposities in Europa;
- winst na belastingen € 20,4 miljoen (na herstructureringskosten van € 11,7 miljoen);
- een sterk kasresultaat van > € 52 miljoen;
- € 5 miljoen aan herstructureringskosten en € 7 miljoen aan voorzieningen voor verdere afvloeiingen en kostenbesparingen;
- grotere transparantie en betere rapportage en performance management;
- hernieuwde strategie 2010-2015 gericht op (autonome) groei en winstgevendheid met herstructurering van de onderneming naar business lines, zoals begin januari 2010 bekendgemaakt.

Grontmij is een van de weinige Europese advies- en ingenieursbureaus dat verslag uitbrengt over haar prestaties op het gebied van duurzaamheid en maatschappelijk betrokken ondernemen op basis van de Global Reporting Initiative-richtlijnen (GRI). Dit jaar zetten wij een volgende stap en rapporteren wij op B+ niveau van de GRI-richtlijnen.

Hoewel de verbetering van onze operationele bedrijfsprocessen de ongunstige marktomstandigheden voor een deel kunnen opvangen, hebben we in 2009 ook besloten overtollige kosten uit de onderneming te halen en een solide basis te creëren voor de nieuwe, op groei gerichte, organisatiestructuur. De maatregelen zijn zowel een reactie op het economisch klimaat als een integraal onderdeel van de strategische koers.

Ik realiseer mij dat de maatregelen die wij in 2009 hebben getroffen en in 2010 verder zullen volgen een grote druk leggen op onze medewerkers. Ik ben daarom dankbaar voor de veranderingen die zij hebben weten te realiseren, hun loyaliteit en passie voor de onderneming.

Deze acties en structurele maatregelen waren niet alleen een reactie op een moeizame bedrijfsomgeving. Zij hingen ook rechtstreeks samen met de aanpassing van onze strategie die wij in januari 2010 hebben aangekondigd. Centraal in onze strategie 2010-2015 is een herstructurering van geografische regio's naar drie business lines:

- Planning & Design;
- Transportation & Mobility;
- Water & Energy.

Deze business lines vormen een afspiegeling van de externe lange-termijnmarktfactoren die onze activiteiten de komende vijf jaar zullen bepalen, zoals klimaatverandering, bevolkingsgroei, verstedelijking en ontwikkeling van de EU. Door te concentreren op kerncompetenties zal Grontmij een goede uitgangspositie innemen voor het streven naar autonome groei in de meest winstgevende en snelst groeiende markten.

De overgang van een geografische structuur naar een structuur in business lines heeft vooral gevolgen gehad voor het topmanagement van de organisatie waarbij de Raad van Bestuur samen met drie groepsdirecteuren het Group Executive Committee vormt.

De Raad van Bestuur betreurt het vertrek van mevrouw Nørgaard die besloten heeft Grontmij te verlaten om elders haar carrière voort te zetten. Ik wil mevrouw Nørgaard graag danken voor haar uiterst waardevolle bijdrage gedurende de eerste jaren na de samenvoeging van Grontmij en Carl Bro. Ik wens haar veel succes in haar verdere carrière.

Vooruitzichten

Wij verwachten dat 2010 wederom een uitdagend jaar zal zijn waarin sommige markten zich zullen stabiliseren. Ons kostenreductieplan moet een structurele kostenbesparing opleveren en de eerste voordelen daarvan zullen in de tweede helft van 2010 merkbaar zijn. Onze lange-termijndoelstellingen zijn ambitieus; met name omdat we de korte-termijneffecten van het huidige economische klimaat moeten verwerken door onze kostenbasis te verlagen zoals is aangekondigd bij de publicatie van de derdekwartalresultaten over 2009. De onderneming zal haar lokale marktposities verstevigen door de overheadkosten te verlagen en de bedrijfsprocessen, zoals IT en risico-beheersing, verder te standaardiseren. Daarnaast zullen we ons blijven richten op kasstromen, vermindering van het werkkapitaal en verbetering van de treasury-activiteiten.

Naar verwachting zullen factoren als klimaatverandering, bevolkingsgroei, verstedelijking en de ontwikkeling van de Europese Unie de vraag naar onze diensten doen toenemen. Wij hebben vertrouwen in de lange-termijndoelen die we voor de komende vijf jaar (2010-2015) hebben gesteld. De huidige economische omgeving is echter onzeker. Daarom zullen wij onze resultaatverwachting voor 2010 nader invulling geven tijdens de bekendmaking van de halfjaarcijfers.

De Bilt, 10 maart 2010

Sylvio Thijsen
Voorzitter Raad van Bestuur

KAPITAALSTRUCTUUR,
CERTIFICERING EN BEURSNOTERING

Het maatschappelijk kapitaal van Grontmij bestaat uit 30 miljoen gewone aandelen met een nominale waarde van € 0,25 en uit 30 miljoen preferente aandelen met een nominale waarde van € 0,25. Per 31 december 2009 waren er 17.764.920 gewone aandelen geplaatst. Er waren per diezelfde datum geen preferente aandelen geplaatst. Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V. (de 'Stichting') beheert circa 98% van de gewone aandelen van Grontmij waarvoor certificaten zijn uitgegeven. De certificaten van gewone aandelen van Grontmij staan genoteerd aan de effectenbeurs van Euronext Amsterdam en zijn opgenomen in de Amsterdam Small Cap Index (AScX). Ultimo 2009 bedroeg de beurswaarde van Grontmij € 300 miljoen (koers € 16,90 eind 2009).

Er gelden geen beperkingen voor de overdracht van aandelen of certificaten van aandelen. Er zijn geen speciale zeggenschapsrechten verbonden aan gewone of preferente aandelen. Houders van certificaten van gewone aandelen kunnen hun certificaten onbeperkt inwisselen voor gewone aandelen. Het verslag over 2009 van de Stichting is opgenomen op pagina 114.

RESULTAAT EN DIVIDEND PER AANDEEL

Grontmij streeft naar een jaarlijkse stijging van de winst per aandeel en wil aandeelhouders hiervan laten profiteren. De winst per aandeel in 2009 is € 1,14 (2008: € 2,16). Voor de bepaling van het dividendvoorstel over 2009 zijn de solvabiliteit, liquiditeit en verwachte kasstromen in aanmerking genomen. Op grond van deze overwegingen, zal het dividend over 2009, zoals voorgesteld aan de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering, € 1,00 (2008: € 1,15) per (certificaat van) gewoon aandeel bedragen. Dit betekent dat ruim 88% van de winst als dividend ter beschikking wordt gesteld. Het dividend wordt uitgekeerd in de vorm van (certificaten van) gewone aandelen, tenzij een houder van (certificaten van) gewone aandelen uitdrukkelijk aangeeft het dividend in contanten te willen ontvangen. Voor zover het dividend wordt uitgekeerd in (certificaten van) aandelen, zullen de voor het stockdividend uitgegeven (certificaten van) aandelen worden uitgekeerd ten laste van de agioreserve dan wel overige reserves ter keuze van de vennootschap, en zal een overeenkomstig bedrag van € 1,00 per (certificaat van) gewoon aandeel in mindering worden gebracht op de winst toekomend aan de aandeelhoudersvergadering en worden toegevoegd aan de overige reserves. De nieuw uitgegeven (certificaten van) gewone aandelen zijn gerechtigd tot dividend over het boekjaar 2010 en volgende boekjaren.

INVESTOR RELATIONS

Grontmij streeft naar een voor iedereen gelijktijdige toegang tot relevante financiële en niet-financiële informatie. Wij verstrekken informatie over de financiële resultaten, de strategie en de ontwikkelingen binnen de Groep via ons jaarverslag en door regelmatige publicatie van persberichten. Daarnaast onderhoudt Grontmij actief contacten met de financiële sector via roadshows (individuele bijeenkomsten met beleggers), beleggersconferenties en analistenbijeenkomsten. In 2009 zijn er roadshows georganiseerd in België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland. De CEO en de CFO zijn nauw betrokken bij alle activiteiten rond investor relations. De jaarlijkse pers- en analistenbijeenkomsten en de aandeelhoudersvergadering zijn via audiowebcast te volgen.

In 2009 hebben wij ons wederom ingespannen om de transparantie in de rapportage te vergroten. In 2010 zal dit een vervolg krijgen wanneer we gaan rapporteren op basis van drie business lines.

PARTICIPATIEREGELINGEN MEDEWERKERS

In 1999 heeft Grontmij een medewerkersparticipatieregeling ingevoerd. Deze regeling biedt onze Nederlandse medewerkers de mogelijkheid via Stichting Medewerkersparticipatie Grontmij te investeren in de vennootschap zonder transactiekosten of bewaarvergoedingen. Deze participaties worden vertegenwoordigd door certificaten van aandelen die de Stichting op de effectenbeurs van Euronext Amsterdam heeft gekocht. Ultimo 2009 waren 2.575 medewerkers (2008: 2.725) geregistreerd voor 86.271 participaties (2008: 94.050).

In 2008 is een nieuwe participatieregeling geïntroduceerd. De nieuwe regeling is bedoeld voor alle medewerkers van Grontmij met uitzondering van de leden van de Raad van Bestuur. Tot dusver is de regeling ingevoerd in Ierland, Nederland, Polen en het Verenigd Koninkrijk. Volgens de nieuwe regeling en op basis van een besluit van de Raad van Bestuur mogen medewerkers tot een bepaald percentage van hun vaste salaris via Stichting Employee Share Purchase Plan investeren in de vennootschap. De medewerker verwerft participaties in Stichting Employee Share Purchase Plan, die een overeenkomend aantal certificaten in Grontmij N.V. op Euronext Amsterdam verwerft. De participaties worden uitgegeven met een korting van 15% op de onderliggende marktwaarde van de certificaten. Participaties moeten gedurende een termijn van drie jaar worden aangehouden. Daarna ontvangt elke medewerker een aanvullende participatie voor elke vier participaties die hij of zij bezit. Deze aanvullende participaties en de corresponderende

AGENDA 2010

18 mei	Publicatie cijfers 1 ^e kwartaal 2010
18 mei	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
19 augustus	Publicatie halfjaarcijfers 2010
11 november	Publicatie cijfers 3 ^e kwartaal 2010

De data voor 2011 worden bekend gemaakt op onze website:
www.grontmij.com/investorrelations/financialcalendar

aanvangsparticipaties moeten nog eens twee jaar worden aangehouden voordat ze verkocht kunnen worden. Net als bij de andere regeling is de medewerker geen transactiekosten of bewaarvergoedingen verschuldigd. Eind 2009 stonden 213 medewerkers (2008: 32) geregistreerd voor 18.377 participaties (2008: 1.973).

Het maximale bedrag dat via deze regelingen mag worden belegd, is vastgesteld op 5% van het geplaatste aandelenkapitaal van Grontmij N.V. Er bestaan geen optieregelingen bij Grontmij.

KAPITAALBELANG

Op basis van publieke informatie per 31 december 2009 hebben de volgende aandeelhouders een belang van 5% of meer in het aandelenkapitaal van Grontmij:

Delta Deelnemingen Fonds N.V.	11,4%
ING Groep N.V.	7,5%
Deutsche Bank AG*	6,8%
Aviva plc	5,1%
Optieverder B.V.	5,1%
Kempen Oranje Participaties N.V.	5,1%

* Gehouden via DWS Investment GmbH

KOERSVERLOOP

De koersontwikkeling van het Grontmij-aandeel gerelateerd aan het verloop van de AEX en AScX vanaf 2005 is als volgt:

Geïndexeerde aandelenkoers bewegingen (100 op 3 maart 2005)

F.L.V. Meysman (voorzitter)

Geboortejaar 1952

Nationaliteit Belgische

Benoemd 2001

Herbenoemd 2005, 2009

Aftredend (niet herbenoembaar) 2013

Belangrijkste eerdere functies voorzitter Raad van Bestuur Sara Lee/DE N.V., executive vice-president en directeur Sara Lee Corporation.

Huidige functies Lid van de Raad van Commissarissen GIMV, Spadel S.A., Picanol N.V. en WDP N.V.

S.E. Eisma (vicevoorzitter)

Geboortejaar 1949

Nationaliteit Nederlandse

Benoemd 2005

Herbenoemd 2009

Aftredend en herbenoembaar 2013

Huidige functies advocaat en vennoot De Brauw Blackstone Westbroek N.V., voorzitter van de Raad van Commissarissen HAL Holding N.V., lid van de Raad van Commissarissen Rabobank Nederland en voorzitter Raad van Toezicht Hogeschool van Beeldende Kunsten, Muziek en Dans in Den Haag.

P.E. Lindquist

Geboortejaar 1960

Nationaliteit Zweedse

Benoemd 2007

Aftredend en herbenoembaar 2011

Belangrijkste eerdere functies Group vice-president, Head of Franchise and Factory Sales Scania, Executive vice-president Europe Alfa Laval.

Huidige functie CEO PIAB AB.

J.H.J. Zegering Hadders

Geboortejaar 1946

Nationaliteit Nederlandse

Benoemd 2005

Herbenoemd 2009

Aftredend en herbenoembaar 2013

Belangrijkste eerdere functies voorzitter ING Nederland, directeur Exploitatiemaatschappij Tunnel onder de Noord, directeur Exploitatiemaatschappij Wijkertunnel.

Huidige functies lid van de Raad van Commissarissen Fortis S.A./N.V., lid van de Raad van Bestuur Fortis UK, lid gemeenteraad Bussum, lid Raad van Toezicht ICT Regie, voorzitter Stichting Nieuw Holland, lid van de Raad van Commissarissen GE Artesia Bank.

De leden van de Raad van Commissarissen hadden op 31 december 2009 geen (certificaten van) aandelen Grontmij N.V. in bezit. De bezoldiging van de Raad van Commissarissen is opgenomen op pagina 103.

Voor Grontmij is 2009 een moeilijk jaar geweest. Hoewel de Groep het jaar begon met een sterke orderportefeuille, bleek Grontmij in de tweede helft niet immuun voor de effecten van de wereldwijde financiële crisis. Naarmate het jaar vorderde, werkte de Raad van Commissarissen nauw met de Raad van Bestuur samen aan maatregelen om de effecten van de crisis te beheersen. Daarnaast was de Raad van Commissarissen in 2009 volledig betrokken bij de voorbereidingen voor de hernieuwde strategie voor 2010-2015. Het eindresultaat is een herstructurering van de organisatie die zich richt op de kernactiviteiten Planning & Design, Transportation & Mobility en Water & Energy.

VERGADERINGEN

Algemeen

De uitdagingen van de financiële crisis en de toezichhoudende rol van de Raad van Commissarissen bij de totstandkoming van de hernieuwde strategie komen tot uitdrukking in het aantal keren dat de Raad van Commissarissen in 2009 bijeen is gekomen. Gewoonlijk worden er zes formele vergaderingen per jaar gehouden. In 2009 kwam de Raad van Commissarissen acht keer bijeen met de Raad van Bestuur. Tijdens deze vergaderingen waren alle leden aanwezig. Strategische doelen zijn altijd een belangrijk onderwerp in de vergaderingen. Met de Raad van Bestuur zijn maatregelen besproken om de negatieve effecten van de heersende marktomstandigheden op te vangen. Daarnaast waren financieringsregelingen, convenanten, werkkapitaal en kostenbeheer prioriteitspunten in alle vergaderingen. Ontwikkelingen in alle marktsectoren en regio's – met name de Britse markt die het hardst werd getroffen – stonden regelmatig op de agenda. Specifieke marktsectoren, vooral groeisectoren als Water & Energy en Transportation evenals uitbreiding van de expertisegebieden, werden diepgaand besproken, ook in het licht van de strategische koersverlegging. Helaas vielen er ontslagen, voornamelijk in de hardst getroffen markten, zoals Denemarken, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Over deze maatregelen heeft regelmatig overleg plaatsgevonden met de Raad van Bestuur.

Potentiële acquisities en desinvesteringen staan altijd op de agenda. In 2009 werden enkele potentiële acquisities getoetst aan strategische randvoorwaarden en toekomstige groeiscenario's. Er vonden in 2009 echter geen significante acquisities of desinvesteringen plaats. Ontwikkelingen in risicobeheer is een terugkerend agendapunt waarover de auditcommissie van de Raad van Commissarissen regelmatig verslag uitbrengt. In 2009 werden bestaande risicomanagementprocessen aangepast en vastgelegd in het assurance framework van de Groep.

In het licht van de strategische herstructurering, heeft de Raad van Commissarissen regelmatig overleg gehad over de nieuwe topmanagementstructuur. De twee COO-functies, waarbij de positie van landendirecteur werd gecombineerd met die van statutair directeur van Grontmij N.V., zijn verdwenen. Met ingang van 12 januari 2010 bestaat de Raad van Bestuur uit een CEO en een CFO. Samen met drie nieuwe groepsdirecteuren vormen zij het Group Executive Committee van de Groep met als standplaats De Bilt. De drie nieuwe groepsdirecteuren, benoemd uit Grontmij's eigen gelederen, zijn ieder verantwoordelijk voor één van de business lines en voor een aantal landen. De Raad van Commissarissen is verheugd dat de heer Dral als groepsdirecteur Planning & Design verantwoordelijk zal blijven voor een belangrijk deel van de operationele bedrijfsvoering. De heer Hughes, verantwoordelijk voor Grontmij in het Verenigd Koninkrijk & Ierland, is groepsdirecteur Water & Energy terwijl de heer Palmblad, tot 2010 directeur Grontmij in Zweden, groepsdirecteur is geworden van de business line Transportation & Mobility.

De benoemings- en beloningscommissie van de Raad van Commissarissen heeft een belangrijke rol vervuld bij het zoeken naar een nieuwe financieel directeur. De voorzitter van de auditcommissie was eveneens bij dit proces betrokken. Dit heeft geresulteerd in de benoeming van de heer D.M. Zuydam als financieel directeur tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in mei 2009. In januari 2010 maakte de onderneming bekend dat mevrouw B.W. Nørgaard, COO en directeur van Grontmij in Denemarken, heeft besloten de Groep te verlaten om elders haar carrière voort te zetten. De Raad van Commissarissen betreurt het vertrek van mevrouw Nørgaard maar is haar dankbaar voor de waardevolle bijdrage in de afgelopen jaren.

Toezicht op rapportage

De vergaderingen van de Raad van Commissarissen worden vooraf gepland om een goed toezicht op de rapportageverplichtingen van de Groep te waarborgen. De kwartaal-, halfjaar- en jaarcijfers zijn uitgebreid toegelicht en besproken. Vertegenwoordigers van KPMG Accountants N.V., de accountant van Grontmij, hebben de vergadering bijgewoond waarin de halfjaar- en jaarresultaten aan de orde kwamen. Belangrijke onderwerpen gedurende het jaar waren toezicht op de financiering- en treasury-activiteiten, budgetten en prognoses en de kasstroomsituatie van de Groep. Op al deze onderwerpen heeft de Raad van Commissarissen aanzienlijke vooruitgang in de rapportage- en prestatie meting geconstateerd. Mede gezien de huidige volatiliteit van de financiële markten werden de koersontwikkelingen en het koersrendement in vergelijking met branchegenoten van Grontmij besproken.

Ook is regelmatig gesproken over risicobeheersing- en controlesystemen, mogelijke risico's en claims, de werking van (IT-)systemen, bedrijfsprocedures en scenarioplanning. In 2009 werden bestaande risicomanagementprocessen aangepast en opgenomen in het algemene assurance framework van de Groep. In het verslagjaar besprak de Raad van Commissarissen Grontmij's betrokkenheid in en doelstellingen voor duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen, de wijze waarop dit in de bedrijfsprocessen wordt verankerd en de wijze waarop wij over dit essentiële onderdeel zullen rapporteren. Grontmij heeft reeds gekozen om haar verslaglegging op dit gebied in te richten volgens de mondiale GRI-richtlijnen.

Governance

De corporate-governance-ontwikkelingen zijn besproken mede gelet op het verslag van de Monitoringscommissie Corporate Governance Code van december 2008 en aanbevelingen van vertegenwoordigers van belangengroepen. Het merendeel van deze aanbevelingen zijn of werden reeds toegepast. De corporate-governancestructuur van Grontmij is in 2009 niet gewijzigd.

Trainingsprogramma

Binnen het doorlopende trainingsprogramma werd één vergadering van de Raad van Commissarissen op locatie in Zweden gehouden. Tijdens de vergadering kwam de Raad van Commissarissen bijeen met het lokale management dat een overzicht gaf van hun veranderingsmanagementproces dat heeft geleid tot hogere marges en efficiëntere bedrijfsprocessen. De vergadering in Zweden werd ook aangegrepen om de activiteiten per sector, de economische ontwikkelingen en de vooruitzichten voor de Zweedse markt te bespreken. Een ander deel van het trainingsprogramma was gericht op risicomanagement. Hiertoe presenteerde de interne auditor van de Groep het risicomanagementprogramma voor 2009 aan de voltallige Raad van Commissarissen.

Besloten vergaderingen

In 2009 heeft de Raad van Commissarissen vier besloten vergaderingen gehouden (zonder de aanwezigheid van de leden van de Raad van Bestuur, maar veelal in aanwezigheid van de voorzitter van de Raad van Bestuur). Tijdens deze vergaderingen besprak de Raad van Commissarissen het functioneren van de leden van de Raad van Bestuur aan de hand van aanbevelingen van de benoemings- en beloningscommissie. Voorts besprak de Raad van Commissarissen de samenstelling van de Raad van Bestuur en van de nieuwe Group Executive Committee. Daarnaast heeft de Raad van Commissarissen de uitkomst geëvalueerd van een vragenlijst die eind 2008 door alle leden van de Raad van Commissarissen en de Raad van

Bestuur was ingevuld over het functioneren van de Raad van Commissarissen. Met deze evaluatie besprak de Raad van Commissarissen de eigen samenstelling rekening houdend met de specifieke bevoegdheden van elk lid, het roulatieschema en het profiel van een mogelijk toekomstig lid van de Raad van Commissarissen. Een nieuw roulatieschema werd goedgekeurd en gepresenteerd op de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in 2009.

COMMISSIES

De Raad van Commissarissen kent twee commissies. Elke commissie rapporteert inhoudelijk in de eerstvolgende voltallige vergadering van de Raad van Commissarissen.

Auditcommissie

De Raad van Commissarissen vervult collectief de rol van auditcommissie waarvan de heer Zegering Hadders voorzitter is. De commissie heeft in 2009 vier keer vergaderd. De externe accountant heeft de vergaderingen bijgewoond waarin de halfjaar- en jaarresultaten zijn besproken en heeft één keer gesproken met de auditcommissie buiten aanwezigheid van Raad van Bestuur.

In de vergaderingen van de auditcommissie zijn onder meer de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- de jaarcijfers 2008 en de kwartaal- en halfjaarcijfers 2009;
- het budget 2010 en vergelijking van de werkelijke cijfers met budget 2009 per kwartaal;
- de managementletter en het verslag aan de Raad van Bestuur van de accountant;
- treasury en werkkapitaalbeheer;
- de financieringspositie inclusief aflossingschema's en convenanten;
- belangrijkste risico's en juridische procedures;
- de inrichting en het functioneren van de interne risicobeheersing- en controlesystemen van de Groep;
- de rol en het functioneren van de externe accountant;
- de bevindingen van de interne accountant;
- de betrokkenheid van de voorzitter van de auditcommissie bij de invulling van de positie en voordracht tot benoeming van de CFO;
- waardering van niet-kern activa;
- belastingen.

Van alle vergaderingen zijn verslagen gemaakt.

Benoemings- en beloningscommissie

In 2009 is de benoemings- en beloningscommissie, bestaande uit de heer Meysman en de heer Eisma, viermaal bijeen geweest. Hoofdpunten in deze vergaderingen waren het afzonderlijk functioneren van de leden van de Raad van Bestuur en hun beloning in 2009. Ook is gesproken over

de realisatie van doelstellingen in 2008 en de hieraan verbonden, in 2009 te betalen korte-termijnbonus voor de leden van de Raad van Bestuur. Het beloningsbeleid is opnieuw beoordeeld maar er werden geen wijzigingen noodzakelijk geacht.

De benoemings- en beloningscommissie besprak naast de beloning ook het profiel van de CFO, was betrokken bij het selectieproces en droeg ten slotte de heer D.M. Zuydam voor als nieuwe CFO tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in mei 2009. Als onderdeel van de discussies over de hernieuwde strategie voor 2010-2015 en in het licht van de daaruit voortvloeiende wijziging van de organisatie-structuur, is gesproken over de nieuwe samenstelling van de Raad van Bestuur.

De commissie heeft via verslagen van de vergaderingen de genoemde zaken aan de Raad van Commissarissen gerapporteerd. Daarnaast heeft de commissie het remuneratierapport 2009 opgesteld en de bezoldiging voorgesteld voor de leden van de Raad van Bestuur voor 2010 ter goedkeuring van de Raad van Commissarissen.

REMUNERATIERAPPORT

Dit rapport is opgesteld door de benoemings- en beloningscommissie en op 10 maart 2010 goedgekeurd door Raad van Commissarissen. Het verslag beschrijft het huidige beleid, zoals vastgesteld door de (buitengewone) aandeelhoudersvergaderingen in mei 2005, augustus 2006 en mei 2007. Sinds mei 2007 is het beloningsbeleid ongewijzigd gebleven. De feitelijke beloning over 2009 is opgenomen in de jaarrekening op pagina 102.

Remuneratiebeleid

Algemeen

Doel van ons remuneratiebeleid is het aantrekken, motiveren en behouden van gekwalificeerde bestuursleden die bijdragen aan het succes op lange termijn van Grontmij als vooraanstaand internationaal ontwerp-, ingenieurs- en managementadviesbureau. Het beleid is er tevens op gericht leden van de Raad van Commissarissen te belonen voor hun bijdrage aan de resultaten en aandeelhouderswaarde van de Groep. Zowel het beleid voor de leden van de Raad van Bestuur als voor de leden van de Raad van Commissarissen wordt iedere twee jaar geëvalueerd, voor het laatst in 2009. Zoals gemeld in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in 2009, heeft deze laatste evaluatie niet geleid tot enige aanpassing.

Beloning van de Raad van Commissarissen

De benoemings- en beloningscommissie toetst periodiek de beloning voor de leden van de Raad van Commissarissen (laatst in 2009). De aandeelhoudersvergadering stelt de feitelijke beloning vast. De leden van de Raad van Commissarissen ontvangen een vaste vergoeding die geen verband houdt met de resultaten van de Groep. In 2007 heeft de aandeelhoudersvergadering het voorstel goedgekeurd om de vergoeding van de leden van de Raad van Commissarissen vast te stellen op € 28.000 per jaar en de vergoeding van de voorzitter van de Raad van Commissarissen op € 40.000 per jaar. Daarnaast is het voorstel goedgekeurd om een bedrag van € 1.000 per vergadering te vergoeden aan die leden van de Raad van Commissarissen waarvoor de betreffende vergadering plaatsvindt buiten het land waar het betreffende lid van de Raad van Commissarissen domicilie heeft. De goedgekeurde beloning van de Raad van Commissarissen geldt als reële vergoeding voor de uit te voeren taken en verantwoordelijkheden voor een Raad van Commissarissen van een internationale, beursgenoteerde onderneming. De beloning van de Raad van Commissarissen is sinds 2007 ongewijzigd.

Samenstelling van de Raad van Commissarissen

In 2009 zijn de heren Meysman, Eisma en Zegering Hadders herbenoemd voor een periode van vier jaar. Alle leden van de Raad van Commissarissen zijn onafhankelijk, zoals vereist in de best practice bepaling III.2 van de Nederlandse Corporate Governance Code.

Beloning van de Raad van Bestuur

■ Contractvoorwaarden

Leden van de Raad van Bestuur die benoemd zijn voor 1 januari 2004, zijn voor onbepaalde tijd benoemd. Leden van de Raad van Bestuur die na die tijd zijn benoemd, zijn benoemd voor een periode van vier jaar. De heer D.M. Zuydam die in mei 2009 is benoemd, kan in 2013 worden herbenoemd. Indien leden van de Raad van Bestuur gevraagd worden af te treden, ontvangen zij een vergoeding gelijk aan één jaarsalaris. Er bestaan geen specifieke overeenkomsten tussen leden van de Raad van Bestuur en Grontmij N.V. die voorzien in een uitkering bij beëindiging van het dienstverband of ontslag als lid van de Raad van Bestuur na een openbaar overnamebod op de onderneming.

■ Benchmarking en referentiegroep

Het beloningsniveau van de leden van de Raad van Bestuur is gebaseerd op een vergelijking met het beloningsniveau van de leden van de Raad van Bestuur van andere beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde Europese ondernemingen die in dezelfde sector actief zijn, rekening houdend met complexiteit, omvang en risicoprofiel (de referentiegroep).

Daarnaast wordt het beloningsniveau van elk lid vastgesteld door de specifieke verantwoordelijkheden van het betreffende lid in aanmerking te nemen. De referentiegroep bestaat uit: ARCADIS, Fugro, DHV, Ballast Nedam, WS Atkins plc, WSP, Sweco en de Pöyry Groep. In de vergelijking zijn de volgende elementen van de totale beloning opgenomen: totaal van alle cash betalingen (vaste en variabele beloning) plus lange termijn incentives zoals aandelen- en/of optieregelingen. Het vergelijkingsonderzoek wordt uitgevoerd door de benoemings- en beloningscommissie met hulp van een externe adviseur op het gebied van remuneratie. Het laatste vergelijkingsonderzoek heeft in 2006 plaatsgevonden en is in 2009 bijgewerkt. Uit deze laatste vergelijking is gebleken dat de beloning in lijn is met die van de referentiegroep als gevolg waarvan er geen wijzigingen zijn voorgesteld of doorgevoerd.

■ Vaste beloning

De bandbreedten van het vaste jaarsalaris zijn in 2006 vastgesteld en herbevestigd in 2009. Binnen de bandbreedten stelt de Raad van Commissarissen de vaste jaarsalarissen van de Raad van Bestuur vast. De bandbreedten worden in principe jaarlijks geïndexeerd. Gezien de marktsituatie is in 2009 geen indexatie op de bestaande bandbreedten toegepast en is de vaste beloning van de leden van de Raad van Bestuur evenmin verhoogd. De bandbreedten zijn als volgt:

- Voorzitter van de Raad van Bestuur
€ 364.000 – € 437.000
- Overige leden van de Raad van Bestuur
€ 260.000 – € 333.000

Uitvoerige informatie over de vaste beloning is opgenomen op pagina 102.

■ Variabele beloning

Bij het ontwikkelen van het beloningsbeleid heeft de Raad van Commissarissen een analyse gemaakt van het mogelijke resultaat van de variabele beloningselementen en het effect daarvan op de beloning. De variabele beloning bestaat uit twee elementen: een resultaatafhankelijke bonus en een waardeafhankelijke bonus. De variabele beloning is gekoppeld aan van tevoren bepaalde, toetsbare en beïnvloedbare doelstellingen zoals hierna beschreven. Deze doelstellingen zijn afgeleid van de lange-termijnstrategie van Grontmij en hadden in 2009 betrekking op de strategische en financiële doelstellingen voor de periode 2007-2010. De maximale variabele beloning voor de voorzitter van de Raad van Bestuur bedraagt 90% van het vaste jaarsalaris. De maximale variabele beloning voor de overige leden van de Raad van Bestuur bedraagt 65% van het vaste jaarsalaris.

Resultaatafhankelijke bonus

Voor de voorzitter van de Raad van Bestuur bedraagt de resultaatafhankelijke bonus ten hoogste 60% van het vaste jaarsalaris, waarvan tweederde (40%) is gebaseerd op bedrijfsdoelstellingen en een derde (20%) op individuele doelstellingen. Voor andere leden van de Raad van Bestuur bedraagt dit deel ten hoogste 45% van het vaste jaarsalaris, waarvan tweederde (30%) is gebaseerd op bedrijfsdoelstellingen en een derde (15%) op individuele doelstellingen. Uit commerciële en strategische overwegingen worden de bedrijfsdoelstellingen pas achteraf bekendgemaakt. Individuele doelstellingen worden noch vooraf noch achteraf bekend gemaakt. De criteria voor de bedrijfsdoelstellingen waren in 2009:

- a. *nettoresultaat na belasting* (gewicht: 30% leden, 40% voorzitter). Doelstelling is het behalen van een nettoresultaat na belasting gelijk aan het niveau van 2008 (100% uitkering bij gelijk niveau, geen uitkering bij meer dan 10% onder 2008). In 2009 bedroeg het nettoresultaat na belasting € 20,4 miljoen (2008: € 38,8 miljoen) zodat het gestelde doel niet is bereikt.
- b. *Return on Equity* (RoE): rendement op het gemiddelde eigen vermogen (gewicht: 10% voor alle leden). De doelstelling is een RoE van 20% (100% uitkering wanneer 20% is gerealiseerd, geen uitkering wanneer RoE beneden 15% ligt). In 2009 bedroeg deze 11,9% (2008: 23,3%) waardoor de doelstelling niet is behaald.

Individuele doelstellingen zijn afgestemd op de individuele verantwoordelijkheden van de leden van de Raad van Bestuur. Het gaat hier om vier à zes doelstellingen, waarvan enkele een kwantitatief en andere een kwalitatief karakter hebben. Twee doelstellingen zijn van financiële aard (management van de kasstromen en besparing van overheadkosten) en minstens twee betreffen operationele doelstellingen (zoals bijvoorbeeld groei in onze thuismarkten en het realiseren van verkoopsynergie). In 2009 is door de leden van de Raad van Bestuur 9-14% (2008: 12-15%) behaald van de maximale 15% respectievelijk 20%.

Met uitzondering van mevrouw Nørgaard (gezien haar aftreden en contractclausules) en de heer Van der Werf (die op 1 april 2009 is afgetreden) besloten alle leden van de Raad van Bestuur gelet op de economische omstandigheden en de als gevolg daarvan genomen maatregelen in 2009 af te zien van hun recht op individuele korte-termijnbonusuitkeringen over 2009.

Waardeafhankelijke bonus

Voor de voorzitter van de Raad van Bestuur bedraagt dit deel maximaal 30% van het vaste jaarsalaris; voor andere leden van de Raad van Bestuur bedraagt dit deel maximaal 20% van het vaste jaarsalaris. De waardeafhankelijke bonus is gekoppeld aan de gemiddelde koersontwikkeling van Grontmij over een periode van drie jaar. De gemiddelde koersontwikkeling van Grontmij wordt over een periode van drie jaar vergeleken met de gemiddelde koersontwikkeling van alle aan de beurs van Euronext Amsterdam genoteerde ondernemingen die zijn opgenomen in de AEX, AMX of ASdX indices. Er wordt niet uitgekeerd als de koersontwikkeling van Grontmij gelijk is aan of onder die van de groep Euronext-ondernemingen ligt. Bij een positief verschil van 10% of meer (koersontwikkeling Grontmij boven de koersontwikkeling van de groep Euronext-ondernemingen) wordt de maximale waardeafhankelijke bonus uitbetaald. Voor een positief verschil tussen 0% en 10% wordt een evenredig deel uitbetaald. De bonus wordt eens in de drie jaar uitbetaald in het boekjaar na vaststelling van de jaarrekening over het laatste jaar van de periode van drie jaar. De huidige periode van drie jaar loopt van 2009-2011. De koersontwikkeling van Grontmij ten opzichte van de groep Euronext-ondernemingen over de periode 2006-2008 is >10% positief. Hierdoor is aan alle leden van de Raad van Bestuur de maximale bonus van respectievelijk 30% en 20% in 2009 uitbetaald.

Een overzicht van de variabele beloning van de leden van de Raad van Bestuur betaald in 2009 is opgenomen op pagina 102 van dit jaarverslag.

■ Pensioenen

De pensioenregeling van de leden van de Raad van Bestuur is in 2006 veranderd in een combinatie van een eindloon- en beschikbare premieregeling. Boven een vast salaris van maximaal € 300.000 wordt geen pensioenpremie betaald. Daarnaast zal per lid van de Raad van Bestuur de maximale jaarlijkse bijdrage van het bedrijf aan het pensioen niet hoger zijn dan € 75.000. In 2009 geldt de volgende regeling voor de Nederlandse leden van de Raad van Bestuur:

- tot € 65.448 van het vaste salaris: eindloonregeling (via Stichting Pensioenfonds Grontmij);
- van € 65.448 tot € 110.509: beschikbare premieregeling (via Stichting Pensioenfonds Grontmij);
- van € 110.509 tot € 300.000: een aanvullende beschikbare premieregeling op grond waarvan ten hoogste 25% van het vaste salaris van € 110.509 tot € 300.000 van het betreffende lid in een individuele pensioenregeling wordt gestort.

■ Overige emolumenten

Sinds 1999 hebben de leden van de Raad van Bestuur de gelegenheid via de Stichting Medewerkersparticipatie Grontmij zonder transactiekosten of bewaarvergoeding participaties in de onderneming te houden. De nieuwe, in 2008 geïntroduceerde aandelenkoopregeling voor medewerkers staat niet open voor de leden van de Raad van Bestuur. Er is evenmin een optieregeling beschikbaar voor de leden van de Raad van Bestuur.

De leden van de Raad van Commissarissen achten het belangrijk de belangen van het management in overeenstemming te brengen met de belangen van de aandeelhouders van Grontmij. De afgelopen jaren hebben sommige aandeelhouders ook aangegeven dat zij een zekere gelijkschakeling via aandelenbelangen op prijs zouden stellen. Tegelijkertijd is de Raad van Commissarissen zich echter terdege bewust van het maatschappelijke debat over aandelenkoop- en/of optieregelingen (al dan niet om niet). Gelet op het vorige heeft de Raad van Commissarissen besloten geen aandelenbonus- of optieregeling te introduceren, maar in plaats daarvan met de leden van de Raad van Bestuur gesproken over de invoering van richtlijnen voor vrijwillig aandeelhouderschap. De leden van de Raad van Bestuur hebben aangegeven bereid te zijn een deel van hun waardeafhankelijke bonus te beleggen in (certificaten van) aandelen Grontmij. Het is de bedoeling dat het belang dat zij in de loop van de tijd en op basis van vrijwilligheid opbouwen, uiteindelijk kan oplopen tot circa één vast jaarsalaris. Investeren in (certificaten van) aandelen Grontmij zal plaatsvinden binnen de reglementen en voorschriften voor handelen met voorkennis, zoals goedgekeurd door de Raad van Commissarissen.

Redelijkheidstoets Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen heeft de mogelijkheid van een zogeheten redelijkheidstoets alleen voor de variabele beloning en alleen in zoverre deze gerelateerd is aan de individuele doelstellingen. Alle overige delen van de beloning zijn vast of houden verband met vooraf bepaalde en toetsbare doelstellingen en komen op grond van Nederlands arbeidsrecht en de toepasselijke arbeidscontracten niet in aanmerking voor een discretionaire toetsing.

Beloning in 2009

Gespecificeerde informatie over de beloning in 2009 is opgenomen op pagina 102 van dit jaarverslag.

Beloningsbeleid voor 2009 en verder

De benoemings- en beloningscommissie heeft het huidige beleid getoetst en besloten dat er geen wijzigingen of aanpassingen noodzakelijk zijn.

SAMENSTELLING VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

In 2009 is de samenstelling van de Raad van Commissarissen ongewijzigd gebleven. Alle leden van de Raad van de Commissarissen zijn onafhankelijk, zoals vereist in de best practice bepaling III.2 van de Nederlandse Corporate Governance Code.

JAARREKENING EN DIVIDEND

De jaarrekening over 2009 is opgesteld en ondertekend door de Raad van Bestuur ingevolge de wettelijke verplichting krachtens artikel 2:101 (2) van het Burgerlijk Wetboek en artikel 2:25c (2c) van de Wet op het financieel toezicht. De jaarrekening is door de Raad van Commissarissen besproken in aanwezigheid van de externe accountant. Na beoordeling van de goedkeurende accountantsverklaring van KPMG Accountants N.V. en de bevindingen van de externe accountant zoals samengevat in een verslag aan de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur, is de jaarrekening door alle leden van de Raad van Commissarissen ondertekend ingevolge hun wettelijke verplichting krachtens artikel 2:101 (2) van het Burgerlijk Wetboek. De Raad van Commissarissen stelt de Aandeelhoudersvergadering voor de jaarrekening vast te stellen. Daarnaast wordt voorgesteld de Raad van Bestuur decharge te verlenen voor het gevoerde beheer en de Raad van Commissarissen voor het toezicht.

Het voorstel van de Raad van Bestuur om van het aan aandeelhouders Grontmij toe te rekenen resultaat ad € 20,3 miljoen (2008: € 38,3 miljoen) een bedrag van € 2,5 miljoen toe te voegen aan de overige reserves, is door de Raad van Commissarissen goedgekeurd. Voorts heeft de Raad van Commissarissen het voorstel van de Raad van Bestuur goedgekeurd om aan de Aandeelhoudersvergadering voor te stellen te besluiten tot uitkering van het resterende bedrag ad € 17,8 miljoen als dividend van € 1,00 per aandeel (2008: € 1,15) in de vorm van (certificaten van) gewone aandelen, tenzij de houder van (certificaten van) gewone aandelen uitdrukkelijk aangeeft het dividend in contanten te willen ontvangen. Voor zover het dividend wordt uitgekeerd in (certificaten van) aandelen, zullen de voor het stockdividend uitgegeven (certificaten van) aandelen worden uitgekeerd ten laste van de agioreserve dan wel de overige reserves ter keuze van de vennootschap. Het overeenkomstige bedrag ad € 1,00 per (certificaat van) gewoon aandeel zal in mindering worden gebracht op de winst toekomend aan de Aandeelhoudersvergadering en worden toegevoegd aan de overige reserves. De nieuw uitgegeven (certificaten van) gewone aandelen zijn gerechtigd tot dividend over het boekjaar 2010 en volgende boekjaren.

De Raad van Commissarissen van Grontmij dankt het management en de medewerkers voor hun inspanningen in 2009. Hun inzet en toewijding stelt de Groep in staat goed te reageren op de huidige economische omstandigheden.

De Bilt, 10 maart 2010

F.L.V. Meysman (voorzitter)
S.E. Eisma (vicevoorzitter)
P.E. Lindquist
J.H.J. Zegeering Hadders

Mel Zuydam, Sylvo Thijsen

S. Thijsen (voorzitter)

Geboortjaar 1959

Nationaliteit Nederlandse

Benoemd 2001 (lid), 2003 (voorzitter)

In dienst bij Grontmij in 1984

Belangrijkste eerdere functie

directeur Grontmij Advies & Techniek

Nevenfuncties

vicevoorzitter VROM-raad, voorzitter Commissie Overheidsaanbestedingen VNO-NCW, lid Bestuur Platform Hout in Nederland, lid Raad van Toezicht CUR-net en Utrechts Landschap, lid van Raad van Advies Environmental Sciences Group (Wageningen Universiteit).

Op 31 december 2009 beschikt de heer Thijsen over 3.361 participaties Grontmij (2008: 3.361) en 3.000 certificaten van aandelen Grontmij (2008: 2.000).

De heer Zuydam heeft per 31 december 2009 geen participaties of certificaten van aandelen Grontmij.

De bezoldiging van de Raad van Bestuur is opgenomen op pagina 102.

D.M. Zuydam (financieel directeur)

Geboortjaar 1961

Nationaliteit Brits/Nederlands

Benoemd 2009

In dienst bij Grontmij in 2009

Belangrijkste eerdere functies

CFO en commercieel directeur VT Nuclear Services, financieel directeur Highways Agency, Divisie CFO Balfour Beatty PLC.

Nevenfunctie

lid van de auditcommissie van Department for International Development (UK Government).

Mw. S. van Nieuwkuyk

Geboortjaar 1964

Nationaliteit Nederlandse

Functie secretaris van de vennootschap.

Planning & Design

Planning & Design

Binnen Planning & Design werken wij aan multidisciplinaire projecten in onze lokale markten. Wij bieden een reeks aan diensten zoals milieumanagement en ontwerp, stedelijke ontwikkeling, ruimtelijke ordening, recreatie en landschapsarchitectuur. Diensten gericht op alles wat de woon- en leefomgeving beïnvloedt.

'Tegen 2030 zal 84% van de bevolking in ontwikkelde landen in stedelijke gebieden wonen.'

Gert Dral, Groepsdirecteur Planning & Design

Strategie

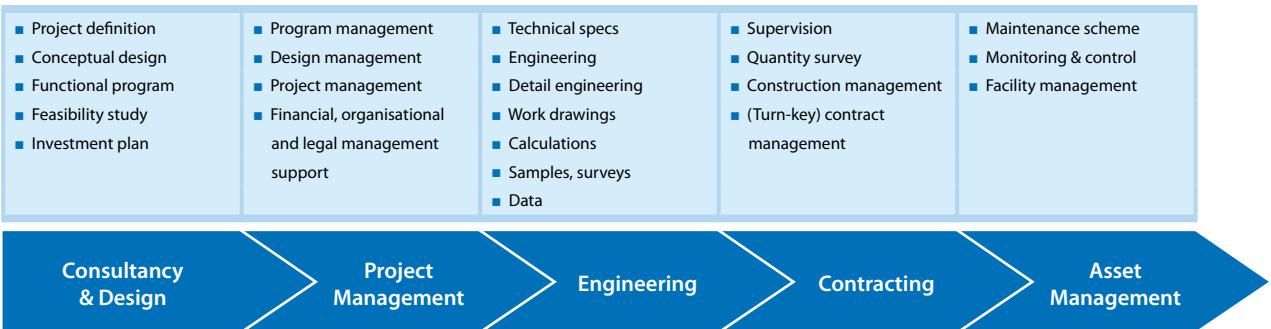
ACHTERGROND

De afgelopen jaren is de onderneming in omvang vrijwel verdubbeld. In 2004 waren we als lokaal ingenieurs- en projectontwikkelingsbureau met totale bedrijfsopbrengsten van € 470 miljoen en 3.600 medewerkers hoofdzakelijk actief in België, Duitsland en Nederland (90%). Na een strategische keuze om circa € 150 miljoen aan niet-kern activa (project-ontwikkeling) af te stoten en te investeren in ontwerp-, ingenieurs- en managementadviesdiensten, is Grontmij nu een internationaal ontwerp-, ingenieurs- en managementadviesbureau met totale bedrijfsopbrengsten van ongeveer € 800 miljoen en bijna 8.000 medewerkers in ruim 150 kantoren verspreid over Europa en nog eens 20 elders in de wereld.

Deze internationalisering en positionering, aangevuld met acquisities, is het resultaat van een duidelijke strategische focus. Tot dusver heeft onze strategische aanpak de waarde van de Groep vergroot door de marges, het marktaandeel en de veerkracht te verbeteren. Als we echter deze prestaties verder willen continueren en verdere autonome groei willen genereren, moeten we ons in strategisch opzicht aan veranderende marktomstandigheden aanpassen, sterke internationale capaciteit ontwikkelen en klantenkennis en professionele vaardigheden optimaal inzetten. Wij doen dit door beter op de vraag te anticiperen, synergieën te creëren en daar internationaal gebruik van te maken. Onze strategie tot 2015 is een logische volgende stap in de ontwikkeling van Grontmij.

STRATEGIE 2010-2015

De strategie voor de komende vijf jaar is gericht op verhoging van de winstgevendheid, de organische groei van de bedrijfsopbrengsten en verdere uitbreiding door acquisities. We zullen ons daarbij richten op de uitwisseling van lokale expertise met als doel meer cross selling binnen Europa tot stand te brengen. De kern van onze strategie is het creëren van waarde voor onze klanten door het ontwerpen en realiseren van een duurzame woon- en werkomgeving.

CROSS SELLING, VERBETERING OPERATIONELE BEDRIJFSPROCESSEN EN ACQUISITIES OM TOEKOMSTIGE GROEI MOGELIJK TE MAKEN

Om de organische groei en marges te versterken, zal Grontmij haar aandacht richten op het internationaal toepassen van lokale klantkennis, referenties, vaardigheden en expertise. Hierdoor is het bedrijf in staat de dienstverlening aan multinationale klanten te verbeteren en in te spelen op de trend van grote klanten om het aantal leveranciers per bedrijf te beperken. Bovendien zal Grontmij selectief blijven waar het aanbestedingsprocedures betreft en zich richten op specifieke klanten in de meest winstgevende en snelst groeiende markten: water, energie, infrastructuur en duurzame planning en ontwerp.

Grontmij spreidt haar activiteiten over verschillende markten, diensten en fases van de waardeketen. Dit beperkt de gevoeligheid voor eventuele schommelingen in de afzonderlijke marktsectoren aanzienlijk en leidt er ook toe dat onze klanten kunnen profiteren van de onderlinge wisselwerking van de verschillende activiteiten per land. De Groep beoordeelt constant de portfolio en de product-marktcombinaties. Op basis van deze beoordelingen wordt besloten specifieke activiteiten voor een bepaalde business line op te starten, te verbeteren, te acquireren of te desinvesteren.

De grote spreiding van de activiteiten over in principe stabiele Europese economieën zorgt voor een goede beheersing van de bedrijfsrisico's. Een essentieel onderdeel van de strategie bestaat uit het vermijden van afhankelijkheid van een enkele markt of een enkele groep klanten. Hierdoor is de onderneming minder cyclisch van aard dan wanneer zij niet in verschillende marktsectoren en meerdere landen werkzaam zou zijn.

De winstmarges variëren per activiteit, afhankelijk van de specifieke marktomstandigheden. In het algemeen leveren activiteiten die een substantiële invloed hebben op de waarde van de activa van onze cliënt een hogere winstmarge op.

Dit is met name het geval bij die diensten die verleend worden in de beginfase van een project (advies en ontwerp, projectmanagement) en de eindfase (lange termijn asset-managementcontracten).

De acquisitiestrategie blijft onveranderd. Eventuele acquisities zullen uitsluitend worden gedaan indien ze de positie op onze (Noordwest en Centraal) Europese markt versterken of een goede startpositie creëren in snel groeiende markten (zoals Midden- en Oost-Europa). In aanvulling op bestaande financiële voorwaarden dienen de acquisities van Grontmij aan de volgende strategische criteria te voldoen:

- verdere versterking van de business lines Water & Energy en Transportation & Mobility;
- aanboren van nieuwe, snelgroeiende regio's;
- verwerven van nieuwe kennisgebieden, technologieën of groepen klanten, mits de marktpositie van Grontmij daardoor wordt versterkt.

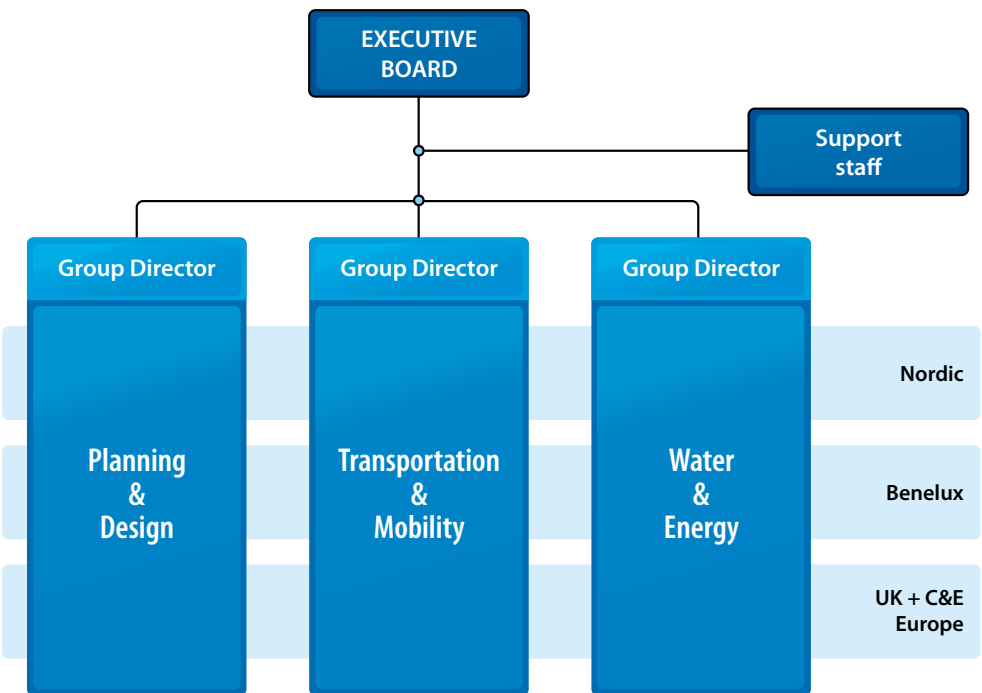
VAN LANDEN NAAR BUSINESS LINES

De essentie van de strategie 2010-2015 is een nieuwe structuur met drie business lines in plaats van zes afzonderlijke geografische regio's. Grontmij zal voortaan opereren en rapporteren in de drie business lines: Planning & Design, Transportation & Mobility en Water & Energy. De drie business lines zijn ongeveer gelijk in waarde.

Deze business lines zijn een logisch antwoord op de lange-termijnvraag naar diensten die voortvloeien uit klimaatverandering, bevolkingsgroei en verstedelijking, de ontwikkeling van de Europese Unie en grootstedelijke gebieden in de hele wereld. Als zodanig zal Grontmij organische groei blijven nastreven in de meest winstgevende en snelst groeiende markten: water, energie, infrastructuur en duurzame planning en ontwerp.

- Planning & Design (45% van de totale bedrijfsopbrengsten) zal multidisciplinaire diensten zoals milieumanagement en ontwerp, stedelijke ontwikkeling, ruimtelijke ordening, recreatie en landschapsarchitectuur omvatten voor lokale klanten. Diensten gericht op alles wat de woon- en leefomgeving beïnvloedt;
- Transportation & Mobility (25% van de totale bedrijfsopbrengsten) betreft diensten als mobiliteitsmanagement, wegen, spoorwegen, tunnels, waterwegen, verkeersmanagementsystemen en luchthavens. Diensten gericht op alle elementen van mobiliteit en beweging;
- Water & Energy (30% van de totale bedrijfsopbrengsten) levert praktische oplossingen voor waterbeheer, afvalstoffen, afvalwaterzuivering, duurzame industriële processen, energietechnieken en hernieuwbare energie. Oplossingen gericht op processen die verbonden zijn aan het werk dat we doen.

De nieuwe organisatiestructuur biedt onze medewerkers ook meer de gelegenheid om internationaal samen te werken en hun internationale kennis uit te breiden.

FINANCIËLE DOELSTELLINGEN

Onze lange-termijndoelen zijn ambitieus en vertalen zich in heldere financiële doelstellingen.

EBITA marge op totale bedrijfsopbrengsten	9-10% in 2015
Toename van totale bedrijfsopbrengsten	10-15% (gemiddeld per jaar inclusief acquisities)
Solvabiliteit	± 25-30%
Rentedekking (EBIT/rente)	>5

DUURZAAMHEID

Grontmij wil een vooraanstaande rol blijven spelen in de ingenieurs- en adviesindustrie op het gebied van duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Beide zijn een integraal onderdeel van onze visie duurzame leef- en werkomgevingen te creëren. Grontmij is een van de weinige Europese ontwerp- en managementadviesbureaus dat verslag uitbrengt over haar prestaties op het gebied van duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen op basis van de Global Reporting Initiative-richtlijnen (GRI). Dit jaar zetten wij een volgende stap en rapporteren wij over duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen op B+ niveau van de GRI-richtlijnen. Daarnaast zullen wij in 2010 de strategie voor duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen verankeren in de formele bedrijfsprocessen. Grontmij's betrokkenheid bij en prestaties op het gebied van het reduceren van CO₂-uitstoot, energie- en waterverbruik en afval zullen deel gaan uitmaken van de milieumanagementsystemen. Als onderdeel van de ISO-14001-certificering, worden onze prestaties op dit vlak door een onafhankelijke derde gevalideerd. Wij streven ernaar als onderneming in 2013 CO₂-neutraal te zijn door een combinatie van efficiënt energiegebruik en de toepassing van duurzame energiebronnen.

	2007	2008	2009	2010	2011
Scandinavië					
- Baltische Staten	10,0	-4,6	-18,0	-4,0	2,0
- Denemarken	1,7	-0,9	-5,1	1,5	1,8
- Zweden	2,5	-0,2	-4,9	1,4	2,1
Benelux					
- België	2,9	1,0	-2,9	0,6	1,5
- Nederland	3,6	2,0	-4,5	0,3	1,6
Verenigd Koninkrijk en Centraal- en Oost-Europa					
- Ierland	6,0	-3,0	-7,5	-1,4	2,6
- Verenigd Koninkrijk	2,6	0,5	-5,0	0,9	1,9
- Duitsland	2,5	1,3	-5,0	1,2	1,7
- Hongarije	1,0	0,6	-6,5	-0,5	3,1
- Polen	6,8	5,0	1,2	1,8	3,2
- Tsjechië	6,1	2,5	-4,8	0,8	2,3
- Turkije	4,7	0,9	-5,8	2,8	3,6

Groei BNP (%) Europese statistieken 2/2010

Markten

ALGEMENE MACRO-ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN EN VOORUITZICHTEN

In 2009 nam het BNP in de meeste economieën van de Europese Unie (EU) af naar waarden die op een recessie duiden: de meest recente officiële cijfers geven een scherpe daling naar negatieve groei in 2009 te zien. De wereldhandel en de industriële productie zijn reeds aanzienlijk ingekrompen. De huizenmarkt, doorgaans een belangrijke graadmeter, stagneert eveneens en is in sommige landen ingestort. Voor 2010 is echter een lichte opleving voorspeld nu veel Europese economieën uit het dal klimmen. Tegen deze achtergrond rekenen veel sectoren nog steeds op enige stimulering door overheidsbestedingen en -uitgaven. Hoewel dit op korte termijn goed nieuws is, zal het op de langere termijn echter een sterk effect hebben op overheidstekorten.

Voor Grontmij zal het economische klimaat resulteren in een bescheiden vraag naar de meeste advies- en engineering-diensten in Noordwest-Europa. In de bouwsector is de vraag nog altijd laag.

Groeipercentages variëren per EU-lidstaat. In 2010 wordt in de meeste Europese landen echter enig herstel verwacht, met enkele opvallende uitzonderingen, zoals Hongarije en Ierland.

MARKTONTWIKKELINGEN PER REGIO

Scandinavië

In Scandinavië heeft Grontmij belangrijke werkmaatschappijen in Denemarken en Zweden. In Noorwegen en de Baltische Staten hebben we kleinere maatschappijen. De Deense economie is afgezwakt, met name in de bouwsector. De instroom van orders in Transportation & Mobility was echter sterk.

De bedrijfsopbrengsten waren overeenkomstig de verwachtingen, hoewel de EBIT-marge afnam door prijsdruk. In Zweden zijn de investeringen in de bouw nog steeds gering, maar er zijn aanwijzingen dat in de tweede helft van 2010 een kentering zal optreden. Transportation & Mobility is een sterke sector in Zweden met een aantal grote, langlopende projecten. Vanwege de afzwakkende industriële sector, hebben enkele energiebedrijven kostenbesparingen doorgevoerd om gederfde omzet te compenseren. Afgezien van de bouwsector (bedrijfskantoren) en het dempende effect van de algemene recessie op de vraag, zijn de vooruitzichten voor de Scandinavische markt voor advies- en ingenieursdiensten redelijk gunstig. Er bestaan echter verschillen per sector en elke divisie opereert in een specifieke eigen omgeving die eigen uitdagingen stelt.

Benelux

Deze regio omvat hoofdzakelijk activiteiten in Nederland en België. Van tijd tot tijd voeren we ook projecten uit in Luxemburg en Frankrijk. De bedrijfsopbrengsten in Nederland, nog altijd het grootste bedrijfsonderdeel van de Groep (40%), namen in 2009 af met circa 2%. In Nederland zijn in het eerste kwartaal van 2010 gemeenteverkiezingen gehouden. Hierdoor zijn gemeenten (30% van Grontmij's bedrijfsopbrengsten) terughoudend met uitgaven. Niettemin blijft de vraag naar onze diensten in de business line Water & Energy (met bijvoorbeeld wind- en eco-energie) stabiel. Hetzelfde geldt voor de vraag in Transportation & Mobility (spoorlijnen, wegen, sluizen), met name in de Randstad en delen van de zuidelijke regio. In België had de relatief grote afdeling Industrie in de eerste helft van 2009 te lijden van geannuleerde orders, maar herstelde zich in de tweede helft. Nu de Antwerpse bevolking zich in een referendum tegen een groot infrastructureel project heeft uitgesproken, zal onze Belgische business line Transportation & Mobility hier de gevolgen van ondervinden. Uitstel en heroverweging van het project zal de verwachte omzet in 2010 negatief beïnvloeden.

Verenigd Koninkrijk, Centraal- en Oost-Europa

In Centraal- en Oost-Europa hebben wij activiteiten in Duitsland, Hongarije, Polen en Tsjechië en verlenen wij op projectbasis diensten in Bulgarije, Oostenrijk, Roemenië, Rusland en Servië. Wij verwachten geen significante groei in de business line Planning & Design in deze regio, maar verwachten wel een volumetoename bij Transportation & Mobility met dezelfde marges als in 2009. De volumeverschuiving van Planning & Design naar Transportation & Mobility wordt opgevangen door bestaande medewerkers anders in te zetten.

In de business line Water & Energy wordt een volumedaling verwacht, omdat de overheidsinvesteringen in 2010 waarschijnlijk afnemen. De Duitse overheid zal naar verwachting de vier grootste energiebedrijven dwingen op grote schaal te investeren in ruil voor verlenging van de looptijd van hun kerncentrales. Hierdoor zal de energiesector via investeringen door private energiebedrijven groeien, vooral bij het exploiteren van nieuwe energiebronnen.

In Oost-Europa is Polen in de bouwsector verreweg de grootste investeerder met een totale portfolio van bijna € 46 miljard. In Polen zal de industrie in de twee jaar tot 2011 naar verwachting meer dan 10% in omvang toenemen. Zo hebben wij bijvoorbeeld de opdracht gekregen voor het projectmanagement van twee stadions voor het Europese voetbalkampioenschap in 2012.

Het herstel van de infrastructuur- en bouwmarkten in het Verenigd Koninkrijk en Ierland zal tot minstens 2012 op zich laten wachten. De economische omstandigheden blijven de bouwsector negatief beïnvloeden. Er zijn vrijwel geen activiteiten in de private sector en er is duidelijke budgettaire terughoudendheid en onzekerheid in de publieke sector. Dit leidt tot vertraging en minder investeringen. Anderzijds verwachten we een voortdurende vraag naar onze diensten voor efficiënt energiegebruik in gebouwen. De reden voor de lage resultaten in de business line Water & Energy in 2009 is de cyclische aard van deze sector. Om de vijf jaar onderhandelen alle waterbedrijven met de toezichthoudende overheidsinstantie over financieringsniveaus, productie- en efficiencydoelen voor de komende vijf jaar. De volgende termijn van vijf jaar gaat in op 1 april 2010. In dit laatste jaar van de huidige vijfjarige cyclus – en voordat de nieuwe contracten aanvangen – is de orderportefeuille daarom geleidelijk afgenomen. Dit geleidelijke effect heeft zich in het vierde kwartaal van 2009 en het eerste kwartaal van 2010 versneld doorgezet. Voorts zijn de bestedingen in dit laatste deel van de cyclus, die ultimo 2009 eindigde, getroffen door de huidige recessie. Het totale financieringsniveau dat voor de komende cyclus van vijf jaar is overeengekomen, ligt echter fors hoger (25%+) dan in de voorgaande vijf jaar. Wij hebben met Severn Trent Water en Anglian Water reeds nieuwe vijfjarencontracten afgesloten en nieuwe raamcontracten verkregen met Yorkshire Water en Wessex Water. De effecten hiervan zullen in de tweede helft van 2010 zichtbaar worden.

MARKTONTWIKKELINGEN PER BUSINESS LINE

Planning & Design

Deze business line omvat alle ontwerp- en engineering-adviesdiensten voor stedelijke gebieden (waaronder bedrijfsgebouwen, ziekenhuizen en scholen), openbare ruimte en groene ruimtes. Het bouwvolume is in 2009 reeds aanzienlijk afgenomen en zal naar verwachting in 2010 met nog eens 1,5% dalen, na een afname van bijna 8% in 2009. Wij hebben onze capaciteit aangepast aan de geringere vraag omdat we verwachten dat de markten in heel Europa zwak blijven.

De renovatiesector lijkt, in tegenstelling tot de nieuwbouwsector, minder hard te worden getroffen door de economische crisis en heeft een betere uitgangspositie voor financiering. Sommige overheden (Denemarken, Nederland en het Verenigd Koninkrijk) voeren energiebesparingsprogramma's uit om de isolatie van bestaande gebouwen te verbeteren en het energieverbruik terug te dringen. Zo is de Britse overheid van plan £ 45 miljard te investeren volgens het Building School for the Future Programme (BSF). Alle 3.500 openbare middelbare scholen worden door dit programma gemoderniseerd of volledig gerenoveerd. In Nederland zijn we betrokken bij het onderhoudsbeheer van meer dan 200 middelbare scholen.

Andere activiteiten die groei vertonen in deze business line, zijn de diensten die we verlenen als BREEAM-assessor. Grontmij werd in 2009 de eerste gelicenseerde BREEAM-assessor in Europa. BREEAM is een methodiek om prestaties van nieuwe en bestaande gebouwen op duurzaamheid te meten. Van een aantal klanten hebben we opdrachten verkregen om hun vastgoedportefeuille in heel Europa te toetsen. Ook hebben we een cruciale rol gespeeld bij het behalen van de BREEAM-score 'Outstanding' voor het kantoorgebouw '7 More London Riverside' op de zuidoever van de Theems in Londen.

Onze leidende positie op het gebied van duurzaam ontwerpen is verder versterkt door belangrijke opdrachten van nieuwe steden in Europa en elders in de wereld.

In 2010 zullen Denemarken, Ierland, Nederland en het Verenigd Koninkrijk voor grote uitdagingen komen te staan. Duitsland, Polen en Zweden zullen naar verwachting groei vertonen in deze periode.

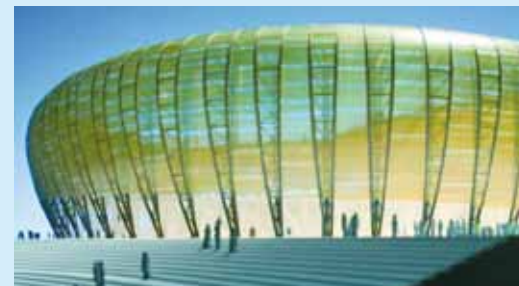
In 2009 nam de omzet van Planning & Design zoals verwacht af. De verwachting is dat de sterke prijsconcurrentie in 2010 zal voortduren. De marktsituatie heeft waarschijnlijk ook gevolgen voor de afdeling projectmanagement met een vermindering van het gemiddelde uurtarief van 1%. Wij zullen ons op de productiviteit richten om deze vermindering

(gedeeltelijk) op te vangen. De afname van het personeelsbestand is aanzienlijk geweest. Verdere afvloeiing van personeel wordt niet noodzakelijk geacht ook al omdat het personeelsbestand een bepaalde kritische massa moet hebben om de strategische ontwikkeling van de onderneming voort te zetten, met name binnen duurzame stadsontwikkeling, bouwkunde, verbeterde verkoop- en projectprocessen.

Herinrichting openbare ruimte in Ashford

Technisch advies voetbalstadion in Gdansk voor EURO 2012

Transportation & Mobility

Transportation & Mobility is altijd een stabiele pijler in onze activiteiten geweest. De Groep is betrokken bij een aantal projecten voor het zogeheten Trans-Europees Netwerk Transport (TEN-T). Dit Europese infrastructuurnetwerk telt 30 prioritaire projecten waarmee een investering van in totaal € 100 miljard is gemoeid. Ondanks de economische marktsituatie zal TEN-T een constante opdrachtenstroom opleveren. Grontmij heeft een goede uitgangspositie om hiervan te profiteren. De markt zal de komende jaren naar verwachting stabiel blijven. Ondanks een tekort aan gekwalificeerd personeel, zal de prijsconcurrentie naar verwachting aanhouden omdat sommige (lokale) overheden alleen voor de laagste inschrijvingen kiezen.

Adviseur bij grootschalig railproject in Kopenhagen

City Line (metro), een lange-termijnoplossing voor spoorverkeer in Stockholm

Water & Energy

De energiemarkt verschilt sterk per regio. Het duurzame segment (wind, biomassa, etc.) groeit vanwege de noodzakelijke uitbreiding van bestaande elektriciteitsnetten. Het werk voor nieuwe centrales is afgenomen als gevolg van lagere investeringen en het uitstellen van nieuwe investeringen. De EU heeft toegezegd het jaarlijkse verbruik van primaire energie in 2020 met 20% terug te dringen. Om dit doel te bereiken zijn maatregelen nodig om de uitstoot van broeikasgassen te beperken, minder vervuulende energie efficiënter te gebruiken en schonere transportmogelijkheden te creëren. Dit zal leiden tot omvangrijke raamcontracten. De combinatie van grote EU-raamovereenkomsten en binnenlandse opdrachten zullen ons in staat stellen de efficiency te verhogen door bestaande capaciteit beter in te zetten. Het streven om de klantenportefeuille te verleggen naar nutsbedrijven en private energiebedrijven heeft met name in Duitsland en Zweden vruchten afgeworpen. In België, Nederland en het Verenigd Koninkrijk richten wij ons op zowel grote energiekanten als lokale, middelgrote energieleveranciers. Daarnaast leveren we ook energiediensten, evenals innovatieve oplossingen, op het gebied van klimaatverandering en energie. We hebben instrumenten ontwikkeld om belangrijke kwesties als CO₂-uitstoot aan te pakken en de meest efficiënte levering van energie te bepalen.

Onze toonaangevende expertise van water heeft geleid tot het toekennen van een aantal belangrijke projecten. In Dhaka (Bangladesh) zal Grontmij de directie voeren over het vernieuwen van de drinkwatervoorziening. De komende vijf jaar zijn we betrokken bij de aanleg en vervanging van 2.600 km waterleiding, waarop 8 miljoen van de in totaal 12 miljoen inwoners van Dhaka zijn aangesloten. In Nederland, het Verenigd Koninkrijk, de VS, Zweden en Zwitserland hebben we SHARON-waterzuiveringsinstallaties geïnstalleerd die zonder chemische producten stikstof verwijderen en daarbij 40% minder energie verbruiken. Het herstel van de Britse watermarkt zal vanaf de tweede helft van 2010 een positief effect hebben op de resultaten in de business line Water & Energy.

De markt voor industrie, die ook deel uitmaakt van de business line Water & Energy, hangt nauw samen met investeringen van de private sector in nieuwe productiefaciliteiten en -lijnen evenals clean productontwikkeling en lean manufacturing. Wij voorzien een behoorlijke vraag in het komende jaar, bij met name technische diensten, zoals waterzuivering, energie uit afval, windenergie, aansluiting op het elektriciteitsnet en uitbreiding van de traditionele energievoorziening (olie, gas) in stedelijke/industriële gebieden.

Projectmanagement en advies ombouw en vernieuwing van Energiecentrale Öresund

Basic engineering Bio Base Europe Pilot Plant

Risicomanagement

2009 was een uitzonderlijk jaar in het licht van risicobeheersing en de wijze waarop de externe risico's zich manifesteerden. Vooral de wereldwijde economische recessie had gevolgen voor de vraag naar onze producten en diensten. Dit bracht onzekerheid met zich mee voor de toekomstige vraag in sommige bedrijfsonderdelen.

De economische crisis uitte zich vooral in een terugval in opdrachten van klanten in de private bouw- en industriesector. Daarnaast zagen wij ook uitstel van orders uit de gereguleerde Britse watersector vanwege ingrijpende financiële maatregelen bij de grote spelers op dat vlak.

We hebben in de loop van het jaar belangrijke maatregelen genomen om de effecten van de recessie voor 2009, maar vooral ook voor de toekomst te beperken. De voornaamste inperkende maatregelen in 2009 waren:

- een reductie van direct en indirect personeel in de onderdelen met de sterkste vraaguitval;
- verbeteringen in de transparantie van de interne en externe rapportage:
 - verbeterde bewaking van brutomarges en indirecte overhead;
 - sterkere focus op het omzetten van winst in cash;
 - uitgebreidere bewaking van de korte termijn en middellange termijn orderportefeuille.
- herstructurering van de onderneming naar business lines;
- implementatie van een corporate support service raamwerk met ondersteunende diensten voor verdere versterking van met name de interne controle, het risicomanagement en assurance, financiële controle, treasury-management en IT-dienstverlening.

In 2009 hebben wij onze wijze van risicomanagement verder verbeterd en geformaliseerd en verankerd in onze bedrijfsactiviteiten.

Op strategisch niveau bespreken en bewaken de Raad van Bestuur en het management regelmatig de strategische en operationele risico's. Wij zullen dit proces in 2010 uitbreiden onder andere door binnen onze landenorganisaties workshops voor strategisch risicomanagement te houden.

VOORNAAMSTE RISICO'S EN HET ASSURANCE FRAMEWORK VAN DE GROEP

De Raad van Bestuur ziet erop toe dat de risicomanagementprocessen die verankerd zijn in het algemene assurance framework van de Groep het management in staat stellen risico's met een nadelig effect op het rendement voor aandeelhouders effectief te beperken en de belangen van klanten,

medewerkers, leveranciers en overige belanghebbenden veilig te stellen. Risicomanagementprocessen betreffen zowel het voortdurend identificeren van huidige en nieuwe risico's als het nemen van beperkende maatregelen op bedrijfsoperationeel en financieel niveau. Daarnaast voorziet het assurance framework in een effectief en regelmatig toetsingsproces van de informatie.

De zakelijke en financiële risico-inventarisaties worden maandelijks beoordeeld op het niveau van de afzonderlijke bedrijfsonderdelen, landen, business lines en de Raad van Bestuur. Er is een effectief cascade mechanisme om ervoor te zorgen dat waar nodig zaken onmiddellijk geëscaleerd kunnen worden.

In 2010 zullen wij onze pragmatische risicomanagementbenadering verder verbeteren en integreren in de bedrijfsactiviteiten. De komende twee tot drie jaar ligt onze focus op het implementeren en bewaken van een risicocontroleraamwerk op basis van het COSO-model.

Grontmij onderkent de volgende risicocategorieën:

- strategische en operationele risico's;
- risico's verbonden met wet- en regelgeving;
- financiële risico's.

Hierna geven wij de meest relevante risico's per categorie weer. Het overzicht van risico's is niet volledig. Gezien de grote verscheidenheid van markten, opdrachtgevers en regio's en onze brede activiteitenportefeuille kunnen er risico's zijn die hier niet zijn beschreven maar van invloed kunnen zijn op onze bedrijfsvoering.

STRATEGISCHE EN OPERATIONELE RISICO'S

Belangrijkste strategische risico's

De belangrijkste risico's die een bedreiging kunnen vormen voor een advies- en ingenieurbureau zijn:

- looneisen die niet doorgevoerd kunnen worden in hogere tarieven;
- gebrek aan beschikbare professionals;
- belangrijke veranderingen in de wijze van overheidsinvesteringen op enig niveau.

De kernactiviteiten vertonen een sterke onderlinge samenhang en zijn daarnaast ook verbonden met diverse markten, klanten en regio's.

De invloed van conjuncturele effecten wordt gedempt door:

- de samenhang tussen de activiteiten van de Groep;
- onze brede geografische spreiding;
- de verscheidenheid van onze klanten en marktsectoren;
- onze sterke marktpositie en omvang.

De bedrijfsopbrengsten van Grontmij zijn grotendeels gebaseerd op de verwachte investeringen van de overheden van Europese landen en een aantal grote industrieën. De groei-percentages van het BNP van elk Europees land zijn daarom voor ons een van de belangrijkste indicatoren.

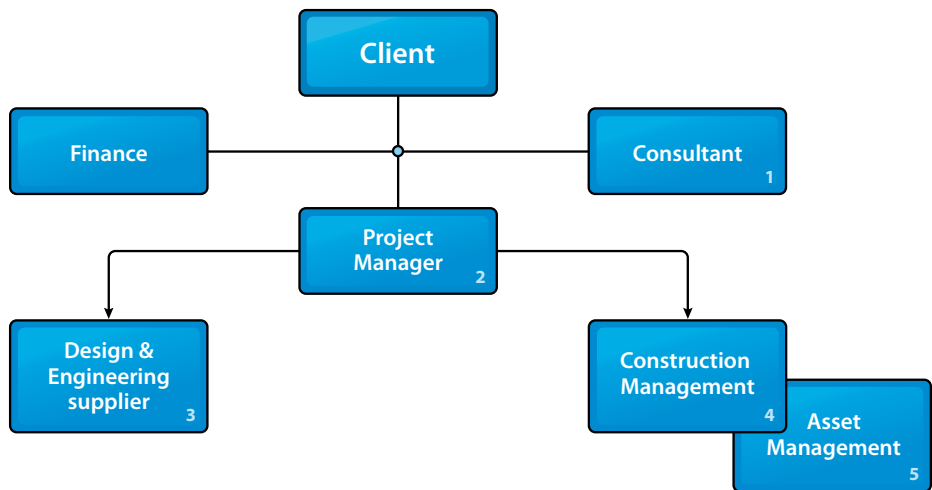
De huidige economische crisis heeft het risico van schommelingen in de vraag naar diensten van de Groep vergroot. Dit risico voor de Groep is gespreid, zowel in geografisch opzicht als naar de aard van de klanten. Dit levert op zichzelf al een zekere mate van risicoverlaging op.

Onze voornaamste regio's, Scandinavië, Benelux, het Verenigd Koninkrijk en Centraal- en Oost-Europa, zijn allen geraakt door de economische crisis, al verschilt de mate waarin zij zijn geraakt.

De effectiviteit van maatregelen om de vraaguitval op te vangen, hangt af van de snelheid waarmee de Groep de interne capaciteit kan aanpassen. Ook de mate waarin de Groep de vraaguitval in een regio kan compenseren met een toename in andere regio's speelt een rol. Het assurance raamwerk van de Groep levert de benodigde, snelle en betrouwbare managementinformatie op basis waarvan de directie maatregelen kan nemen.

Contractrisico's

Dankzij ons gedecentraliseerde kantorennetwerk realiseren wij een groot deel van onze bedrijfsopbrengsten door een groot aantal betrekkelijk kleine contracten, met navenant beperkte risico's. Ons grootste project bedraagt nog geen 2% van onze bedrijfsopbrengsten. Daar waar risico's worden vermoed, zijn deze zoveel mogelijk door gepaste (project) verzekeringen afgedekt. Sommige opdrachten worden aan ons toegekend op basis van langlopende overeenkomsten met Grontmij als voorkeursleverancier.

Standaard projectorganisatie en rollen

Het merendeel van onze projecten wordt uitgevoerd door Grontmij-bedrijven als hoofdopdrachtnemer voor de klant tegen een veelal vaste opdrachtsom.

Projectrisico's

Gezien de aard en de complexiteit van de advies- en engineeringsector als geheel, heeft Grontmij voor haar bedrijfsactiviteiten een robuust risicobeheersingsbeleid ontwikkeld. Zo geeft een wisselende contractenportefeuille de noodzakelijke bescherming tegen contractverliezen, is een grondige disciplinaire controle in de bedrijfsvoering verankerd en worden de geldstromen dagelijks actief gemanaged.

Wij kennen een bottom-up benadering in onze bedrijfsactiviteiten (ISO-9001, ISO-14001). Risico's worden geïdentificeerd op projectniveau. Zo is het mogelijk toezicht te houden op de risicoprofielen van alle projecten per marktsector en/of klantgroep in elke regio. Wij zijn hierdoor in staat de condities en de risico's van individuele projecten te evalueren en het risico voldoende te spreiden.

Grontmij brengt haar kennis in projecten voor opdrachtgevers via verschillende typen contracten ten uitvoer. Afhankelijk van de omvang, doel, complexiteit en risicoprofiel van een project levert Grontmij diensten als adviseur (rol 1), projectmanager (rol 2), ontwerper/engineer (rol 3) of in de bouwfase als bouwmanager (rol 4). Tijdens de exploitatie en het onderhoud van een project fungeert Grontmij als assetmanager binnen langlopende raamcontracten (rol 5). De rollen kunnen door Grontmij zelf als integrale dienstverlener gecombineerd of geïntegreerd worden, dan wel geleverd worden via consortia met andere adviseurs, architecten, bouwbedrijven en vastgoedontwikkelaars.

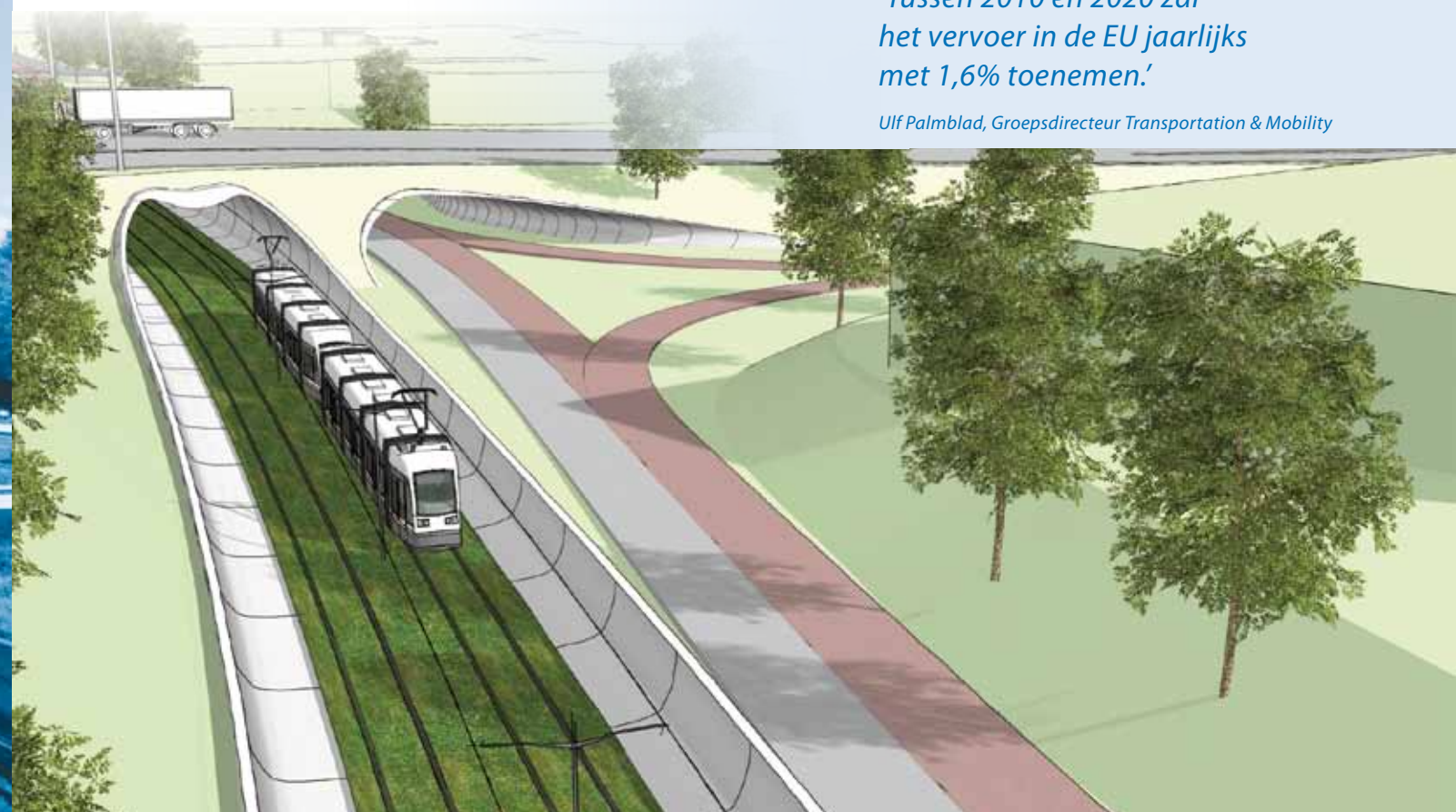
Transportation & Mobility

Transportation & Mobility

Vanuit Transportation & Mobility leveren wij diensten in mobiliteitsmanagement, wegen, spoorwegen, tunnels, waterwegen, verkeersmanagementsystemen en luchthavens. Diensten gericht op alle elementen van mobiliteit en beweging.

'Tussen 2010 en 2020 zal het vervoer in de EU jaarlijks met 1,6% toenemen.'

Ulf Palmblad, Groepsdirecteur Transportation & Mobility

Het gekozen contracttype voor Grontmij kan variëren van geen ontwerp- en geen uitvoeringsgaranties tot ontwerp- en uitvoeringsaansprakelijkheid. Om de risico's te beperken, creëert Grontmij per project de meest optimale organisatorische en juridische samenwerkingsstructuur. Grotere, meer complexe projecten, zoals in het Trans-Europees Netwerk – Transport, voeren wij uit via joint ventures met andere advies- en ingenieursbureaus (rol 3) of met bouwbedrijven (rol 4 en 5). In deze joint ventures hebben wij veelal een minderheidsbelang en leveren wij diensten op basis van een vaste som via de joint venture aan de klant.

Voorbeelden van deze joint ventures en deelnemingen, zogeheten Equity Accounted Investees (EAI's) ofwel deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode, zijn:

- Segmeer v.o.f. (consortium voor afvalwaterzuivering met andere advies- en ingenieursbureaus);
- Soldata Grontmij v.o.f.;
- Grontmij de Weger v.o.f.

Ook in de toekomst zullen wij grotere, complexe projecten uitvoeren door joint ventures en deelnemingen waardoor we de risico's beperken.

Projecten worden ten minste eenmaal per maand volgens de 'percentage of completion'-methode (PCM) getoetst aan de financiële prognoses, zodat noodzakelijke aanpassingen snel kunnen worden doorgevoerd.

Als onderdeel van Grontmij's voormalige projectontwikkelingsactiviteiten (tegenwoordig niet-kernactiviteiten), is Grontmij projecten aangegaan, samen met externe partners, voor gebiedsontwikkeling waarbij een beperkte kapitaalbreng vereist was. Om de operationele en financiële risico's van dergelijke, resterende projecten te beperken, is er regelmatig voor gekozen deze activiteiten onder te brengen in afzonderlijke rechtspersonen waarin de Groep een belang van 50% of minder heeft.

Voorbeelden van niet-kernvastgoedprojecten of afvalverwerkingsactiviteiten waar Grontmij als investeerder in deelneemt:

- Coldenhove West Beheer B.V. (25%);
- Oolder Veste B.V. (49%);
- Ontwikkelingscombinatie De Hildenberg B.V. (50%).

Risico's verbonden met systemen

De ICT-systemen zijn cruciaal voor het voeren van onze bedrijfsactiviteiten. Goede informatiebeveiliging is daarbij van groot belang. In 2009 is er een formeel informatie-beveiligingsbeleid voor de organisatie ontwikkeld conform

ISO-27001, dat de Raad van Bestuur heeft goedgekeurd. Dit beleid wordt onderbouwd door een raamwerk voor risicoanalyse dat nagaat in hoeverre de beschikbaarheid, de integriteit en de geheimhouding van informatie en andere bedrijfsmiddelen bestand zijn tegen specifieke bedreigingen voor de bedrijfsprocessen, de ondersteunende informatiesystemen en de IT-infrastructuur.

Arbeidsmarktrisico's

De groei van onze bedrijfsopbrengsten wordt in belangrijke mate bepaald door het aantal gekwalificeerde medewerkers dat we kunnen aantrekken en behouden. Een goede positie op de arbeidsmarkt is van wezenlijk belang voor onze bedrijfsvoering. Wij streven naar een stabiel personeelsbestand. Onze algemene doelstelling is dat 85% van onze medewerkers een arbeidscontract voor onbepaalde tijd heeft. De overige 15% wordt aangesteld op projectbasis of op flexibele basis. Uitwisseling van medewerkers tussen de verschillende bedrijfsonderdelen kan een hogere bezettingsgraad opleveren.

RISICO'S VERBONDEN MET WET- EN REGELGEVING

Verzekering- en juridische risico's

Grontmij is verzekerd tegen een aantal risico's, zoals beroepsaansprakelijkheid, algemene aansprakelijkheid en projectenrisico. Deze risico's worden op het niveau van de Groep en op lokaal (landelijk) niveau verzekerd. Een geschikte dekking voor aspecten voor de normale bedrijfsvoering wordt op lokaal niveau geregeld. Op groepsniveau heeft Grontmij een aansprakelijkheidsverzekering voor bestuurders. Van tijd tot tijd zijn Grontmij N.V. en haar dochtermaatschappijen betrokken bij rechtsgeschillen. De Raad van Bestuur is op basis van juridisch advies van mening dat de uitkomst van lopende geschillen geen invloed van betekenis zal hebben op de financiële positie van de Groep. Indien daar aanleiding voor is, wordt een adequate voorziening getroffen. Wanneer de uiteindelijke uitkomst hiervan afwijkt, zal dit in de resultatenrekening worden meegenomen.

Belastingrisico's

Aangezien wij in een aantal landen werkmaatschappijen hebben, is het resultaat afhankelijk van de toepasselijke belastingwetgeving in de verschillende jurisdicties. Ons beleid is gericht op naleving van de belastingwetgeving in elke jurisdictie en een beperking van de belastingdruk. Veranderingen in de belastingwetgeving in deze jurisdicties kunnen echter leiden tot hogere belastingkosten.

FINANCIËLE RISICO'S

Balans en toegang tot kapitaal

Wij hanteren een actief beleid om balansratio's te optimaliseren om zo de financiële risico's te beperken en financiële solvabiliteit te behouden voor de lange termijn. Een notering aan de effectenbeurs levert een waardevolle bijdrage aan het realiseren van onze (financiële) doelen. Het stelt de Groep in staat toegang te verkrijgen tot allerlei financieringsbronnen zodat wij bijvoorbeeld bij een potentiële acquisitie kunnen kiezen voor een optimale financieringsmix.

Niet uit de balans blijvende constructies worden voorkomen. Gekochte en intern ontwikkelde software wordt niet geactiveerd op de balans, met uitzondering van grote externe uitgaven voor softwarepakketten voor administratieve en technische toepassingen. Kosten voor onderzoek komen rechtstreeks ten laste van het resultaat. Een deel van deze kosten wordt tot uitdrukking gebracht als projectgerelateerde omzetkosten. Grontmij heeft de boekwaarde van haar activa, inclusief de goodwill voor de in 2008 overgenomen ondernemingen, beoordeeld binnen het raamwerk van haar normale balansbeoordeling. Deze beoordeling toonde aan dat voor deze activa geen impairments nodig zijn.

Interesttarieven

Wij streven ernaar de resultaten en de kasstroom te beschermen tegen renteschommelingen door het aangaan van leningen met een vaste rente danwel leningen met een variabele rente in combinatie met afgeleide financiële instrumenten (renteswaps).

Omrekening van valuta's

Hoewel Grontmij de gevoeligheid voor koersverschillen tracht te beperken, zijn wij niet geheel ongevoelig voor koersverschillen. Zo voeren wij activiteiten uit in landen buiten de eurozone. Bij omrekening naar euro's kunnen de opbrengsten worden beïnvloed door koersschommelingen ten opzichte van de euro. Opbrengsten in lokale valuta's worden voor het grootste deel gebruikt voor lokale betalingen. Daardoor spelen koerswisselingen op lokaal niveau een beperkte rol. Valutakoerswijzigingen kunnen ook de balans en resultatenrekening beïnvloeden, mede gezien de tijdsperiode tussen het indienen van offertes, het gunnen van projecten en het betalingsmoment. Waar wenselijk en mogelijk worden termijncontracten afgesloten.

Pensioenen

Grontmij kent pensioenregelingen voor haar personeel die in lijn zijn met de voorschriften en gebruiken in elk van de thuismarkten. In Nederland heeft Grontmij een apart pensioenfonds opgezet. Ondanks de neergaande tendens op

de financiële markten, voldoet de dekkingsgraad van Stichting Pensioenfonds Grontmij met 120% ultimo 2009 (ultimo 2008: 111%) aan de richtlijnen van de Nederlandsche Bank.

Op 1 januari 2006 heeft Grontmij in Nederland een zogenaamde hybrideregeling ingevoerd met een eindloonregeling tot een bruto salarisniveau van € 65.448 in combinatie met een beschikbare premieregeling voor het salaris boven dit niveau. Door de eindloonregeling blijft Grontmij voor dat deel gevoelig voor het resultaat van het pensioenfonds. De Groep kan dit risico mitigeren door de hoogte van de medewerkersbijdrage te wijzigen. De onderneming loopt geen risico ten aanzien van de beschikbare premieregeling.

In Duitsland wordt een combinatie gehanteerd van een eindloonregeling met een beschikbare premieregeling. België, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk kennen alleen een beschikbare premieregeling. Zweden kent een eindloonregeling waaraan meerdere werkgevers deelnemen, het ITP-plan. Er is echter geen consistente en betrouwbare basis om activa of verplichtingen toe te wijzen aan de participerende entiteiten binnen de ITP-pensioenverzekering met als gevolg dat het plan wordt aangemerkt als een beschikbare premieregeling.

Risico's rond financiële verslaglegging

Transparante financiële verslaggeving van hoge kwaliteit is van het grootste belang. Het bevordert een getrouw beeld van de financiële prestaties van de Groep, zodat de strategie kan worden ontwikkeld en aandeelhouders en andere belanghebbenden verzekerd kunnen zijn van continuïteit. Om de kwaliteit van onze financiële verslaglegging te waarborgen, wordt gebruik gemaakt van de volgende systemen voor risicobeheer en interne controle:

- een standaard cyclus voor de jaarplanning en verslaglegging, die bestaat uit een jaarlijks operationeel plan op werkmaatschappijniveau;
- het jaarlijkse budget, driemaandelijkse prognoses en een maandelijks financiële rapportage;
- periodieke/regelmatige bedrijfsbeoordelingen waarbij het management van de werkmaatschappijen de geboekte voortgang ten opzichte van het operationeel plan en de maatregelen die zijn gericht op het beperken van ondernemingsrisico's met de Raad van Bestuur bespreekt;
- standaardprocedures en -richtlijnen, waaronder het voorkennisreglement, de integriteitscode, het handboek Accounting en de klokkenluidersregeling;
- beleid voor werving en behoud van financiële professionals van topkwaliteit in alle bedrijfsonderdelen.

Op basis van de resultaten van de aanwezige risicobeheersings- en interne controlesystemen tot op heden en na overleg met de Raad van Commissarissen en de auditcommissie, is de Raad van Bestuur van mening dat naar beste weten de risicobeheersings- en controlesystemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaglegging over het boekjaar 2009 geen onjuistheden van materieel belang bevat.

De Groep blijft haar risicobeheersings- en interne controlesystemen voortdurend verbeteren. In de komende jaren zullen wij hoge prioriteit blijven geven aan het verbeteren van het ontwerp en de doeltreffendheid van deze systemen en aan hun verdere integratie in de dagelijkse bedrijfsvoering.

Financiële gang van zaken

Het resultaat van de Groep weerspiegelt de teruggelopen vraag in de meeste regio's en business lines. De bedrijfsopbrengsten namen 5% af en de winstgevendheid daalde 15% (operationeel, exclusief investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode, exclusief herstructureringskosten en -voorzieningen). De kasstroom en het beheer van werkkapitaal gaven echter een verbetering te zien.

OVERZICHT VAN HET RESULTAAT

Bedrijfsopbrengsten en EBITA

De totale bedrijfsopbrengsten zijn met 5% afgenomen naar € 800 miljoen (2008: € 844 miljoen). Bijna de helft van deze afname (€ 20 miljoen) is te wijten aan het effect van de zwakkere Britse pond, de Zweedse kroon en de Poolse zloty ten opzichte van de euro. De autonome totale bedrijfsopbrengsten zijn afgenomen met € 24 miljoen (3%). Dit komt voornamelijk door de vraaguitval, met name in de bouw- en industrieactiviteiten in de private sector, door het verslechterde economische klimaat en de uitgestelde vraag in de Britse geregelde watersector. Desondanks wist de brutomarge zich te handhaven op 18,9%.

De onderliggende EBITA, voor investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode en herstructureringskosten en -voorzieningen, daalde met 15% naar € 45 miljoen (2008: € 53 miljoen). Het effect van zwakkere valuta bedroeg € 2 miljoen (4%) negatief.

De bijdrage van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode is niet opgenomen in de berekening van de onderliggende EBITA in de verslagperiode en vergelijkingsperiode. Er zijn namelijk belangrijke en variabele winsten op de verkoop van dergelijke investeringen geweest die niet presentatief zijn voor de resultaten uit de kern (ontwerp- en ingenieurs)activiteiten. De bijdrage van investeringen

Winst- en verliesrekening	2009 € miljoen	2008 € miljoen
Totale opbrengsten	800	844
Brutomarge*	151	158
EBITA**	45	53
% Totale opbrengsten	5,6%	6,3%
Resultaat van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	2,7	4,5
Resultaat op verkoop van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	5,3	8,2
Amortisatie***	-7,7	-6,9
Nettofinancieringslasten	-5,3	-7,5
Herstructureringskosten	-4,5	-0,1
Herstructureringsvoorzieningen	-7,2	-
	-11,7	-0,1
Winst voor belastingen	28,0	50,8
Winstbelastingen	-7,6	-12,0
Winst na belastingen	20,4	38,8
Winst per aandeel	€	€
Gewone winst per aandeel	1,14	2,16
Aangepaste winst per aandeel****	1,78	1,84

* Brutomarge is berekend als de netto bedrijfsopbrengsten minus personeelskosten.
** Voor resultaat van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode en voor herstructureringskosten en -voorzieningen.
*** Inclusief € 0,7 miljoen amortisatie wat onderdeel uitmaakt van de waarde van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode.
**** Voor resultaat van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode, amortisatie en voor herstructureringskosten en -voorzieningen.

verwerkt volgens de 'equity'-methode bestaat uit het aandeel in de winst uit joint ventures en deelnemingen waarin de Groep geen controlerend belang heeft en als het resultaat uit verkoop van joint ventures en deelnemingen.

Investerings volgens de 'equity'-methode

Het aandeel in de resultaten van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode nam met 40% af naar € 2,7 miljoen (2008: € 4,5 miljoen) vanwege de lagere bijdrage in met name Nederland door de verkoop van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode.

De winst op de verkoop van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode bedroeg € 5,3 miljoen (2008: € 8,2 miljoen) en vertegenwoordigde het tweede deel van de verkoop van een activum. Het eerste deel van deze verkooptransactie is in 2008 in de boeken opgenomen.

Amortisatie

De amortisatie over de verslagperiode nam toe tot € 7,7 miljoen (2008: € 6,9 miljoen). Dit is inclusief € 0,7 miljoen amortisatie van immateriële activa van deelnemingen.

Netto financieringslasten

De netto financieringslasten namen af naar € 5,3 miljoen (2008: € 7,5 miljoen) vanwege de lagere marktrente. Hoewel de rente op de acquisitiefinanciering van de Groep is vastgezet door twee renteswaps (EUR en GBP), heeft de onderneming toch geprofiteerd van de lagere rente op bedrijfskredieten. Dit heeft een aanzienlijke besparing opgeleverd.

Herstructureringskosten en -voorzieningen

Gedurende de verslagperiode, waarin de effecten van het verslechterde economische klimaat duidelijk werden door vraaguitval in sommige regio's en business lines van de Groep, heeft het management diverse maatregelen getroffen. Deze maatregelen behelsden onder andere de reductie van boventallig direct personeel in delen van de Groep waar de verminderde vraag naar verwachting nog zal voortduren en vermindering van indirecte kosten in het algemeen. Dit resulteerde in herstructureringslasten in de verslagperiode van € 4,5 miljoen (2008: € 0,1 miljoen), voornamelijk door afvloeiingsregelingen voor direct personeel in de bouw- en industrieactiviteiten van de Groep in de private sector.

Daarnaast werden nadere voorzieningen ter grootte van € 7,2 miljoen getroffen voor verdere herstructureringen. De uitgaven in het boekjaar en nadere voorzieningen hebben geleid tot nettokosten in de winst- en verliesrekening over de verslagperiode van € 11,7 miljoen. Naar verwachting zal dit leiden tot een lagere kostenbasis en een grotere veerkracht van de Groep in de toekomst.

Belastingen

Het effectieve belastingpercentage is in de verslagperiode toegenomen tot 27,2% (2008: 23,6%), vooral door de naar verhouding hogere winstbijdrage uit landen met een hoger belastingtarief (België en Duitsland) en lagere onbelaste bijdragen van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode.

Winst per aandeel

De gewone winst per aandeel daalde naar € 1,14 (2008: € 2,16) door het afgenomen resultaat en de herstructureringskosten en -voorzieningen in de verslagperiode. De winst per aandeel exclusief de effecten van herstructureringskosten en -voorzieningen, amortisatie en investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode (aangepaste winst per aandeel), bedraagt € 1,78 (2008: € 1,84) en vertoont een veel geringere afname (3%).

Water & Energy

Water & Energy

Binnen Water & Energy leveren wij praktische oplossingen voor waterbeheer, afvalstoffen, afvalwaterzuivering, duurzame industriële processen, energietechnieken en hernieuwbare energie. Oplossingen gericht op processen die verbonden zijn aan het werk dat wij doen.

'Minder dan 1% van het zoet water in de wereld is direct toegankelijk voor direct dagelijks gebruik.'

Lawrence Hughes, Groepsdirecteur Water & Energy

KOSTENBEHEER EN TREASURY

In het verslagjaar heeft de Groep zich sterker gericht op vermindering van het werkkapitaal, verbetering van het kostenbeheer en de treasury-activiteiten. De treasuryfunctie van de Groep, die in de centrale financiële afdeling zetelt, streeft ernaar de algehele efficiency van het kostenbeheer op alle bedrijfsterreinen te verbeteren en treasuryrisico's voor de Groep te beperken en coördineert de financierings- en kredietfaciliteiten van de Groep.

De belangrijkste treasuryrisico's die de Groep loopt, zijn rente- en valutarisico's. De Groep streeft ernaar renterisico's waar nodig af te dekken door gebruik te maken van rente-swaps en het aantrekken van leningen met een vaste rente. De Groep maakt momenteel geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten om valutarisico's te beperken, maar streeft ernaar wisselkoersrisico's op natuurlijke wijze af te dekken door enkele leningen in de valuta's waarin winst-stromen een valutarisico lopen.

Door de sterkere focus op kostenbeheer en treasury-activiteiten, is de cash conversion uit operationele activiteiten sterk verbeterd tot 104% (2008: 74%). De cash conversion geeft de mate aan waarin de onderliggende winsten van de Groep binnen de verslagperiode worden omgezet in liquide middelen. De verbetering is grotendeels het gevolg van de verbeterde facturering en invorderingsactiviteiten aan het einde van de verslagperiode. Het effectievere beheer van werkkapitaal resulteerde in een afname bij onderhanden projecten en voorraden naar € 32 miljoen (2008: € 43 miljoen), dankzij een verbeterde facturering en een afname in handelsvorderingen naar € 139 miljoen (2008: € 141 miljoen). Door het verbeterde kostenbeheer is de netto schuldpositie afgenomen naar € -75 miljoen (ultimo 2008: € -87 miljoen).

De belangrijkste financieringsbronnen van de Groep bestaan uit een werkkapitaalfaciliteit van € 60 miljoen, een acquisitiefaciliteit met een nominale waarde van € 47,5 miljoen plus een acquisitiefaciliteit met een nominale waarde van £ 25 miljoen.

Cash management	2009 € miljoen	2008 € miljoen
EBITDA*	56,0	64
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	52,3	34,5
Min: Dividenden ontvangen van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	-2,8	-5,8
Plus: Herstructureringskosten	4,5	0,1
Herstructureringsvoorzieningen	-7,2	-
Betaalde rente (netto)	5,0	6,7
Betaalde winstbelastingen	6,2	12,1
Aangepaste nettokasstroom uit operationele activiteiten	58,1	47,6
Operationele kasstroom conversie	104%	74%
Werkkapitaalmanagement		
Vorderingen op/verplichtingen aan opdrachtgevers en voorraden	32,0	43,0
Handelsvorderingen	138,8	140,7

*Voor resultaat van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode en voor herstructureringskosten en -voorzieningen.

Netto schuld	2009 € miljoen	2008 € miljoen
Langlopende leningen	-32,7	-53,4
Kortlopende leningen	-22,6	-26,9
Schulden aan kredietinstellingen	-49,3	-36,0
Geldmiddelen	29,7	29,5
Netto schuldpositie	-74,9	-86,8

De Groep blijft binnen de financiële afspraken die op deze kredietfaciliteiten van toepassing zijn.

PENSIOENEN

De Groep heeft pensioenregelingen zowel in de vorm van beschikbare premieregelingen als in de vorm van toegezegd-pensioenregelingen. Het grootste deel van de brutoverplichtingen en de fondsbeleggingen (zoals toegelicht in toelichting 18 van de geconsolideerde jaarrekening) heeft betrekking op de toegezegd-pensioenregeling in Nederland. Het merendeel van de overige Grontmij-bedrijven kent een beschikbaar premiestelsel.

DIVIDEND

Het voorgestelde slotdividend per aandeel van € 1,00 (2008: € 1,15) betekent een daling van 13% maar wordt op dit niveau gehandhaafd ondanks de daling in de winst per aandeel naar € 1,14 (47%).

De belangrijkste reden voor de grote afname van de winst per aandeel is gelegen in de herstructureringskosten en -voorzieningen in de verslagperiode. Deze zullen echter de kostenbasis verminderen en de veerkracht van de Groep in de toekomst verbeteren. Het onderliggende winstresultaat van Grontmij is veerkrachtig gebleven; de aangepaste winst per aandeel is slechts 3% afgenomen naar € 1,78 (2008: € 1,84). De aangepaste winst per aandeel omvat de winst voor investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode, amortisatie en herstructureringskosten en -voorzieningen.

De verdeling van deze resultaten per land is als volgt:

Winst- en verliesrekening (€ miljoen)	Scandinavië						Benelux						VK, Centraal- en Oost-Europa					
	Denemarken			Zweden			België			Nederland			Duitsland/Polen			VK/Ierland		
	2009	2008	2007	2009	2008	2007	2009	2008	2007	2009	2008	2007	2009	2008	2007	2009	2008	2007
Totale opbrengsten	164	171	150	78	89	96	55	58	53	324	332	312	67	66	51	93	115	86
Netto bedrijfsopbrengsten	125	127	113	67	75	80	50	53	50	247	248	231	54	53	45	84	102	74
Overige bedrijfsopbrengsten	-	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	3	1	1	0	-	-	-
EBITA	11	11	9	7	7	7	3	3	3	20	17	11	8	9	3	5	9	7
% Totale opbrengsten	6,4%	6,3%	6,1%	9,5%	8,0%	7,5%	5,5%	5,5%	5,9%	6,1%	5,0%	3,7%	11,3%	12,9%	6,7%	4,9%	8,1%	8,4%
% Netto bedrijfsopbrengsten	8,4%	8,5%	8,2%	11,1%	9,5%	9,0%	6,0%	6,0%	6,3%	7,9%	6,7%	4,9%	14,1%	16,2%	7,6%	5,5%	9,1%	9,7%
Herstructureringskosten	-0,20	-	-	-0,30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-2,60	-	-
Herstructureringsvoorzieningen	-1,10	-	-	-	-	-	-0,60	-	-	-4,10	-	-	-0,20	-	-	-	-	-
Resultaat van EAI	-	-	-	-	-	-	2,40	2,20	2,30	0,70	2,50	12,20	-	-	-	-	-	-
Resultaat op verkoop van EAI	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,30	8,20	1,10	-	-	-	-	-	-
Aangepaste EBITA	9	11	9	7	7	7	5	5	5	22	27	25	7	9	3	2	9	7
% Totale opbrengsten	5,6%	6,3%	6,1%	9,1%	8,0%	7,5%	8,8%	9,2%	10,2%	6,6%	8,2%	7,9%	11,0%	12,9%	6,7%	2,1%	8,1%	8,4%
% Netto bedrijfsopbrengsten	7,3%	8,5%	8,2%	10,7%	9,5%	9,0%	9,5%	10,2%	10,9%	8,7%	11,0%	10,7%	13,7%	16,2%	7,6%	2,4%	9,1%	9,7%

De verbetering in de cash conversion van het bedrijfsresultaat heeft geresulteerd in netto liquide middelen uit operationele activiteiten van € 52,3 miljoen. Dit staat gelijk aan cash earnings per aandeel van € 2,94 (2008: € 1,94). Het voorgestelde slot-dividend per aandeel van € 1,00 betekent een uitkering uitgedrukt als een percentage van de kasstroom uit operationele activiteiten van 34% (2008: 59%). Het dividend wordt uitgekeerd in (certificaten van) gewone aandelen, tenzij een houder van (certificaten van) gewone aandelen uitdrukkelijk aangeeft het dividend in contanten te willen ontvangen.

VERDELING RESULTATEN PER LAND

Scandinavië

■ Denemarken

Grontmij in Denemarken zag de bedrijfsopbrengsten afnemen tot € 163,7 miljoen, hoofdzakelijk door minder activiteiten in de bouwsector. De sterke resultaten in de transportsector compenseerden deze afname gedeeltelijk. De herstructureringskosten van € 0,2 miljoen in het verslagjaar werden besteed aan de reductie van direct personeel in de bouwdivisie. Voorts is een herstructureringsvoorziening van € 1,1 miljoen getroffen voor wijzigingen in het management. De onderliggende EBITA voor resultaat uit investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode, herstructureringskosten en -voorzieningen daalde naar € 10,5 miljoen. Een vermindering van de indirecte overhead maakte dit gedeeltelijk goed.

■ **Zweden**

De activiteiten in Zweden hebben geleid tot een afname van de bedrijfsopbrengsten naar € 77,7 miljoen door de geringere bouwactiviteit in de private sector. Het management nam tijdig maatregelen om de directe en indirecte kosten terug te dringen. Herstructureringskosten ter waarde van € 0,3 miljoen, in combinatie met sterke resultaten in de transportsector, hebben geresulteerd in een stijging van de onderliggende EBITA naar € 7,4 miljoen, ondanks de zwakke Zweedse kroon ten opzichte van de euro.

Benelux

■ **België**

Bij Grontmij in België zijn de bedrijfsopbrengsten afgenomen naar € 54,7 miljoen, vooral door de geringere activiteit in de industriector vanwege de economische crisis. Er is een herstructureringsvoorziening van € 0,6 miljoen getroffen om de overhead te verminderen. De bijdrage van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode steeg naar € 2,4 miljoen dankzij sterkere resultaten in de transportsector. De aangepaste EBITA nam af naar € 4,8 miljoen, 8,8% van de totale bedrijfsopbrengsten.

■ **Nederland**

In Nederland namen de bedrijfsopbrengsten af naar € 323,9 miljoen. De EBITA voor herstructureringsvoorzieningen en -kosten en voor resultaat van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode bedroeg € 19,6 miljoen. Gezien de terugval in de activiteiten en productiviteit in de private bouwsector, is een herstructureringsvoorziening van € 4,1

miljoen getroffen om de directe en indirecte kosten terug te dringen en om de onderneming een sterkere positie voor de toekomst te geven.

Verenigd Koninkrijk, Centraal- en Oost-Europa

■ **Duitsland en Polen**

Bij onze activiteiten in Duitsland en Polen namen de bedrijfsopbrengsten ondanks de economische crisis licht toe tot € 67,1 miljoen vanwege sterke resultaten in alle sectoren. In Duitsland is een herstructureringsvoorziening van € 0,2 miljoen getroffen om in de toekomst te profiteren van verdere kostenbesparingen. In Polen verwaterden de sterke handelsresultaten door de zwakke Poolse zloty ten opzichte van de euro. De aangepaste EBITA in Duitsland en Polen nam weliswaar af naar € 7,4 miljoen (2008: € 8,5 miljoen), maar de operationele marge (EBITA/totale bedrijfsopbrengsten) bedroeg nog altijd 11,0%.

■ **Verenigd Koninkrijk en Ierland**

In het Verenigd Koninkrijk zagen wij de bedrijfsopbrengsten met 20% afnemen naar € 93,1 miljoen door minder activiteiten in de private bouwsector, uitgestelde orders en geringere activiteit in de waterdivisie. Bovendien is de Britse pond ten opzichte van de euro sterk in waarde gedaald. Hierdoor heeft het management in een vroeg stadium ingrijpende maatregelen genomen om de directe en indirecte kosten terug te dringen en € 2,6 miljoen aan herstructureringskosten besteed. De onderliggende EBITA voor herstructurering daalde naar € 4,6 miljoen, een rendement van 4,9% van de bedrijfsopbrengsten.

Overige

Grontmij heeft andere kleine activiteiten op projectbasis die een geringe omzetgroei naar € 23 miljoen realiseerden en een vermindering in EBITA lieten zien naar € 0,4 miljoen.

Hoofdkantoor

De kosten van het Grontmij-hoofdkantoor vielen met € 8,4 miljoen hoger uit, voornamelijk vanwege hogere uitgaven voor centrale kosten. De overhead van het hoofdkantoor bedroeg 1,0% van de totale bedrijfsopbrengsten (2008: 0,6%). Er zijn ingrijpende maatregelen genomen om de indirecte kosten terug te dringen. In de verslagperiode beliepen de herstructureringskosten € 1,4 miljoen en is er nog eens € 1,2 miljoen uitgetrokken voor herstructureringsvoorzieningen. Vanwege het verminderde totale groepsresultaat zijn de aanspraken op bonussen komen te vervallen, inclusief die van de Raad van Bestuur.

■ **Human resources**

Het effect van de economische crisis heeft in 2009 in de meeste landen waar de groep actief is, geresulteerd in een vermindering van het aantal medewerkers. De personeelsafdelingen waren bij deze reorganisaties betrokken en zijn daarnaast in 2009 begonnen met een internationale afstemming van vraag en aanbod, met het oog op de nieuwe business lines, functiebeschrijvingen, het in kaart brengen van competenties en de organisatiestructuur.

HUMAN RESOURCES MANAGEMENT

Grontmij beoogt een vooraanstaand werkgever te zijn, die rekening houdt met lokale gebruiken en met een internationale focus. De kwaliteit van onze medewerkers is een van de belangrijkste voorwaarden om onze klanten tevreden te stellen. Dit betekent dat een goed beleid voor interne carrièreontwikkeling is vereist om goede medewerkers en specifieke vaardigheden te behouden en die optimaal in te zetten. Het beleid richt zich op het ontwikkelen van medewerkers die flexibel zijn en het vermogen hebben om door te groeien naar een managementfunctie of technisch specialist dan wel projectmanager kunnen worden. Zakelijke en managementvaardigheden worden steeds belangrijker. Daarom hechten wij belang aan de ontwikkeling van talent en onze managers. De internationale afdelingen van de Groep beschikken tevens over een wereldwijde pool van ervaren freelance professionals die regelmatig op projectbasis worden ingezet.

Grontmij heeft de volgende principes voor het personeelsbeleid van de Groep vastgesteld:

- ondernemingsgeest en een ondernemingscultuur stimuleren;
- aandacht schenken aan het milieu, veiligheid en maatschappelijke ontwikkeling;
- medewerkers en het management trainen en opleiden;
- uitdagende carrièreperspectieven creëren;
- marktconforme arbeidsvoorwaarden en beloningsstructuur bieden;
- een gezonde en veilige werkomgeving verschaffen.

De hierboven genoemde principes vormen het uitgangspunt voor het gevoerde personeelsbeleid in alle gedecentraliseerde groepsmaatschappijen.

KENNISMANAGEMENT

In 2009 zijn we blijven investeren in de ontwikkeling van onze medewerkers. Door het kennisintensieve karakter van onze activiteiten moeten wij ervoor zorgen dat kennis en informatie breed toegankelijk zijn. Steeds vaker wordt de aanwezige kennis via geavanceerde middelen efficiënt en effectief benut, zowel in binnen- als buitenland. De juiste kennis op het juiste moment op de juiste plaats; dat is een van de belangrijkste steunpilaren van de Groep voor de toekomst. Professionele netwerken in de diverse expertisevelden van de gehele organisatie worden gestimuleerd en aangemoedigd. Wij organiseren regelmatig bijeenkomsten en seminars op groepsniveau en op nationaal/regionaal niveau. Onze structuur heeft als groot voordeel dat de medewerkers intern via netwerken aan elkaar zijn gekoppeld, waardoor wij snel kennis kunnen uitwisselen. Door een sterk ICT-platform kunnen wij de ontwikkeling en de kwaliteit van onze diensten verbeteren en onze mensen efficiënter inzetten. Seniormanagement begeleidt de ontwikkeling van de netwerken. De doelstellingen van deze professionele netwerken worden vastgelegd in jaarprogramma's en getoetst door het management van de betreffende operationele eenheden en de Raad van Bestuur.

De internationale focusgroepen leveren ook een grote bijdrage aan de ontwikkeling van kennisnetwerken. Er zijn zeven focusgroepen die elk begeleid worden door een van de directeuren. Een voorbeeld van een initiatief van een focusgroep (investeerdsvastgoedklanten) is BREEAM. Dit is een methodiek voor het meten van de duurzaamheid van vastgoed. BREEAM-in-Use is ontwikkeld om bestaande gebouwen te beoordelen. Grontmij heeft de eerste gecliceerde BREEAM-assessors voor bestaand vastgoed in Europa.

Analyse van de resultaten uit operationele activiteiten tegenover de totale resultaten van de Groep is als volgt:

Winst- en verliesrekening (€ miljoen)	Totaal operationele activiteiten		Overige		Hoofdkantoor		Totaal	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Totale opbrengsten	780,20	830,60	23,00	19,80	-3,40	-5,90	799,80	844,50
Netto bedrijfsopbrengsten	626,50	656,80	2,80	4,70	0,60	0,70	629,90	662,20
Overige bedrijfsopbrengsten	1,60	2,10	0,30	0,40	1,80	-0,70	3,70	1,80
EBITA	52,70	55,50	0,40	2,00	-8,40	-5,20	44,70	52,30
% Totale opbrengsten	6,8%	6,7%	1,7%	10,1%	-	-	5,6%	6,2%
% Netto bedrijfsopbrengsten	8,4%	8,5%	14,3%	42,6%	-	-	7,1%	7,9%
Herstructureringskosten	-3,10	-	-	-	-1,40	-0,10	-4,50	-0,10
Herstructureringsvoorzieningen	-6,00	-	-	-	-1,20	0,00	-7,20	0,00
Resultaat van EAI	3,10	4,70	-	-	-0,40	0,00	2,70	4,70
Resultaat op verkoop van EAI	5,30	8,20	-	-	-	-	5,30	8,20
Aangepaste EBITA	52,00	68,40	0,40	2,00	-11,40	-5,30	41,00	65,10
% Totale opbrengsten	6,7%	8,2%	1,7%	10,1%	-	-	5,1%	7,7%
% Netto bedrijfsopbrengsten	8,3%	10,4%	14,3%	42,6%	-	-	6,5%	9,8%

STRATEGISCHE ONTWIKKELING

De aangescherpte strategie is gebaseerd op het besef dat er veel meer synergieën zijn te behalen uit de vaardigheden en expertise binnen de internationale organisatie van Grontmij. HR management kan op dit punt een belangrijke bijdrage leveren. De personeelsfunctie zal prioriteit toekennen aan activiteiten die direct de grootste voordelen opleveren voor het management van de business lines en voor de internationale levering aan klanten. Op deze wijze kan HR management het verkrijgen van nieuwe internationale opdrachten en projecten ondersteunen. Deze focus is in 2009 versterkt om ons in staat te stellen nauwer samen te werken en medewerkers binnen de Groep beter in te zetten en te ontwikkelen. Tevens is een gemeenschappelijk raamwerk voor HR management ingesteld dat aansluit bij de business-linestructuur en onze internationale ambities.

MAATREGELEN 2009

Wij zijn bezig belangrijke personeelsprocessen en -vaardigheden af te stemmen op de drie business lines. Hiertoe maken we gebruik van GAP-analyses om de huidige stand van zaken en de vereisten te vergelijken in elk land waar

Grontmij actief is. De genomen maatregelen waren gericht op het standaardiseren van functiebeschrijvingen om te komen tot een gestroomlijnde organisatiestructuur en de ontwikkeling van medewerkers en vaardigheden regelmatig in kaart te brengen en te volgen.

HR management

Bestand (fte) medewerkers ultimo 2009

	België	Denemarken	Duitsland	Nederland	Polen	VK/Ierland	Zweden	Overig en Hoofd- kantoor	Totaal
Met vast contract	526	1.169	569	2.145	189	951	681	105	6.335
Met tijdelijk contract	3	72	103	207	36	-	18	3	442
In dienst Grontmij	529	1.241	672	2.352	225	951	699	108	6.777
Uitzendkrachten	57	-	-	208	-	55	-	8	328
Totaal	586	1.241	672	2.560	225	1.006	699	116	7.105
Vrouwen (% – in dienst Grontmij)	29%	28%	39%	22%	48%	20%	31%	37%	32%
Fulltime (% – in dienst Grontmij)	78%	88%	84%	69%	99%	95%	82%	67%	83%

Ultimo 2009 werkten in totaal 7.833 medewerkers bij Grontmij.

Bestand (fte) medewerkers ultimo 2008

	België	Denemarken	Duitsland	Nederland	Polen	VK/Ierland	Zweden	Overig en Hoofd- kantoor	Totaal
Met vast contract	515	1.129	526	2.204	159	1.181	738	109	6.682
Met tijdelijk contract	10	79	29	192	15	-	-	3	330
In dienst Grontmij	525	1.200	555	2.396	174	1.181	738	112	7.012
Uitzendkrachten	86	-	-	270	-	98	-	13	467
Totaal	610	1.200	555	2.666	174	1.278	738	125	7.479
Vrouwen (% – in dienst Grontmij)	31%	28%	36%	21%	49%	24%	25%	37%	26%
Fulltime (% – in dienst Grontmij)	77%	94%	82%	73%	98%	99%	85%	67%	83%

Ultimo 2008 werkten in totaal 8.237 medewerkers bij Grontmij.

TRAINING EN ONTWIKKELING

Grontmij participeert in structurele programma's voor het opleiden en begeleiden van studenten die door stages en onderzoeksopdrachten praktische ervaring op kunnen doen. Een aantal van onze medewerkers is gastdocent of studieadviseur op internationale technische universiteiten en hogescholen. Voorbeelden hiervan zijn Warschau Polytechnics en de Academy of Economics in Poznań (Polen), de technische universiteiten van Delft, Eindhoven, Enschede en Wageningen (Nederland), de Technische Universiteit van Denemarken, Wiesbaden (Duitsland), Edinburgh en Glasgow (Schotland) en Wuhan (China) en de Chalmers University of Technology (Zweden). Grontmij sponsort tevens een internationale groep jonge wetenschappers (SYISS in Zweden) en aantal wetenschappelijke projecten gericht op duurzaamheid.

MILIEUZORG EN VEILIGHEID

Veiligheid en de kwaliteit van arbeidsvoorwaarden hebben een hoge prioriteit. Het beleid van Grontmij is erop gericht medewerkers hun werkzaamheden onder veilige en gezonde omstandigheden te laten verrichten daarbij ook rekening houdend met de veiligheid van derden en het milieu. De doelstelling van de OHS-18001-standaarden voor het gezondheids- en veiligheidsbeleid dat in de verschillende groepsmaatschappijen wordt gevoerd, valt primair onder de verantwoordelijkheid van het lijnmanagement. Het verzuim-niveau is over het algemeen relatief laag. De resultaten van de uitvoering van milieuzorg en veiligheid worden bijgehouden door iedere groepsmaatschappij afzonderlijk en besproken met de Raad van Bestuur.

PENSIOENEN

Grontmij heeft pensioenregelingen voor haar medewerkers opgezet volgens de voorschriften en gebruiken in elk van de thuismarkten. In Nederland heeft Grontmij een apart pensioenfonds. Ondanks de neergaande tendens op de financiële markten, voldoet de Stichting Pensioenfonds Grontmij ultimo 2009 qua dekkingsgraad (120%) (ultimo 2008: 111%) aan de richtlijnen van de Nederlandsche Bank.

Op 1 januari 2006 heeft Grontmij in Nederland een zogenaamde hybrideregeling ingevoerd met een eindloonregeling tot een brutosalarisniveau van € 65.448 in combinatie met een beschikbare premieregeling voor het salaris boven dit niveau. Door de eindloonregeling blijft Grontmij niettemin gevoelig voor het door het pensioenfonds behaalde resultaat. De Groep kan dit risico mitigeren door de hoogte van de medewerkersbijdrage te wijzigen. De onderneming loopt geen

risico met betrekking tot de beschikbare premieregeling. In Duitsland wordt een combinatie gehanteerd van een beperkte eindloonregeling (20%) met een beschikbare premieregeling (80%). België, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk kennen alleen een beschikbare premieregeling. Zweden kent een eindloonregeling waaraan meerdere werkgevers deelnemen, het ITP-plan. Er is echter geen consistente en betrouwbare basis om activa of verplichtingen toe te wijzen aan de participerende entiteiten binnen de ITP-pensioenverzekering met als gevolg dat het plan wordt aangemerkt als een beschikbare premieregeling.

MEDEZEGGENSCHAP

De meeste bedrijfsonderdelen in de landen waarin Grontmij actief is, hebben een eigen ondernemingsraad. Vertegenwoordigers van deze raden vormen gezamenlijk de Europese ondernemingsraad. Een convenant dat is afgesloten tussen de Europese ondernemingsraad en de Raad van Bestuur beschrijft de rol, de verantwoordelijkheid en de rechten van de Europese ondernemingsraad. In 2009 hebben drie reguliere bijeenkomsten plaatsgevonden met de Raad van Bestuur. Daarin zijn de huidige bedrijfsvoering, de activiteiten en de resultaten van Grontmij toegelicht. Tevens is gesproken over de economische ontwikkelingen, de hernieuwde strategie en de mogelijke gevolgen voor de toekomst.

MVO & Duurzaamheid

MVO & Duurzaamheid

Wij kennen de uitdagingen van een duurzame woon- en leefomgeving.

Door ons ontwerp- en advieswerk voor onze klanten leveren wij een belangrijke bijdrage aan een duurzamere toekomst. Ook in onze eigen kantoren werken wij aan een vermindering van onze eigen ecologische voetafdruk.

We publiceren daarover in ons duurzaamheidsverslag.

'Slimme oplossingen voor een duurzame toekomst.'

Frank Price, Directeur MVO & Duurzaamheid

MVO & Duurzaamheid

DUURZAAM EN MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN BIJ GRONTMIJ – VERANKERD IN ONZE WERKWIJZE

Voor Grontmij omvat Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) onze aanpak en gedragingen op het gebied van duurzaamheid. Een consequente verankering van MVO en duurzaamheid in al onze activiteiten is misschien wel de beste manier om te laten zien hoe onze organisatie werkt. Ons doel is toonaangevend te blijven in MVO en duurzaamheid niet alleen door onze innovatieve ontwerp- en adviesdiensten maar ook door onze interne werkwijze. Wij adviseren onze klanten bij het behalen van hun eigen duurzaamheidsdoelen en we helpen hen hun leiderschap te tonen in het creëren van duurzame woon- en werkomgevingen. Ook verbeteren wij ons in onze rol van werkgever en lid van de lokale samenlevingen. Door het goede voorbeeld te geven, zullen alle stakeholders – klanten, aandeelhouders, medewerkers en leveranciers – hiervan profiteren. Een overzicht van onze aanpak van MVO en duurzaamheid is hieronder weergegeven.

In dit deel van het jaarverslag geven wij een samenvatting van ons werk en onze prestaties in duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen in 2009. Ons volledige MVO-en duurzaamheidsverslag is te vinden op www.grontmij.com

Grontmij wil een actieve rol spelen bij de duurzame ontwikkeling in de landen waar zij actief is. Dit doen wij met betrekking tot:

MVO EN DUURZAAMHEID – CORPORATE GOVERNANCE

Grontmij kent een directeur MVO en duurzaamheid die onze duurzaamheids- en MVO-processen actief beheert en daarover rapporteert aan de Raad van Bestuur. Deze rapportage omvat zaken die samenhangen met het behalen van duurzaamheidsdoelen in ons projectgerelateerde werk en de voortgang bij de voortdurende verbetering van onze milieuprestaties.

We werken momenteel aan de versterking van de corporate governance van onze duurzaamheids- en MVO-activiteiten. Zo verankeren we onze MVO-rapportage in onze milieubeheersystemen. Na afronding in 2010 zal de kwaliteit van deze rapportage deel gaan uitmaken van onze ISO-14001-accreditatie. Voorts worden best practices voor duurzaamheid via onze nieuwe organisatiestructuur van business lines gedeeld. Tot slot hebben we MVO opgenomen in de prestatiedoelen van het seniormanagement.

In feite maken deze werkzaamheden (rapportage en kennisdeling) deel uit van de processen die wij toepassen om het risicoprofiel van onze bedrijfsvoering te beheren. In de eerste plaats doen wij toezeggingen voor betere milieuprestaties en moeten we dus transparant zijn bij het verzamelen en rapporteren van de informatie die onze verbeteringen aantonen. Ten tweede streven wij ernaar in onze sector toonaangevende diensten te verlenen die onze klanten in staat stellen hun duurzaamheidsprestaties te verbeteren en moeten er dus mechanismen zijn voor effectief kennismanagement.

MVO EN ONZE KLANTEN – DUURZAAMHEID DOOR DESIGN

Ons eigen ecologisch verbruik is niet groot en de verdere beperking ervan zal alleen een beperkt lokaal of wereldwijd effect hebben. Daarentegen kan ons vermogen om MVO en duurzaamheid via ons projectwerk te beïnvloeden enorm zijn. Daarom hebben we het concept van 'duurzaamheid door design' in al ons ontwerp- en advieswerk verankerd. De veranderingen in onze ontwerpprocessen hangen allemaal samen met de uitdagingen die milieuverandering en de groeiende schaarste aan natuurlijke hulpbronnen stellen. Dit betekent dat wij onze klanten helpen het gebruik van alle natuurlijke hulpbronnen in projecten te beperken.

Wij laten regelmatig zien dat door onze betrokkenheid bij projecten het resultaat op het vlak van duurzaamheid beter is dan zonder onze betrokkenheid. Door onze 'whole-life cost' aanpak kan dit resultaat zelfs behaald worden met een lagere kostenbasis voor de klant. Een voorbeeld hiervan is

het project dat wij deden in het Duitse Duisburg waar we de teruggewonnen energie van een staalfabriek hebben verdrievoudigd en op deze manier een jaarlijkse uitstoot van 85.000 ton CO₂ hebben bespaard. De investering van onze klant in deze nieuwe installatie verdient zich in slechts twee jaar terug.

Tijdens de COP15-klimaatop in Kopenhagen in december 2009 was onze aanwezigheid erop gericht te laten zien hoe we de effecten van klimaatverandering aanpakken. Onze focus lag hierbij op water. Ons doel was om te laten zien wat het effect is van menselijke invloeden op de watercyclus als een onderdeel van meer bredere gevolgen van klimaatverandering. Het is belangrijk te beseffen dat de gevolgen van de klimaatverandering ver uitstijgen boven het alles-overheersende thema CO₂. Centraal in onze doelstelling staat daarom de zorg voor meer en schoner water voor de ontwikkelde en onderontwikkelde wereld. Daarnaast richten wij ons op de bescherming van de infrastructuur tegen de effecten van veranderende patronen van regenval of overstroming. Op onze speciale website www.securingswater.com is een overzicht te zien van onze waterprojecten.

Een andere prioriteit is duurzame energie. Onze deskundigheid in het ontwikkelen van dergelijke energiebronnen leidt ertoe dat veel projecten een meer zelfvoorzienend karakter krijgen. Zo zorgden we bijvoorbeeld bij Loch Ryan in Schotland voor de opwekking van energie om afvalwater over een kleine heuvel te pompen voor schelpdiervisserij. Wij zijn erin geslaagd via de neerwaartse helling elektriciteit op te wekken en een besparing op de CO₂-uitstoot te realiseren van ruim 700 ton per jaar.

MVO EN RAPPORTAGE – ONZE PRESTATIES VERBETEREN

In 2008 zijn we begonnen met het rapporteren van onze prestaties volgens de Global Reporting Initiative-normen (GRI). We hebben een breed scala aan milieunormen geselecteerd op basis waarvan we onze prestaties rapporteren. Een gedetailleerd verslag is te vinden op www.grontmij.com.

In 2008 hebben we voor het eerst volgens tien indicatoren gerapporteerd. Nu er een tweede serie gegevens aanwezig is, nemen we 2009 als het uitgangsjaar voor de prestatieindicatoren van bepaalde vaststaande doelstellingen in toekomstige jaren. Deze doelstellingen zijn op onze website te vinden en bestrijken belangrijke indicatoren voor milieuprestaties. Bovendien streven we er nadrukkelijk naar om in 2013 CO₂-neutraal te zijn.

In 2009 leidde onze betrokkenheid bij zowel in- als externe stakeholders ertoe dat we de indicatoren waarover we rapporteren, hebben uitgebreid en we onze MVO-rapportage verankeren in onze bedrijfsprocessen en -waarden. We zullen de MVO-prestaties verhogen naar niveau B+ in het kader van GRI, waarbij 24 GRI-indicatoren worden gebruikt. Onze +-aanduiding geeft aan dat we de GRI-organisatie hebben gevraagd ons rapport te valideren.

De tabel op pagina 45 geeft onze belangrijkste milieu-indicatoren voor 2009 weer. Het volledige GRI-rapport met alle GRI-indicatoren is te vinden op onze website www.grontmij.com.

In 2010 zullen we onze milieurapportage verder uitbreiden door het Carbon Disclosure Project (CDP) te ondertekenen; de internationale standaard voor de inventarisatierapportage van de uitstoot van broeikasgassen (www.cdproject.net).

MVO EN PARTNERSCHAP – INTEGRITEIT IN DE SUPPLY CHAIN

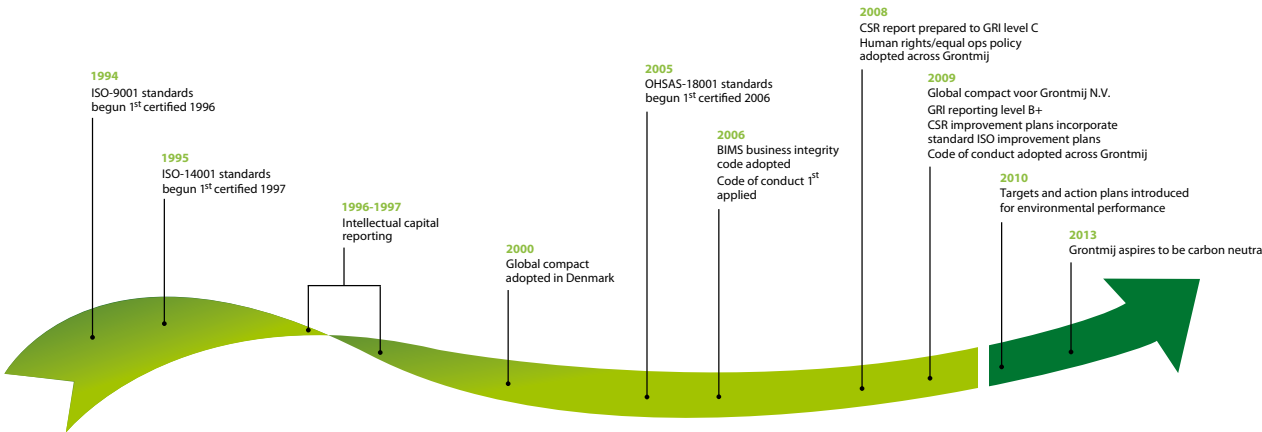
Bij Grontmij werken we voortdurend in teams of als partners van klanten en leveranciers. Daarom vinden we het van het grootste belang dat we open en transparant zijn en dat onze partners onze kernwaarden en bedrijfsethiek delen. Een wezenlijk onderdeel van onze bedrijfsintegriteit is dat het voor iedereen duidelijk is dat we ons aan onze eigen gedragsregels en integriteitbeheerssystemen houden. In het hele bedrijf hebben we de procedures en de gedragswijzen verstevigd die noodzakelijk zijn om onze betrokkenheid te tonen bij de gemeenschappen waar we aanwezig zijn en bij de bestuurlijke normen van integriteit, onpartijdigheid, eerlijkheid en corruptie die bepalend zijn voor onze branche.

In 2009 hebben we die betrokkenheid versterkt door als Grontmij Groep lid te worden van Global Compact. Grontmij in Denemarken was al lid. Door ons aan te sluiten bij Global Compact steunen we het mensenrechtenbeleid van de VN. In 2009 hebben we bovendien voor de gehele Groep een mensenrechten- en gelijke kansenbeleid aangenomen.

We hebben de meest belangrijke sociale GRI-indicatoren uitgekozen om onze prestaties op dit gebied te laten zien. Deze indicatoren zijn te vinden op www.grontmij.com.

**MVO IN 2010 EN DAARNA –
DE TOEKOMST RESPECTEREN**

In 2009 zijn we onze eerdere toezeggingen voor maatschappelijk betrokken ondernemen nagekomen en hebben we onze GRI-rapportage uitgebreid. In 2010 zullen we verdere vooruitgang boeken door verbeterplannen voor onze milieuprestaties in te voeren. We zullen niet alleen de afvalproductie, het energiegebruik en de CO₂-uitstoot verlagen. We hebben ons ook verplicht om te voldoen aan drie extra GRI-indicatoren voor verbeterde prestaties.

Standaard GRI informatie – Milieuprestatie-indicatoren 2009

EN3 – Direct energieverbruik

Deze indicator omvat ons directe energieverbruik zoals aardgas voor de verwarming van onze kantoren. De data die gerapporteerd worden, geven het gemiddelde energieverbruik weer per voltijdse medewerker in MJ (Mega Joules) in 2009.

Gemiddeld direct energieverbruik per persoon

EN4 – Indirect energieverbruik

Deze indicator geeft ons indirecte energieverbruik aan, zoals elektriciteit of stadsverwarming. De data die gerapporteerd worden, geven het gemiddelde energieverbruik weer per voltijdse medewerker in MJ (Mega Joules) in 2009.

Gemiddeld indirect energieverbruik per persoon

EN8 – Waterverbruik

Onder deze indicator vermelden wij het waterverbruik voor consumptie en hygiëne. Ons verbruik hebben wij gemeten op basis van informatie verstrekt door de diverse waterbedrijven. Wij rapporteren het gemiddelde verbruik per voltijdse medewerker in m³ in 2009.

Gemiddeld waterverbruik per persoon

EN16 – Totale CO₂-uitstoot

Wij rapporteren onze CO₂-uitstoot over drie categorieën te weten directe energie, indirecte energie en andere bronnen, zoals transport. De data die we rapporteren geven de gemiddelde CO₂-uitstoot weer in tonnen per voltijdse medewerker.

Gemiddelde CO₂-uitstoot per persoon

EN29 – Milieueffect van vervoer

Het milieueffect van vervoer binnen Grontmij betreft voornamelijk het gebruik van auto's voor het vervoeren van mensen, apparatuur en andere benodigdheden tussen onze kantoren en projectlocaties. De data die we rapporteren geven het gemiddelde aantal kilometers weer per voltijdse medewerker.

7,100

Gemiddelde afstand afgelegd met de auto per persoon

Corporate Governance

Grontmij N.V. hecht aan goede corporate governance. In 2007 is de corporate-governancestructuur aangepast aan het toegenomen internationale karakter van de organisatie. Wij hebben kennis genomen van de gewijzigde Nederlandse Corporate Governance Code zoals gepubliceerd door de Corporate Governance Monitoring commissie op 10 december 2008 (de 'gewijzigde Code') en de daaropvolgende wetgeving en verslagen over de naleving van de principes en best practice richtlijnen van de herziene Code.

STRUCTUUR

Het bestuur over Grontmij is effectief gestructureerd. De gekozen organisatiestructuur, ondersteund door onze kernwaarden en gedragscode, bevordert transparante rapportage binnen de gehele Groep aan zowel de Raad van Commissarissen als aan de Raad van Bestuur. De Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur rapporteren vervolgens aan de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering. De jaarlijkse aandeelhoudersvergadering, de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur beschikken elk over specifieke bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Deze zijn uitvoerig beschreven in de statuten en afzonderlijke reglementen die beschikbaar zijn op onze website www.grontmij.com/investorrelations/corporategovernance/pages/corporategovernance.aspx

DE ROL VAN DE JAARLIJKSE AANDEELHOUDERS-VERGADERING

Jaarlijks wordt binnen zes maanden na afloop van het verslagjaar een aandeelhoudersvergadering georganiseerd. Extra aandeelhoudersvergaderingen kunnen worden gehouden op verzoek van de Raad van Bestuur of van de Raad van Commissarissen, onverminderd het bepaalde in de artikelen 110 tot en met 112 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Aandeelhouders en certificaathouders die alleen of gezamenlijk ten minste één procent van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigen of van wie de aandelen of certificaten een beurswaarde hebben van ten minste € 2 miljoen, hebben het recht om aan de Raad van Bestuur of de Raad van Commissarissen het verzoek te doen onderwerpen op de agenda van de aandeelhoudersvergadering te plaatsen.

De aandeelhoudersvergadering benoemt, schorst en ontslaat, doorgaans na een niet-bindende voordracht van de Raad van Commissarissen, leden van zowel de Raad van Commissarissen als de Raad van Bestuur. Indien een dergelijke voordracht niet is ingediend of als de Aandeelhoudersvergadering van deze voordracht wenst af te wijken, moet het besluit worden genomen met volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen, die meer dan een derde van het

geplaatste aandelenkapitaal van Grontmij vertegenwoordigen. Bij de benoeming van een lid van de Raad van Bestuur kan uitsluitend worden gestemd over kandidaten van wie de naam daartoe in de agenda is vermeld. Een besluit tot statutenwijziging van de vennootschap kan de Aandeelhoudersvergadering uitsluitend nemen op voorstel van de Raad van Bestuur, dat is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen. Voor wijzigingen is een volstrekte meerderheid vereist. De regeling voor het benoemen en vervangen van de leden van de Raad van Bestuur en de leden van de Raad van Commissarissen en de voorschriften voor de statutenwijziging, zijn vastgelegd in de statuten. Deze zijn beschikbaar op onze website: www.grontmij.com/investorrelations/ShareholderInformation/Pages/ShareholderInformation.aspx

DE ROL VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

De Raad van Commissarissen van Grontmij heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de Raad van Bestuur en de algemene gang van zaken. Het toezicht concentreert zich op het realiseren van de strategie, een juiste uitvoering van interne risicobeheersings- en controlestructuren, een adequate financiële verslaglegging en het naleven van de wet- en regelgeving. Bij het vervullen van deze taken houdt de Raad van Commissarissen rekening met de belangen van alle betrokkenen. De Raad van Commissarissen heeft twee vaste commissies die rechtstreeks aan de raad rapporteren: de auditcommissie en de benoemings- en beloningscommissie. Een uitgebreide beschrijving van de taken en verantwoordelijkheden is beschikbaar op onze website: www.grontmij.com/investorrelations/corporategovernance/Pages/SupervisoryBoard.aspx

DE ROL VAN DE RAAD VAN BESTUUR

De Raad van Bestuur heeft tot taak het besturen van de vennootschap. Dit houdt onder meer in dat de Raad van Bestuur verantwoordelijk is voor het opstellen en realiseren van de doelstellingen van de Groep, de financiering, het beleid en de resultaten. De verantwoordelijkheid voor het besturen van de vennootschap berust bij de Raad van Bestuur als collectief. De specifieke taken en verantwoordelijkheden van de voorzitter en financieel directeur zijn vastgelegd in het reglement van de Raad van Bestuur. Deze zijn te vinden op onze website: www.grontmij.com/investorrelations/corporategovernance/Pages/ExecutiveBoard.aspx

Tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 14 mei 2009 is een volmacht verleend aan de Raad van Bestuur voor het uitgeven van aandelen, het verlenen van

rechten tot het nemen van aandelen en het beperken of uitsluiten van voorkeursrechten voor een uitgifte van aandelen. Tijdens dezelfde aandeelhoudersvergadering is aan de Raad van Bestuur de machtiging verleend om te besluiten tot verkrijging van aandelen of certificaten van aandelen van Grontmij N.V. Deze besluiten zijn vastgelegd in de notulen van deze vergadering die op onze website staan: www.grontmij.com/investorrelations/corporategovernance/AnnualGeneralMeetingofShareholders/Pages/AnnualGeneralMeeting2008.aspx

DE CODE

Grontmij leeft de principes en best practice bepalingen van de gewijzigde Code grotendeels na met uitzondering van de hierna genoemde principes en best practice bepalingen die niet of niet volledig worden nageleefd.

- **II.1.1:** Alle leden van de Raad van Bestuur die voor 1 januari 2004 zijn benoemd, zijn benoemd voor onbepaalde tijd. Deze contracten zullen worden geëerbiedigd. Leden van de Raad van Bestuur die na die tijd zijn benoemd, zijn benoemd voor een periode van vier jaar. De heer D.M. Zuydam die in 2009 is benoemd, kan in 2013 worden herbenoemd.
- **II.2.10 & II.2.11:** De Raad van Commissarissen heeft de mogelijkheid van een zogeheten redelijkheidstoets alleen voor de variabele beloning in zoverre deze gerelateerd is aan de individuele doelstellingen. Alle overige delen van de beloning zijn vast of houden verband met vooraf bepaalde en toetsbare doelstellingen en komen op grond van Nederlands arbeidsrecht en de toepasselijke arbeidscontracten niet in aanmerking voor een discretionaire toetsing.
- **II.2.13f, g & h:** Prestatiecriteria worden in algemene bewoordingen en niet in detail beschreven vanwege de concurrentiegevoelige informatie die er in staat. Individuele doelstellingen (samenhangend met de discretionaire component van de variabele beloning) worden evenmin volledig geopenbaard maar in algemene bewoordingen beschreven. Net als een aantal prestatiegerelateerde doelstellingen kunnen deze concurrentiegevoelige informatie of informatie van een anderszins vertrouwelijke aard bevatten die Grontmij niet openbaar wil maken.
- **III.3.1:** Het profiel van de Raad van Commissarissen laat aspecten van diversiteit buiten beschouwing en bevat in dit opzicht evenmin een specifiek oogmerk. Wij wachten de invoering van voorgestelde wetgeving af en stellen, indien iets dergelijks nodig wordt geacht, een gewijzigd profiel voor op de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 2011.

- **III.5.11:** De voorzitter van de benoemings- en beloningscommissie is tevens voorzitter van de Raad van Commissarissen. Doorgaans is de voorzitter van een Raad van Commissarissen tevens voorzitter van de benoemingscommissie. Bij Grontmij is de benoemingscommissie gecombineerd met de beloningscommissie. Gezien de belangrijke rol die de voorzitter van de Raad van Commissarissen doorgaans heeft bij de selectie en benoeming van bestuurders en commissarissen, is er voor gekozen de voorzitter van de Raad van Commissarissen tevens te benoemen als voorzitter van de gecombineerde benoemings- en beloningscommissie.

De Raad van Bestuur zal in samenspraak met de Raad van Commissarissen elk jaar de bovengenoemde afwijkingen beoordelen en bepaalt dan, ook gelet op de algemene marktsituatie, of er veranderingen moeten worden doorgevoerd. In 2009 hebben zich geen wijzigingen voorgedaan in bovengenoemde afwijkingen.

STRUCTUURREGIME

In 2007 heeft Grontmij de corporate-governancestructuur aangepast aan het internationale karakter van de Groep. Als internationaal actieve holding die het merendeel van haar medewerkers buiten Nederland in dienst heeft, is Grontmij vrijgesteld van het structuurregime. Grontmij Nederland Holding B.V., is sinds 2007 overeenkomstig art. 2:153 lid 3 sub b BW en art. 2:155 BW onderworpen aan het verzwakt structuurregime.

ONTWIKKELINGEN 2009

Zoals in het bericht van de Raad van Commissarissen is vermeld, beoordeelt de Raad van Commissarissen periodiek (elementen) van de corporate-governancestructuur van Grontmij. Voorstellen tot belangrijke structuurwijzigingen worden ter goedkeuring voorgelegd aan de aandeelhoudersvergadering. In het verslagjaar zijn er geen wijzigingen in de corporate-governancestructuur van Grontmij aangebracht of voorgesteld.

CERTIFICATEN VAN AANDELEN

Grontmij hanteert de uitgifte van certificaten van aandelen voor gewone Grontmij-aandelen niet om zich te wapenen tegen een (ongewenste) overname. Certificaten van aandelen kunnen zonder beperkingen worden omgezet in gewone Grontmij-aandelen. In overeenstemming met de Code geeft het bestuur van de Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V. volmachten uit, zonder beperking en onder alle omstandigheden, aan bezitters van certificaten van

aandelen die daarom vragen. Bezitters van certificaten van aandelen die aldus bevoegd zijn, kunnen hun stemrecht naar eigen goeddunken uitoefenen. Bezitters van certificaten van aandelen kunnen bindende steminstructies geven aan de Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V. over de aandelen die zij namens hen beheert.

VOORKOMING MISBRUIK VOORWETENSCHAP

Grontmij heeft een reglement ter voorkoming van misbruik van voorwetenschap. Dit reglement is door de Raad van Commissarissen goedgekeurd en verspreid onder de Raad van Commissarissen, de Raad van Bestuur, het management van de diverse bedrijfsonderdelen en onder (overige) medewerkers die over vertrouwelijke informatie kunnen beschikken. Onze regels betreffende voorwetenschap voldoen aan de relevante bepalingen van de Wet op het financieel toezicht (Wft).

BESCHERMINGSMAATREGEL

De statuten van Grontmij voorzien in de mogelijkheid om preferente aandelen uit te geven. Deze aandelen kunnen worden geplaatst bij de Stichting Preferente aandelen Grontmij (de Stichting), conform de bepalingen van de optieovereenkomsten die tussen Grontmij en de Stichting zijn afgesloten. De Stichting is opgericht om de belangen van Grontmij, de met haar verbonden ondernemingen en de daarbij betrokkenen te beschermen. Deze belangenbehartiging kan worden uitgeoefend door preferente aandelen te verkrijgen en de bijbehorende rechten uit te oefenen.

De optieovereenkomsten tussen Grontmij en de Stichting zijn voor het laatst gewijzigd op 30 mei 2006. Grontmij heeft een put-optie om bij de Stichting een aantal preferente aandelen te plaatsen tot een aantal van ten hoogste 100% van het nominaal in de vorm van gewone aandelen geplaatste kapitaal, min één. De Stichting heeft een call-optie om preferente aandelen te nemen voor ten hoogste 100% van het nominaal in de vorm van aandelen geplaatste kapitaal, min één. De Stichting beschikt over een kredietfaciliteit om betaling van het bij uitgifte te storten bedrag mogelijk te maken. Dit bedrag is 25% van de nominale waarde van de uitgegeven preferente aandelen.

De mogelijkheid om preferente aandelen uit te geven, is een beschermingsmaatregel. In geval van een (dreigende) ongewenste verkrijging van de meerderheid van de (certificaten van) aandelen door, of een (dreigende) ongewenste concentratie van (certificaten van) aandelen bij, één partij of met elkaar samenwerkende partijen, alsmede ter voorkoming van een ongewenste verstoring van het onafhankelijk beleid van de vennootschap kunnen preferente aandelen

worden uitgegeven. Uitvoering van deze maatregel stelt Grontmij in staat de alsdan ontstane (dreigende) ongewenste situatie op haar merites te beoordelen of (het bestaan van) alternatieven te onderzoeken. De maatregel heeft een tijdelijk karakter. De statuten van Grontmij bepalen dat, indien preferente aandelen zijn uitgegeven, uiterlijk binnen twaalf maanden na de eerste uitgifte van de preferente aandelen een aandeelhoudersvergadering zal worden gehouden waarvoor een voorstel omtrent intrekking van de preferente aandelen zal worden geagendeerd. Per 31 december 2009 waren er geen preferente aandelen uitgegeven.

Verklaringen

In het verslagjaar zijn geen transacties van materiële betekenis verricht waarbij de leden van de Raad van Bestuur dan wel van de Raad van Commissarissen tegenstrijdige belangen hadden. Er zijn geen transacties van materiële betekenis verricht tussen de Groep en natuurlijke personen of rechtspersonen die tenminste 10% van de aandelen in Grontmij N.V. houden.

Naar beste weten van de Raad van Bestuur zijn geen overeenkomsten aangegaan tussen aandeelhouders voor beperking van de overdracht van (certificaten van) aandelen. Behalve de overeenkomst met Fortis Bank Nederland N.V. voor een kredietfaciliteit die wordt vermeld in de toelichting behorend tot de geconsolideerde jaarrekening 2009, bevatten belangrijke contracten geen 'change of control' clausules met betrekking tot Grontmij N.V.

De corporate-governanceverklaring ingevolge artikel 2a van het Vaststellingsbesluit nadere voorschriften inhoud jaarverslag zoals van toepassing op jaarverslagen over boekjaren aanvangend op of na 1 januari 2009 (hierna het 'Vaststellingsbesluit') is te vinden op onze website: www.grontmij.com/investorrelations/corporategovernance/statement.

Op grond van artikel 5:25c van de Wet op het financieel toezicht en naar beste weten geeft de jaarrekening van Grontmij N.V. van 2009 een getrouw beeld van de activa, de passiva, de financiële positie en de winst van Grontmij N.V. en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen. Het verslag van de Raad van Bestuur (jaarverslag) geeft een getrouw beeld omtrent de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het boekjaar van Grontmij N.V. en de met haar verbonden ondernemingen en omvat een beschrijving van de wezenlijke risico's waarmee Grontmij N.V. geconfronteerd wordt.

De Bilt, 10 maart 2010
Sylvo Thijsen, CEO
Mel Zuydam, CFO

Inhoud

Jaarrekening	
Geconsolideerd overzicht van financiële positie	51
Geconsolideerde winst- en verliesrekening	52
Geconsolideerd overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	53
Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen	54
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	55
Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening	56
Enkelvoudig overzicht van financiële positie	105
Enkelvoudige winst- en verliesrekening	105
Toelichting behorende tot de enkelvoudige jaarrekening	106
Overige gegevens	
Statutaire bepalingen over de winstbestemming	111
Voorstel winstbestemming 2009	111
Accountantsverklaring	112

In duizenden euro's	Toelichting	31 december 2009		31 december 2008*	
Goodwill	7	129.097		130.458	
Immateriële activa	8	70.426		71.613	
Materiële vaste activa	9	38.697		40.480	
Investerings verwerkt volgens de 'equity'-methode	10	14.265		14.288	
Andere financiële activa	11	26.677		24.588	
Uitgestelde belastingvorderingen	12	7.913		10.773	
Vaste activa			287.075		292.200
Vorderingen	13,14	242.408		271.649	
Voorraden		36.343		38.398	
Winstbelastingen	12	683		-	
Geldmiddelen en kasequivalenten	15	29.670		29.450	
Vlottende activa			309.104		339.497
Totaal activa			596.179		631.697
Geplaatst en volgestort kapitaal		4.441		4.441	
Agio		61.342		61.342	
Reserves		80.652		69.508	
Onverdeeld resultaat verslagjaar		20.261		38.320	
Eigen vermogen, toe te rekenen aan aandeelhouders van Grontmij		166.696		173.611	
Minderheidsbelang		1.134		1.332	
Totaal eigen vermogen	16		167.830		174.943
Leningen en overige financieringsverplichtingen	20	32.738		53.362	
Personeelsbeloningen	18	13.673		22.413	
Voorzieningen	21	25.272		23.943	
Uitgestelde belastingverplichtingen	12	33.535		30.727	
Langlopende verplichtingen			105.218		130.445
Schulden aan kredietinstellingen		49.299		36.021	
Leningen en overige financieringsverplichtingen	20	22.555		26.947	
Winstbelastingen	12	-		4.054	
Handelsschulden en overige te betalen bedragen	14,22	241.378		258.034	
Voorzieningen	21	9.899		1.253	
Kortlopende verplichtingen			323.131		326.309
Totaal passiva			596.179		631.697

* Daar waar nodig zijn vergelijkende cijfers aangepast in lijn met de presentatie van het huidige verslagjaar. Zie toelichting 2.

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

In duizenden euro's	Toelichting	2009		2008*	
Opbrengsten uit diensten		750.291		786.122	
Opbrengsten uit onderhanden projecten		28.476		39.776	
Opbrengsten uit verkoop van goederen		21.033		18.580	
Totale opbrengsten	26		799.800		844.478
Projectkosten van derden		-169.925		-182.254	
Som der netto bedrijfsopbrengsten			629.875		662.224
Overige bedrijfsopbrengsten	27		3.722		1.745
Personeelskosten	28	490.233		504.528	
Amortisatie	8	6.990		6.948	
Afschrijvingen	9	11.323		11.389	
Overige bedrijfslasten	29	99.064		95.602	
Som der bedrijfslasten			-607.610		-618.467
Aandeel in het resultaat van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	10,26	1.975		4.534	
Herclassificatie uit eigen vermogen van voor verkoop beschikbare financiële activa	26	5.166		-	
Resultaat op verkoop van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode (na winstbelastingen)	26	177		8.150	
			7.318		12.684
Bedrijfsresultaat	26		33.305		58.186
Financieringsbaten		5.353		4.448	
Financieringslasten		-10.624		-11.913	
Netto financieringslasten	30		-5.271		-7.465
Winst vóór winstbelastingen			28.034		50.721
Winstbelastingen	31		-7.625		-11.951
Winst na winstbelastingen			20.409		38.770
Toe te rekenen aan:					
Aandeelhouders Grontmij			20.261		38.320
Minderheidsbelang			148		450
Winst na winstbelastingen			20.409		38.770
* Daar waar nodig zijn vergelijkende cijfers aangepast in lijn met de presentatie van het huidige verslagjaar. Zie toelichting 2.					
Winst per aandeel	17				
Gewone winst per aandeel (in euro)			1,14		2,16
Verwaterde winst per aandeel (in euro)			1,14		2,16
Gemiddeld aantal aandelen (gewoon en verwaterd)			17.764.920		17.764.920

Geconsolideerd overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

In duizenden euro's	Toelichting	2009	2008
Winst na winstbelastingen		20.409	38.770
Valuta-omrekeningsverschillen voor buitenlandse activiteiten		1.469	-5.573
Herclassificatie van reserve koersverschillen naar de winst- en verliesrekening	27	-2.419	-
Verandering in de reële waarde van voor verkoop beschikbare financiële activa		-	5.166
Herclassificatie naar de winst- en verliesrekening van voor verkoop beschikbare financiële activa		-5.166	-
Netto verandering in de reële waarde van kasstroomafdekkingen		138	-1.479
Overige		-1.114	397
Niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar, na winstbelastingen		-7.092	-1.489
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar		13.317	37.281
Toe te rekenen aan:			
Aandeelhouders van Grontmij		13.515	36.831
Minderheidsbelang		-198	450
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar		13.317	37.281

In duizenden euro's	Toe te rekenen aan aandeelhouders Grontmij									
	Totaal eigen vermogen	Minderheidsbelang	Totaal	Geplaatst en volgestort kapitaal	Agio-reserve	Reserve omrekeningsverschillen	Afdekings-Reserve	Reële waarde reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat verslagjaar
Balans per 1 januari 2008	157.203	568	156.635	4.441	61.342	-830	647	-	58.347	32.688
Winst na winstbelastingen 2008	38.770	450	38.320	-	-	-	-	-	-	38.320
Uitkeringen aan aandeelhouders:										
Dividend	-19.541	-	-19.541	-	-	-	-	-	-	-19.541
Winstbestemming 2007	-	-	-	-	-	-	-	-	13.147	-13.147
Niet-gerealiseerde resultaten:										
Valuta-omrekeningsverschillen voor buitenlandse activiteiten	-5.573	-	-5.573	-	-	-5.573	-	-	-	-
Verandering in de reële waarde van voor verkoop beschikbare financiële activa	5.166	-	5.166	-	-	-	-	5.166	-	-
Netto verandering in de reële waarde van kasstroomafdekkingen	-1.479	-	-1.479	-	-	-	-1.479	-	-	-
Overige mutaties	397	314	83	-	-	-	-	-	83	-
Totaal niet-gerealiseerde resultaten	-1.489	314	-1.803	-	-	-5.573	-1.479	5.166	83	-
Balans per 31 december 2008	174.943	1.332	173.611	4.441	61.342	-6.403	-832	5.166	71.577	38.320
Winst na winstbelastingen 2009	20.409	148	20.261	-	-	-	-	-	-	20.261
Uitkeringen aan aandeelhouders:										
Dividend	-20.430	-	-20.430	-	-	-	-	-	-	-20.430
Winstbestemming 2008	-	-	-	-	-	-	-	-	17.890	-17.890
Niet-gerealiseerde resultaten:										
Valuta-omrekeningsverschillen voor buitenlandse activiteiten	1.469	-	1.469	-	-	1.469	-	-	-	-
Herclassificatie van reserve koersverschillen naar de winst- en verliesrekening	-2.419	-	-2.419	-	-	-2.419	-	-	-	-
Herclassificatie naar de winst- en verliesrekening van voor verkoop beschikbare financiële activa	-5.166	-	-5.166	-	-	-	-	-5.166	-	-
Netto verandering in de reële waarde van kasstroomafdekkingen	138	-	138	-	-	-	138	-	-	-
Overige mutaties	-1.114	-346	-768	-	-	-	-	-	-768	-
Totaal niet-gerealiseerde resultaten	-7.092	-346	-6.746	-	-	-950	138	-5.166	-768	-
Balans per 31 december 2009	167.830	1.134	166.696	4.441	61.342	-7.353	-694	-	88.699	20.261

In duizenden euro's	Toelichting	2009	2008
Winst na winstbelastingen		20.409	38.770
Aanpassingen:			
Afschrijvingen van materiële vaste activa	9	11.323	11.389
Amortisatie van immateriële activa	8	6.990	6.948
Herclassificatie van reserve koersverschillen naar de winst- en verliesrekening	27	-2.419	-
Aandeel in het resultaat van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	10	-1.975	-4.534
Boekwinst op verkoop van materiële vaste activa	27	-17	-121
Resultaat op verkoop van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode (na winstbelastingen)	26	-177	-8.150
Herclassificatie naar de winst- en verliesrekening van voor verkoop beschikbare financiële activa	26	-5.166	-
Boekwinst op verkoop van een dochteronderneming		-	-368
Netto financieringslasten	30	5.271	7.465
Winstbelastingen	31	7.625	12.206
		21.455	24.835
Mutatie vorderingen op, schulden aan opdrachtgevers en voorraden		13.327	-185
Mutatie handels- en overige vorderingen		4.869	3.555
Mutatie voorzieningen en personeelsbeloningen	18,21	1.205	-9.845
Mutatie handelsschulden en overige te betalen bedragen		-523	-9.577
		40.333	8.783
Dividenden ontvangen van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	32	2.823	5.765
Betaalde rente		-12.313	-11.283
Ontvangen rente		7.267	4.560
Betaalde winstbelastingen		-6.240	-12.051
		-11.286	-18.774
Netto kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		52.279	34.544
Ontvangsten uit verkoop van materiële vaste activa		938	591
Ontvangsten uit verkoop van een dochteronderneming		-	695
Verwerving van immateriële activa	8	-5.213	-2.707
Verwerving van materiële vaste activa	9	-9.325	-9.825
Verwerving van ondernemingen (na aftrek van verworven netto kaspositie)	7	-844	-27.801
Uitgaven uit hoofde van nog te betalen bedragen inzake bedrijfscombinaties		-8.536	-
Verwerving van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode		-58	-8.279
Ontvangsten uit de verkoop van voor verkoop beschikbare financiële activa	13	6.377	-
Ontvangsten uit verkoop van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode		756	10.545
Ontvangen aflossingen uit hoofde van leningen en verwerving van andere financiële activa, netto		-1.921	-2.835
Netto kasstroom uit investeringsactiviteiten		-17.826	-39.616
Betaald dividend	16	-20.430	-19.541
Ontvangsten uit leningen en overige financieringsverplichtingen		692	31.499
Aflossing van leningen en overige financieringsverplichtingen		-27.906	-29.722
Netto kasstroom uit financieringsactiviteiten		-47.644	-17.764
Mutatie nettokaspositie in het verslagjaar		-13.191	-22.836
Geldmiddelen en kasequivalenten		29.450	33.654
Schulden aan kredietinstellingen		-36.021	-16.023
Netto kaspositie per 1 januari		-6.571	17.631
Valutakoers- en omrekeningsverschillen op netto kaspositie		133	-1.366
Geldmiddelen en kasequivalenten		29.670	29.450
Schulden aan kredietinstellingen		-49.299	-36.021
Netto kaspositie per 31 december		-19.629	-6.571

Inhoud

1	Verslaggevende entiteit	57
2	Bij opstelling van de jaarrekening gehanteerde grondslagen	57
3	Belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving	59
4	Bepaling reële waarde	70
5	Financieel risicobeheer	72
6	Dochterondernemingen	74
7	Goodwill	75
8	Immateriële activa	77
9	Materiële vaste activa	78
10	Investeringsverwerkten volgens de 'equity'-methode	79
11	Andere financiële activa	80
12	Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen	81
13	Vorderingen	82
14	Vorderingen op en verplichtingen aan opdrachtgevers	83
15	Geldmiddelen en kasequivalenten	83
16	Eigen vermogen	83
17	Winst per aandeel	84
18	Personeelsbeloningen	84
19	Op aandelen gebaseerde betalingen	87
20	Leningen en overige financieringsverplichtingen	87
21	Voorzieningen	89
22	Handelsschulden en overige te betalen bedragen	90
23	Financiële instrumenten	90
24	Leases	94
25	Niet in het geconsolideerd overzicht van financiële positie opgenomen verplichtingen	94
26	Gesegmenteerde informatie	95
27	Overige bedrijfsopbrengsten	99
28	Personeelskosten	99
29	Overige bedrijfslasten	99
30	Netto financieringslasten	100
31	Winstbelastingen	100
32	Verbonden partijen	101

1. ■ Verslaggevende entiteit

De verslaggevende entiteit is Grontmij N.V. ('Grontmij'), een vennootschap statutair gevestigd in Nederland.

De jaarrekening omvat de geconsolideerde jaarrekening en de enkelvoudige jaarrekening van Grontmij. De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van Grontmij en haar dochterondernemingen, alle ondernemingen waarin Grontmij direct of indirect de zeggenschap heeft (samen te noemen de 'Groep') en het aandeel van de Groep in haar deelnemingen en joint ventures.

2. ■ Bij opstelling van de jaarrekening gehanteerde grondslagen

OVEREENSTEMMINGSVERKLARING

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS) die door de Europese Unie zijn aanvaard (hierna: 'EU-IFRSs'). Aangezien de resultaten van Grontmij zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening, is de enkelvoudige winst- en verliesrekening in overeenstemming met de bepalingen van art. 2:402 BW in de enkelvoudige jaarrekening in verkorte vorm opgenomen.

De Raad van Bestuur van Grontmij heeft de jaarrekening op 10 maart 2010 goedgekeurd voor publicatie.

WAARDERINGSBASIS

De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten. In het geval activa en passiva tegen reële waarde worden gewaardeerd is dat feit in dit punt van de toelichting vermeld bij de desbetreffende posten, of in onderstaande belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving.

FUNCTIONELE VALUTA EN PRESENTATIEVALUTA

De functionele valuta van Grontmij is de euro. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, waarbij is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal, tenzij anders vermeld.

WIJZIGING IN DE GRONDSLAGEN VOOR FINANCIËLE VERSLAGGEVING

De Groep heeft met ingang van 1 januari 2009 haar grondslagen voor de financiële verslaggeving gewijzigd ten aanzien van:

- verantwoording van financieringskosten;
- presentatie van de jaarrekening.

Verantwoording van financieringskosten

Met betrekking tot financieringskosten in verband met in aanmerking komende activa waarbij de begindatum van activering van kosten op of na 1 januari 2009 ligt activeert de Groep de financieringskosten die rechtstreeks zijn toe te kennen aan de verwerving, bouw of productie van een in aanmerking komend actief als deel van de kostprijs van het betreffende actief. Voorheen werden alle financieringskosten door de Groep onmiddellijk als last verantwoord.

Deze stelselwijziging is het gevolg van de toepassing van IAS 23 *Financieringskosten* (2007) conform de overgangsbepalingen van deze standaard. Vergelijkende cijfers zijn niet aangepast. De stelselwijziging had geen materiële invloed op de winst per aandeel.

De Groep heeft in 2009 geen significante financieringskosten geactiveerd die betrekking hebben op in aanmerking komende activa.

Presentatie van de jaarrekening

De Groep past de herziene standaard IAS 1 *Presentatie van de jaarrekening* (2007) toe. Als gevolg hiervan presenteert de Groep separaat in het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen veranderingen die verband houden met de winst- en verliesrekening, elke verandering in het totaal resultaat, transacties met aandeelhouders in hun capaciteit als aandeelhouders waarbij apart de ontvangsten van en uitkeringen aan aandeelhouders gepresenteerd worden en de veranderingen in de eigendomsbelangen welke niet resulteren in een verlies van zeggenschap.

Vergelijkende informatie is aangepast zodat deze ook conform de herziene standaard is. Omdat deze stelselwijziging alleen van invloed is op aspecten van presentatie en toelichting, heeft deze geen invloed op de winst per aandeel.

PRESENTATIE

Vanuit het oogpunt van continue verbetering van de jaarrekening heeft Grontmij de presentatie van bepaalde financiële informatie in de jaarrekening gewijzigd. Deze wijzigingen hebben geen invloed op resultaten, kasstromen of eigen vermogen in 2009 of in voorgaande perioden. De wijzigingen kunnen als volgt worden samengevat:

- conform de vereisten van IAS 11 en IAS 18 worden de totale opbrengsten nu uitgesplitst in opbrengsten uit onderhanden projecten, opbrengsten uit diensten en opbrengsten uit verkoop van goederen. Tot en met 2008 werden de totale opbrengsten gepresenteerd als 1 regel in de geconsolideerde winst- en verliesrekening;
- de presentatie van projecten voor bijvoorbeeld grondposities, nog niet verkochte appartementen, etc. Voorheen werden deze projecten gepresenteerd als vorderingen op opdrachtgevers inbegrepen in de post vorderingen. In 2009 zijn deze projecten gepresenteerd onder voorraden omdat deze presentatiewijze beter de aard van de projecten weergeeft. Het effect van deze presentatiewijziging is een toename van de voorraden met € 36,3 miljoen (31 december 2008: € 38,4 miljoen) en eenzelfde afname van de vorderingen op opdrachtgevers inbegrepen in de post vorderingen;
- conform de vereisten van IAS 11 en IAS 18 worden ontvangen vooruitbetalingen en ingehouden bedragen nu apart vermeld.

Vergelijkende cijfers zijn aangepast in lijn met de presentatie van het huidige verslagjaar. De veranderingen hebben geen invloed op resultaten, eigen vermogen of kasstromen in het boekjaar of voorgaande perioden.

GEBRUIK VAN SCHATTINGEN EN OORDELEN

De opstelling van de jaarrekening conform EU-IFRSs brengt met zich mee dat de Raad van Bestuur oordelen vormt alsmede schattingen en veronderstellingen maakt, die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en op de gerapporteerde waarden van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten van deze schattingen en oordeelsvorming vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

Informatie over de belangrijkste schattingsposten in de jaarrekening is opgenomen onder de volgende toelichtingen:

Toelichting	
7	Bepaling van de realiseerbare waarde van kasstroomgenererende eenheden die goodwill bevatten
8,9	Economische levensduur van materiële vaste activa en immateriële activa
12	Realisatie van uitgestelde belastingvorderingen
3	Opbrengstenbepaling en onderhanden projecten
18	Waardering van verplichtingen uit hoofde van toegezegde pensioenrechten en andere langlopende personeelsbeloningen
19	Waardering van niet in geldmiddelen af te wikkelen, op aandelen gebaseerde betalingen
21	Nazorg verplichtingen
23	Waardering van financiële instrumenten

Belangrijke schattingen en onderliggende veronderstellingen worden periodiek opnieuw beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schattingen worden herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

3. ■ Belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving

De hierna uiteengezette grondslagen voor financiële verslaggeving zijn consistent toegepast voor alle in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerde perioden en alle in de consolidatie opgenomen entiteiten, behalve de wijzingen in grondslagen voor financiële verslaggeving zoals vermeld in toelichting 2.

GRONDSLAGEN VOOR CONSOLIDATIE

Kapitaalbelangen

Grontmij houdt, direct of indirect, belangen in andere ondernemingen: dochterondernemingen en investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode (joint ventures en deelnemingen).

■ Dochterondernemingen

Dochterondernemingen zijn die entiteiten waar de Groep zeggenschap heeft. De financiële gegevens van dochterondernemingen worden in de consolidatie opgenomen vanaf de datum waarop de Groep voor het eerst de zeggenschap heeft tot aan het moment waarop deze eindigt. Indien noodzakelijk zijn de grondslagen voor financiële verslaggeving van dochterondernemingen aangepast aan de grondslagen van de Groep.

■ Investerings verwerkt volgens de 'equity'-methode (joint ventures en deelnemingen)

Geassocieerde deelnemingen zijn die entiteiten waarin de Groep invloed van betekenis heeft op het financiële en operationele beleid, maar waarover zij geen zeggenschap heeft. Invloed van betekenis wordt verondersteld te bestaan als de Groep tussen 20 en 50 procent van de stemrechten in een entiteit houdt. Joint ventures zijn samenwerkingsovereenkomsten waarbij de Groep gezamenlijk zeggenschap heeft. De zeggenschap moet contractueel vastgelegd zijn en strategische, operationele en financiële beslissingen kunnen alleen met unanieme instemming worden genomen. Investerings in geassocieerde deelnemingen en joint ventures worden gewaardeerd volgens de 'equity'-methode en worden bij eerste opname gewaardeerd tegen kostprijs. De investeringen van de Groep omvatten de bij acquisitie vastgestelde goodwill, verminderd met eventuele cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen. De geconsolideerde jaarrekening omvat het aandeel van de Groep in de resultaten en vermogensmutaties van de investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode, op basis van de grondslagen voor financiële verslaggeving van de Groep en vanaf de datum dat invloed van betekenis is ontstaan tot aan het moment waarop deze eindigt. Wanneer het aandeel van de Groep in de verliezen van een investering verwerkt volgens de 'equity'-methode uitstijgt boven de oorspronkelijke investering dan wordt de boekwaarde van deze deelneming, inclusief alle lange termijn leningen, op nihil gewaardeerd. De verantwoording van verdere verliezen eindigt, behalve voor zover de Groep nog een verplichting is aangegaan of betalingen heeft verricht namens een volgens de equity-methode verwerkte investering. Het resultaat op de verkoop van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode wordt verantwoord als onderdeel van het bedrijfsresultaat in de geconsolideerde winst- en verliesrekening omdat de Groep van mening is dat een dergelijke verkoop qua aard vergelijkbaar is met de opbrengsten uit diensten of onderhanden projecten.

Consolidatiemethode

Intragroepsaldi, intragroeptransacties en de niet-gerealiseerde winsten op intragroeptransacties worden in de consolidatie geëlimineerd. Niet-gerealiseerde winsten uit hoofde van transacties met deelnemingen en joint ventures worden in de consolidatie geëlimineerd naar rato van het belang dat de Groep heeft in de investering. Niet-gerealiseerde verliezen worden op dezelfde wijze geëlimineerd als niet-gerealiseerde winsten, maar slechts voor zover er geen aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering.

VREEMDE VALUTA

Transacties in vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta worden naar de functionele valuta omgerekend tegen de geldende wisselkoers op de transactiedatum. De Groep hanteert hiervoor periodiek vaste, gemiddelde wisselkoersen, die de geldende wisselkoersen op transactiedatum afdoende benaderen.

Monetaire activa en passiva

Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend naar de functionele valuta tegen de op de balansdatum geldende wisselkoersen. Hierbij ontstane koersverschillen worden verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Niet-monetaire activa en passiva

Niet-monetaire activa en passiva in vreemde valuta die op basis van historische kostprijs worden gewaardeerd, worden omgerekend tegen de wisselkoers die gold op de desbetreffende transactiedatum. Niet-monetaire activa en passiva in vreemde valuta die tegen reële waarde worden opgenomen, worden omgerekend tegen de wisselkoers die gold op de datum waarop de reële waarde werd bepaald.

Activiteiten van entiteiten met een andere functionele valuta dan de euro

De activa en passiva van deze entiteiten, inclusief goodwill en bij consolidatie ontstane reële-waardecorrecties, worden omgerekend tegen de geldende wisselkoers per balansdatum. De opbrengsten en kosten van deze entiteiten worden omgerekend tegen de geldende wisselkoers per transactiedatum. De Groep hanteert hiervoor periodiek vaste, gemiddelde wisselkoersen, die de geldende wisselkoersen op transactiedatum afdoende benaderen.

De koersverschillen voortvloeiende uit de omrekening van de buitenlandse netto investeringen komen rechtstreeks ten gunste of ten laste van de onder het eigen vermogen opgenomen Reserve koersverschillen. Bepaalde intercompany vorderingen en schulden waarvoor geen voorzienbare intentie is tot terugbetaling, worden door de Groep beschouwd als onderdeel van de netto investering. In de verslagperiode dat een dergelijke entiteit wordt afgestoten, worden de daarop betrekking hebbende cumulatieve koersverschillen vanuit de Reserve koersverschillen overgeboekt naar de winst- en verliesrekening.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Niet-afgeleide financiële instrumenten

Leningen, vorderingen en deposito's, uitgegeven obligatieleningen en achtergestelde leningen worden door de Groep bij eerste opname verwerkt op de datum waarop deze ontstaan. Bij alle overige financiële activa en passiva (inclusief activa en passiva die zijn aangemerkt als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening) vindt de eerste opname plaats op de transactiedatum waarop de Groep zich verbindt aan de contractuele bepalingen van het instrument.

De Groep neemt een financieel actief niet langer op in de balans als de contractuele rechten op de kasstromen uit het actief aflopen, of als de Groep de contractuele rechten op de ontvangst van de kasstromen uit het financieel actief overdraagt door middel van een transactie waarbij nagenoeg alle aan het eigendom van dit actief verbonden risico's en voordelen worden overgedragen. Indien de Groep een belang behoudt of creëert in de overgedragen financiële activa, dan wordt dit belang afzonderlijk als actief of verplichting opgenomen.

Financiële activa en verplichtingen worden gesaldeerd. Het resulterende netto bedrag wordt uitsluitend in de balans gepresenteerd indien de Groep een wettelijk afdwingbaar recht heeft op deze saldering en indien zij voornemens is om te salderen op netto basis dan wel het actief en de verplichting gelijktijdig te realiseren.

Niet-afgeleide financiële activa

De Groep bezit de volgende niet-afgeleide financiële activa: tot einde looptijd aangehouden financiële activa, leningen en vorderingen, geldmiddelen, voor verkoop beschikbare financiële activa en geldmiddelen en kasequivalenten.

■ Tot einde looptijd aangehouden financiële activa

Indien de Groep het stellige voornemen heeft en in staat is niet-afgeleide financiële activa met een vaste looptijd tot einde looptijd aan te houden, worden deze geclassificeerd als aangehouden tot einde looptijd.

Tot einde looptijd aangehouden financiële activa worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde, plus toerekenbare transactiekosten. Na eerste opname worden tot einde looptijd aangehouden financiële activa gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, minus eventuele afboekingen wegens bijzondere waardeverminderingen.

■ Leningen en vorderingen

Leningen en vorderingen zijn financiële instrumenten met vaste of bepaalde betalingen, die niet op een actieve markt zijn genoteerd. Dergelijke activa worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. Na eerste opname worden leningen en vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve-rentemethode verminderd met eventuele bijzondere waardeverminderingsverliezen. Leningen en vorderingen bestaan uit handels- en overige vorderingen.

■ Geldmiddelen en kasequivalenten

Geldmiddelen en kasequivalenten bestaan uit kas- en banksaldi en andere direct opvraagbare deposito's met een oorspronkelijke looptijd van drie maanden of minder. Rekening-courantkredieten die direct opeisbaar zijn en die een integraal deel van het middelenbeheer van de Groep vormen, maken in het kasstroomoverzicht deel uit van geldmiddelen en kasequivalenten.

■ Voor verkoop beschikbare financiële activa

Na eerste opname worden deze gewaardeerd tegen reële waarde en worden wijzigingen daarin, anders dan verliezen vanwege bijzondere waardeverminderingen en koersverschillen op voor verkoop beschikbare monetaire posten, direct in het eigen vermogen verwerkt. Wanneer een voor verkoop beschikbaar financieel actief wordt afgestoten, wordt het cumulatieve resultaat dat is opgenomen in het eigen vermogen overgeboekt naar de winst- en verliesrekening.

Niet-afgeleide financiële verplichtingen

De Groep bezit de volgende niet-afgeleide financiële verplichtingen: leningen en overige financieringsverplichtingen, schulden aan kredietinstellingen en handelsschulden en overige te betalen posten. Dergelijke verplichtingen worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. Na eerste opname worden deze financiële verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve-rentemethode.

Aandelenkapitaal

Het geplaatst aandelenkapitaal van Grontmij bevat per 31 december 2009 uitsluitend gewone aandelen met een nominale waarde van € 0,25 per aandeel. Het aandelenkapitaal wordt gekwalificeerd als eigen vermogen.

Afgeleide financiële instrumenten (derivaten), inclusief hedge accounting

De Groep maakt waar nodig geacht gebruik van afgeleide financiële instrumenten om valuta- en renterisico's af te dekken. Afgeleide financiële instrumenten die onderdeel zijn van een overeenkomst ter zake een niet-afgeleid financieel instrument worden gescheiden van deze overeenkomst en apart in de balans verantwoord indien de economische kenmerken en risico's van de overeenkomst en het daarin besloten derivaat niet nauw verwant zijn, indien een apart instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat aan de definitie van een derivaat zou voldoen en het gecombineerde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening. Afgeleide financiële instrumenten worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde; toerekenbare transactiekosten worden als last in de winst- en verliesrekening opgenomen op het moment dat zij worden gemaakt. Na eerste opname worden afgeleide financiële instrumenten tegen reële waarde gewaardeerd en worden eventuele wijzigingen op de hierna beschreven manier verantwoord.

Kasstroomafdekkingen

Wanneer een afgeleid financieel instrument wordt aangewezen als afdekking van de variabiliteit van de kasstromen wordt het effectieve deel van veranderingen in de reële waarde van het afgeleide afdekkingsinstrument opgenomen in niet-gerealiseerde resultaten en gepresenteerd in de afdekkingsreserve in het eigen vermogen. Het niet-effectieve deel wordt rechtstreeks in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Het effectieve deel van de winst of het verlies wordt overgeboekt van het eigen vermogen naar de winst- en verliesrekening, in dezelfde periode of perioden waarin de afgedekte transactie van invloed is op de winst- en verliesrekening.

Indien een afgeleid financieel instrument niet langer voldoet aan de voorwaarden voor 'hedge accounting', afloopt of wordt verkocht, blijft de cumulatieve winst of het cumulatieve verlies in het eigen vermogen opgenomen wanneer de verwachting is dat de afgedekte transactie alsnog zal plaatsvinden. De in het eigen vermogen opgenomen cumulatieve winst of verlies worden op dat moment verwerkt zoals hiervóór beschreven. Indien het niet waarschijnlijk is dat de afgedekte transactie alsnog zal plaatsvinden, worden de in het eigen vermogen opgenomen cumulatieve winst of het cumulatieve verlies onmiddellijk overgeboekt naar de winst- en verliesrekening.

IMMATERIËLE ACTIVA

Onderzoekskosten

Kosten in verband met onderzoeksactiviteiten met als doel nieuwe wetenschappelijke en technische kennis te vergaren, worden ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht wanneer zij worden gemaakt.

Ontwikkelingskosten

Kosten voor ontwikkelingsactiviteiten worden geactiveerd en vervolgens per balansdatum gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met cumulatieve amortisaties en bijzondere waardeverminderingen. Activering vindt echter alléén plaats als het ontwikkelde product of proces technisch en commercieel haalbaar is, als de Groep de middelen heeft om de ontwikkeling te voltooien en het actief te gebruiken of te verkopen en als de ontwikkelingskosten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. De in dat geval geactiveerde uitgaven omvatten de directe arbeidskosten en de indirecte kosten die direct toerekenbaar zijn, alsmede directe materiaalkosten en kosten van derden en financieringskosten.

Handelsnamen

Handelsnamen, zijnde de verwachte waarde van de handelsnaam of -namen van een overgenomen onderneming op het moment van de overname, worden gewaardeerd tegen kostprijs, zijnde de reële waarde op de overnamedatum, verminderd met cumulatieve amortisatie en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Klantenbestanden

Klantenbestanden, zijnde de verwachte waarde van de verkopen die toegerekend kan worden aan klantrelaties van een overgenomen onderneming op het moment van de overname, worden gewaardeerd tegen kostprijs, zijnde de reële waarde op de overnamedatum, verminderd met cumulatieve amortisatie en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Geacquireerde orderportefeuilles

Geacquireerde orderportefeuilles, zijnde de verwachte waarde van de nog uit te voeren opdrachten van een overgenomen onderneming op het moment van de overname, worden gewaardeerd tegen kostprijs, zijnde de reële waarde op de overnamedatum, verminderd met cumulatieve amortisatie en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Overige immateriële activa

De overige immateriële activa worden gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met cumulatieve amortisatie en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Uitgaven na eerste opname

Uitgaven ter zake geactiveerde immateriële activa na eerste opname worden uitsluitend geactiveerd wanneer hierdoor de toekomstige economische voordelen, die besloten zijn in het actief waarop de uitgaven betrekking hebben, toenemen. Alle overige uitgaven, inclusief intern gegenereerde goodwill en handelsmerken, worden als last in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer zij zich voordoen.

Amortisatie

Amortisatie van de immateriële activa geschiedt lineair ten laste van de winst- en verliesrekening op basis van de geschatte gebruiksduur en wordt berekend over de kostprijs verminderd met de restwaarde. De geschatte gebruiksduur in jaren van handelsnamen, klantenbestanden en geacquireerde orderportefeuilles wordt bij elke overname individueel bepaald en is afhankelijk van de verwachtingen op het moment van eerste opname.

De geschatte economische levensduur van immateriële activa voor de huidige en vergelijkende verslagperiodes is als volgt:

In jaren	
Ontwikkelingskosten	3
Software	3 - 10
Handelsnamen	5 - 15
Klantenbestanden	5 - 39
Orderportefeuilles	1 - 2
Overige	2,5 - 15

Amortisatie methodes, geschatte levensduur en restwaarde worden ieder jaar beoordeeld en waar nodig aangepast.

Goodwill

Goodwill betreft het verschil tussen de kostprijs van een bedrijfsovername en de netto reële waarde van de overgenomen identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen. Goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met gecumuleerde bijzondere waardeverminderingen (indien van toepassing). Een bijzondere waardevermindering wordt verwerkt wanneer de realiseerbare waarde van de kasstroomgenererende eenheid waartoe de goodwill behoort, lager is dan de boekwaarde. Negatieve goodwill wordt direct in de winst- en verliesrekening opgenomen op het moment van een overname.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Algemeen

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. In de kostprijs zijn de kosten begrepen die direct toerekenbaar zijn aan de verwerving van het actief. Materiële vaste activa die op of vóór 1 januari 2004 waren gewaardeerd op reële waarde, worden gewaardeerd op basis van de veronderstelde kostprijs, te weten de geherwaardeerde waarde per de datum van die waardering. Materiële vaste activa in uitvoering worden gewaardeerd tegen kostprijs, tot het moment waarop de constructie of ontwikkeling is afgerond, waarna het actief geclassificeerd wordt onder gebouwen en terreinen, machines en installaties of andere vaste bedrijfsmiddelen.

Voor de nazorgverplichting voor afvalstoffenbergingen wordt op het moment van het ontstaan van de verplichting een voorziening gevormd voor de contante waarde van het totaal van de toekomstige verplichting, onder gelijktijdige activering van een bedrag gelijk aan de verplichting.

Boekresultaten op de verkoop van materiële vaste activa worden berekend als het verschil tussen de verkoopopbrengst en de boekwaarde op het moment van overdracht. Deze worden verantwoord onder overige bedrijfsopbrengsten.

Uitgaven na eerste opname

De kostprijs van de vervanging van een deel van een materieel vast actief wordt in de boekwaarde van het betreffende actief opgenomen als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen van het actief aan de Groep zullen toekomen en de kostprijs van het actief betrouwbaar kan worden vastgesteld. De boekwaarde van het vervangen onderdeel wordt niet langer in de balans opgenomen. Kosten van het regulier onderhoud van materiële vaste activa worden als last in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer zij worden gemaakt.

Financiële lease

Lease-overeenkomsten waarbij de Groep vrijwel alle aan het eigendom verbonden risico's en voordelen overneemt, worden geclassificeerd als financiële lease. Het geleasede actief wordt initieel gewaardeerd tegen de laagste van de reële waarde en de contante waarde van de minimum leasebetalingen, vervolgens verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Overige lease-overeenkomsten worden gekwalificeerd als operationele lease-overeenkomsten en, behoudens vastgoedbeleggingen, als zodanig niet gewaardeerd op balans van de Groep.

Afschrijving

Afschrijving van de nazorgverplichting voor afvalstoffenbergingen vindt stelselmatig plaats op basis van de hoeveelheden gestort afval. Afschrijving van de overige materiële vaste activa geschiedt lineair ten laste van de winst- en verliesrekening op basis van de verwachte gebruiksduur over de kostprijs verminderd met de restwaarde. Wanneer een materieel vast actief bestaat uit componenten met een ongelijke gebruiksduur, worden deze afzonderlijk afgeschreven.

De verwachte levensduur van gebouwen en terreinen, machines en installaties of andere vaste bedrijfsmiddelen voor de huidige en vergelijkende verslagperiodes is als volgt:

In jaren	
Gebouwen	3-50
Machines en installaties	2-15
Andere vaste bedrijfsmiddelen	1-20

Op terreinen wordt niet afgeschreven. Afschrijvingmethodes, geschatte levensduur en restwaarde worden ieder jaar beoordeeld en waar nodig aangepast.

BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN

Algemeen

De boekwaarde van de activa, met uitzondering van bepaalde posten zoals uitgestelde belastingvorderingen, activa als onderdeel van personeelsbeloningen en financiële activa die onderdeel uit maken van IAS 39 wordt op iedere balansdatum beoordeeld om te bepalen of er indicaties zijn voor bijzondere waardeverminderingen. Indien een dergelijke indicatie bestaat, dan wordt de realiseerbare waarde van het actief berekend.

Van goodwill en immateriële activa met een onbepaalde gebruiksduur of die nog niet bruikbaar zijn, wordt ieder jaar op dezelfde datum een schatting gemaakt van de realiseerbare waarde, ongeacht of er indicaties voor bijzondere waardeverminderingen zijn.

De realiseerbare waarde van activa is de hoogste van de reële waarde minus verkoopkosten of de gebruikswaarde. Bij het bepalen van de gebruikswaarde wordt de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen berekend met behulp van een disconteringsvoet vóór belasting die de weerslag is van zowel de actuele markttaxaties van de tijdswaarde van geld als van het specifieke risico met betrekking tot het actief. Voor de toetsing op bijzondere waardeverminderingen worden activa die niet individueel getoetst kunnen worden samengevoegd in de kleinste te onderscheiden groep activa die uit voortgaand gebruik kasstromen genereert die in grote lijnen onafhankelijk zijn van de inkomende kasstromen van andere activa of groepen activa (de kasstroomgenererende eenheid). Met inachtneming van de maximale omvang ter grootte van een operationeel segment ('operating segment ceiling test'), worden kasstroomgenererende eenheden waaraan goodwill is toegerekend voor de toetsing van goodwill op bijzondere waardevermindering dusdanig samengevoegd dat het niveau waarop op bijzondere waardevermindering wordt getoetst een afspiegeling is van het laagste niveau waarop goodwill wordt bewaakt uit hoofde van interne verslaggeving. De in een bedrijfscombinatie verworven goodwill wordt toegerekend aan groepen kasstroomgenererende eenheden die naar verwachting zullen profiteren van de synergievoordelen van de combinatie. Een bijzonder waardeverminderingverlies ontstaat op het moment dat de boekwaarde van een actief of een kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort, de realiseerbare waarde overtreft.

Bijzondere waardeverminderingverliezen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen. Bijzondere waardeverminderingverliezen opgenomen met betrekking tot kasstroomgenererende eenheden worden eerst in mindering gebracht op de boekwaarde van eventueel aan de eenheden toegerekende goodwill, en vervolgens naar rato in mindering gebracht op de boekwaarde van de overige activa van de eenheid. Een cumulatief verlies met betrekking tot een voor verkoop beschikbaar financieel vast actief dat voorheen als last in het eigen vermogen was opgenomen, wordt op moment van verkoop overgeboekt naar de winst- en verliesrekening.

Terugneming van bijzondere waardeverminderingverliezen

Waar van toepassing worden activa op balansdatum beoordeeld op indicaties dat in voorgaande boekjaren verwerkte bijzondere waardeverminderingverliezen zijn afgenomen of niet langer bestaan. Een bijzonder waardeverminderingverlies wordt teruggenomen als de schattingen zijn veranderd aan de hand waarvan de realiseerbare waarde was bepaald. Een bijzonder waardeverminderingverlies wordt in dat geval alleen teruggenomen voor zover de boekwaarde van het actief op balansdatum niet hoger is dan de boekwaarde die zou zijn bepaald als geen bijzonder waardeverminderingverlies was verwerkt. Bijzondere waardeverminderingverliezen met betrekking tot goodwill worden niet teruggenomen.

VOORRADEN

De voorraden worden opgenomen tegen kostprijs of netto opbrengstwaarde indien deze lager is. De netto opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs in het kader van de normale bedrijfsvoering, verminderd met de geschatte kosten van voltooiing en de verkoopkosten.

Opdrachten ter zake van de constructie van een actief waar kopers een beperkte invloed hebben op de belangrijkste elementen in het ontwerp worden gepresenteerd als voorraden. De overgang van de risico's en voordelen zijn per opdracht contractueel overeengekomen en kunnen verschillen van elkaar. Als de beheersing en de belangrijkste risico's die samenhangen met het eigendom gedurende de voortgang en loop van het project worden overgedragen aan de koper dan worden de opbrengsten en resultaten naar evenredigheid van de voortgang van het project verantwoord. Waardering vindt dan plaats op dezelfde wijze als bij onderhanden projecten.

VORDERINGEN OP EN VERPLICHTINGEN AAN OPDRACHTGEVERS

Vorderingen op en verplichtingen aan opdrachtgevers zijn de nog in rekening te brengen bruto bedragen voor onderhanden projecten en diensten die uitgevoerd zijn tot en met de verslagdatum. Deze post wordt gewaardeerd tegen kostprijs plus tot dan toe opgenomen winst, verminderd met gefactureerde termijnen naar rato van de voortgang van het project en opgenomen verliezen. De kostprijs omvat alle uitgaven die rechtstreeks verband houden met specifieke projecten en een toerekening van de gemaakte vaste en variabele indirecte kosten in verband met de contractactiviteiten van de Groep op basis van de normale productiecapaciteit. Voor het schatten van de winst en het bepalen van het bestaan van enige verliezen tot en met de verslagdatum op vorderingen op en verplichtingen aan opdrachtgevers baseert de Groep zich op schattingen. De belangrijkste schattingen hangen samen met de verwachting van de toekomstige resultaten en de mate van gereedheid van een project. Voor het bepalen van de resultaten volgt de Groep passende procedures die de mogelijke afwijking in uitkomsten van de schattingen beperken.

Projecten uit hoofde van contracten waarbij het bedrag aan gemaakte kosten plus opgenomen winst hoger is dan de gefactureerde termijnen worden verantwoord onder vorderingen. Als het bedrag aan gefactureerde termijnen hoger is dan de gemaakte kosten plus opgenomen winst, wordt het verschil in de balans gepresenteerd onder de handelsschulden en overige te betalen bedragen.

LANGE-TERMIJNPERSONEELSBELONINGEN

Pensioenregelingen

De Groep heeft pensioenregelingen zowel in de vorm van toegezegde-bijdrageregelingen, als in de vorm van toegezegd-pensioenregelingen.

■ Toegezegde-bijdrageregelingen

Een toegezegde-bijdrageregeling is een regeling op het gebied van vergoedingen na pensionering waarvoor de Groep vaste bijdragen afdraagt aan de entiteit die de betreffende regeling uitvoert, en geen in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft om verdere bijdragen te betalen. Verplichtingen voortvloeiende uit toegezegde bijdrageregelingen worden onder de personeelskosten als last in de winst- en verliesrekening opgenomen in de periode waarop deze betrekking hebben.

■ Toegezegd-pensioenregelingen

Toegezegd-pensioenregelingen zijn alle regelingen op het gebied van vergoedingen na pensionering, anders dan toegezegde-bijdrageregelingen. De netto verplichting van de Groep uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen wordt jaarlijks voor iedere regeling afzonderlijk berekend. De berekeningen worden uitgevoerd door erkende actuarissen, volgens de 'projected unit credit'-methode.

Voor een dergelijke berekening wordt een schatting gemaakt van de pensioenaanspraken die werknemers per balansdatum hebben opgebouwd. Deze pensioenaanspraken worden gediscoteerd om de contante waarde te bepalen: de daarbij gehanteerde disconteringsvoet is het rendement per balansdatum van hoogwaardige ondernemingsobligaties waarvan de looptijd de termijn van de verplichtingen van de Groep benadert.

Wanneer de berekening van de netto verplichting aldus resulteert in een positief saldo voor de Groep, wordt de opname van het actief beperkt tot een bedrag dat maximaal gelijk is aan het saldo van eventuele niet opgenomen actuariële verliezen en pensioenkosten van verstreken diensttijd en de contante waarde van eventuele toekomstige terugstortingen of lagere toekomstige pensioenpremies.

Actuariële winsten en verliezen die ontstaan worden opgenomen in de winst- en verliesrekening over de verwachte gemiddelde resterende diensttijd van de werknemers die aan de regeling deelnemen, voor zover eventuele niet opgenomen cumulatieve actuariële winsten of verliezen meer bedragen dan 10% van de hoogste van de contante waarde van de brutoverplichting uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling, dan wel van de reële waarde van de fondsbeleggingen. Voor het gedeelte binnen deze corridor wordt de actuariële winst of het actuariële verlies niet opgenomen.

De kosten inzake pensioenen worden onder personeelslasten verantwoord.

Verbetering, afwikkeling en andere wijzigingen van pensioenregelingen

Wanneer pensioenaanspraken uit hoofde van een regeling worden verbeterd, wordt het gedeelte van de verbeterde pensioenaanspraken dat betrekking heeft op de verstreken diensttijd van werknemers lineair als last in de winst- en verliesrekening opgenomen over de periode totdat de pensioenaanspraken onvoorwaardelijk worden.

Wanneer pensioenaanspraken uit hoofde van een regeling worden ingeperkt of afgewikkeld, wordt de winst of het verlies van de inperking of afwikkeling opgenomen in de winst- en verliesrekening op het moment dat de inperking of afwikkeling plaatsvindt. Bij een gedeeltelijke inperking wordt ook een evenredig deel van de voorheen niet opgenomen pensioenkosten van verstreken diensttijd en actuariële winsten en verliezen in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Overige lange-termijnpersoneelsbeloningen

Overige lange-termijnpersoneelsbeloningen zijn gewaardeerd tegen de actuariële berekende contante waarde van de verplichting. De berekening wordt jaarlijks gemaakt door een erkende actuaar. De gehanteerde disconteringsvoet is het rendement per balansdatum van hoogwaardige ondernemingsobligaties waarvan de looptijd de termijn van de verplichtingen van de Groep benadert.

Eventuele actuariële winsten en verliezen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening zodra zij zich voordoen.

VOORZIENINGEN

Algemeen

Een voorziening wordt in de balans verwerkt wanneer de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft door een gebeurtenis in het verleden, waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt en indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is. Voorzieningen worden berekend door de ter zake verwachte toekomstige kasstromen contant te maken met behulp van een disconteringsvoet vóór belasting die een afspiegeling is van de actuele markttaxaties van de tijdswaarde van geld en waar nodig, van de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting. De oprenting van de voorziening wordt verwerkt als financieringslast.

Nazorgverplichtingen

Voor de nazorgverplichting wordt op het moment van het ontstaan van de verplichting een voorziening gevormd voor de contante waarde van het totaal van de verwachte toekomstige uitgaven.

Onderhoudsverplichtingen

Voor de onderhoudsverplichting wordt op het moment van het ontstaan van de verplichting een voorziening gevormd voor de contante waarde van het totaal van de verwachte toekomstige uitgaven.

Herstructurering

Herstructureringsvoorzieningen worden opgenomen wanneer de Groep een gedetailleerd en geformaliseerd herstructureringsplan heeft goedgekeurd en een aanvang is gemaakt met de herstructurering of deze publiekelijk bekend is gemaakt.

Er wordt geen voorziening getroffen voor toekomstige bedrijfslasten.

OPBRENGSTEN

Het grootste deel van de opbrengsten van de Groep vloeit voort uit dienstverlening op het gebied van ontwerp, advisering, projectmanagement, engineering en contracting.

Opbrengsten uit diensten

Opbrengsten uit opdrachten ter zake van geleverde diensten voor zover betrekking hebbende op vaste prijscontracten worden ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht naar rato van de geleverde diensten per balansdatum in verhouding tot de totale gecontracteerde diensten, de mate van gereedheid is op de verslagdatum beoordeeld op basis van de werkelijk verleende diensten. Opbrengsten uit hoofde van verleende diensten volgens regiecontracten worden in de winst- en verliesrekening verantwoord naar rato van de daadwerkelijk bestede tijd en op basis van contractuele netto uurtarieven.

Opbrengsten uit onderhanden projecten

Onder de contractuele opbrengsten van onderhanden projecten wordt verstaan het in het contract overeengekomen bedrag vermeerderd met eventuele afwijkingen in de contractuele werkzaamheden, vorderingen en financiële prikkels voor zover het waarschijnlijk is dat deze tot opbrengsten zullen leiden en betrouwbaar kunnen worden bepaald. Verwachte verliezen op aangegane overeenkomsten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt zodra deze voorzienbaar zijn. Kosten die worden gemaakt in de periode voorafgaande aan de verkrijging van een getekend contract worden direct ten laste van het resultaat gebracht.

Opbrengsten uit onderhanden projecten hebben betrekking op opdrachten terzake de constructie van een actief. De opbrengsten uit onderhanden projecten en de daarmee samenhangende kosten worden in het resultaat verwerkt in verhouding tot de mate van gereedheid van het project op verslagdatum. De mate van gereedheid van een opdracht terzake de constructie van een actief wordt bepaald door de mate van technische gereedheid per balansdatum. Indien de uitkomst van een contract niet betrouwbaar kan worden bepaald, worden de contractuele opbrengsten slechts opgenomen voor zover de contractkosten naar alle waarschijnlijkheid verhaalbaar zullen zijn.

Verwachte verliezen op aangegane overeenkomsten worden onmiddellijk in de winst- en verliesrekening verwerkt zodra deze voorzienbaar zijn. Kosten die worden gemaakt in de periode voorafgaande aan de verkrijging van een getekend contract worden direct ten laste van het resultaat gebracht.

Opbrengsten uit verkoop van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen als onderdeel van de gewone activiteiten worden opgenomen tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding. Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden in de winst- en verliesrekening verwerkt wanneer er het bewijs is in de vorm van een getekende verkoopovereenkomst of een overgang van een eigendomstitel en/of juridische titel van de goederen, de belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen, de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is, de hiermee verband houdende kosten betrouwbaar kunnen worden ingeschat, er geen sprake is van aanhoudende managementbetrokkenheid bij de goederen en de omvang van de opbrengsten betrouwbaar kan worden bepaald. In het geval van verkopen van vastgoed waar de overgang van de eigendomstitel en of juridische titel ten aanzien van de goederen plaatsvindt, wordt er resultaat opgenomen naar rato van de voortgang van het contract zoals reeds hierboven is beschreven.

PROJECTKOSTEN VAN DERDEN

Onder projectkosten van derden zijn alle van derden ingekochte materialen en diensten opgenomen, die direct aan de door de Groep voor derden uitgevoerde projecten terzake de constructie van een actief en de levering van diensten zijn gerelateerd.

OVERIGE BEDRIJFSOPBRENGSTEN

Overige bedrijfsopbrengsten hebben betrekking op opbrengsten die niet toe te rekenen zijn aan de normale bedrijfsactiviteiten van de Groep in het verslagjaar, zoals boekresultaten op verkopen van materiële vaste activa.

LEASEBETALINGEN

Operationele leasebetalingen worden lineair over de leaseperiode in de winst- en verliesrekening verwerkt. Ontvangen leasebonussen worden ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht als een integraal onderdeel van de totale leasekosten.

De minimale leasebetalingen uit hoofde van een financiële lease worden deels als financieringskosten opgenomen en deels als aflossing van de uitstaande verplichting. De financieringskosten worden zodanig aan iedere periode van de totale leasetermijn toegerekend dat dit resulteert in een constante periodieke rentevoet over het resterende saldo van de verplichting.

FINANCIERINGSBATEN EN -LASTEN

Financieringsbaten omvatten rentebaten op banktegoeden en verstrekte leningen, positieve veranderingen in de reële waarde van financiële activa gewaardeerd op basis van reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening en valutakoerswinsten. Rentebaten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt naarmate deze opbouwen, door middel van de effectieve-rentemethode.

Financieringslasten omvatten de verschuldigde rente op opgenomen gelden, de oprenting van voorzieningen, negatieve veranderingen in de reële waarde van financiële activa gewaardeerd op basis van reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening, bijzondere waardevermindervingsverliezen op financiële activa en valuta-koersverliezen.

Alle financieringslasten worden berekend met behulp van de effectieve-rentemethode. Valutakoerswinsten en -verliezen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen.

WINSTBELASTINGEN

Belastingen naar het resultaat omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare belastingen alsmede de aan de verslagperiode toe te rekenen uitgestelde belastingen. Belastingen naar het resultaat worden in de winst- en verliesrekening verantwoord, behalve voor zover deze betrekking heeft op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden verwerkt, in welk geval de daarmee samenhangende belasting ook rechtstreeks in het eigen vermogen wordt verwerkt.

Verschuldigde en verrekenbare belastingen betreffen de winstbelastingen over het belastbare resultaat en correcties op belasting over eerdere boekjaren. Belastingen worden berekend aan de hand van de belastingtarieven die per balansdatum wettelijk zijn vastgesteld dan wel waartoe materieel reeds per balansdatum is besloten.

Uitgestelde belastingen worden niet opgenomen voor de volgende tijdelijke verschillen:

- de eerste opname van een actief of verplichting in een transactie die geen bedrijfscombinatie is en geen invloed heeft op de winst vóór belasting of de fiscale winst;
- verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen en investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode voor zover het waarschijnlijk is dat zij niet in de nabije toekomst zullen worden afgewikkeld.

Voor tijdelijke verschillen die voortvloeien uit de eerste opname van goodwill worden geen uitgestelde belastingverplichtingen opgenomen.

Uitgestelde belastingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen in de jaarrekening en hun fiscale boekwaarden.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn wanneer de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld, gebaseerd op de belastingwetgeving waarvan het wetgevingsproces op balansdatum materieel is afgesloten.

Een uitgestelde belastingvordering wordt opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee het tijdelijke verschil in de nabije toekomst zal kunnen worden verrekend. Uitgestelde belastingvorderingen worden verminderd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat de gerelateerde belastingbaten zal worden gerealiseerd.

WINST PER AANDEEL

Grontmij presenteert gewone en verwaterde winst per aandeel. Het netto resultaat per aandeel wordt berekend aan de hand van de aan aandeelhouders van Grontmij toe te rekenen winst na belastingen gedeeld door het gewogen gemiddelde van de aandelen die gedurende het verslagjaar uitstaan.

Bij berekening van de verwaterde winst per aandeel worden de aan de aandeelhouders van Grontmij toe te rekenen winst na belastingen en het gewogen gemiddelde aantal aandelen gecorrigeerd voor alle potentiële verwaterende effecten op het aantal aandelen.

GRONDSLAGEN VOOR HET KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode en geeft een uiteenzetting van de mutatie in de netto kaspositie, zijnde de geldmiddelen minus de direct opeisbare schulden in rekening-courant bij kredietinstellingen. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit operationele activiteiten, investeringsactiviteiten en financieringsactiviteiten.

Gezien de aard van de bedrijfsvoering van de Groep zijn de van joint ventures en deelnemingen ontvangen dividenden onderdeel van de kasstroom uit operationele activiteiten.

Kasstromen in andere valuta dan de euro zijn verwerkt tegen de wisselkoersen per transactiedatum. De Groep hanteert hiervoor periodiek vaste, gemiddelde wisselkoersen, die de geldende wisselkoersen op transactiedatum afdoende benaderen.

GESEGMENTEERDE INFORMATIE

Een operationeel segment is een duidelijk te onderscheiden onderdeel van de Groep dat bedrijfsactiviteiten ontplooit in een bepaalde economische omgeving (geografisch segment). De operationele segmenten zijn bepaald op basis van de bestuurlijke structuur en interne rapportagestructuur van de Groep. Alle operationele resultaten van een operationeel segment worden periodiek beoordeeld door de Raad van Bestuur ten behoeve van de besluitvorming over de toekenning van middelen aan het segment en ter beoordeling van de prestatie, op basis van beschikbare vertrouwelijke financiële informatie. De prijzen voor transacties tussen de verschillende segmenten binnen de Groep worden op een zakelijke, objectieve grondslag bepaald.

De resultaten, activa en verplichtingen van een segment omvatten posten die rechtstreeks dan wel op basis van redelijkheid aan het segment kunnen worden toegerekend.

NOG NIET TOEGEPASTE NIEUWE STANDAARDEN EN INTERPRETATIES

Een aantal nieuwe standaarden, wijzigingen op standaarden en interpretaties is in 2009 nog niet van kracht en is derhalve niet toegepast op deze geconsolideerde jaarrekening. De invoering van IFRS 3 revised is het meest van belang voor de Groep.

- in de herziene IFRS 3 *Bedrijfscombinaties* (2008) zijn onder meer de volgende wijzigingen aangebracht, die voor de activiteiten van de groep waarschijnlijk relevant zijn: de definitie van bedrijf is uitgebreid, waardoor valt te verwachten dat meer overnames als bedrijfscombinaties zullen worden verwerkt; een voorwaardelijke vergoeding wordt tegen reële waarde gewaardeerd; wijzigingen na eerste opname worden in de winst- en verliesrekening opgenomen; behalve de uitgiftekosten voor aandelen en schulden worden transactiekosten ten laste van het resultaat verwerkt in de periode waarin ze zijn gemaakt; een eventueel reeds gehouden belang in de overgenomen partij wordt tegen reële waarde gewaardeerd; de winst of het verlies wordt in de winst- en verliesrekening opgenomen; een minderheidsbelang mag naar keuze worden gewaardeerd tegen de reële waarde of tegen het proportionele aandeel in de identificeerbare activa en verplichtingen van de overgenomen partij; die keuze wordt per transactie gemaakt. De herziene versie van IFRS 3, die verplicht van toepassing wordt op de geconsolideerde jaarrekening van de groep over 2010, wordt prospectief toegepast en heeft derhalve geen effect op voorgaande perioden in de geconsolideerde jaarrekening over 2010;
- in de aangepaste IAS 27 *De geconsolideerde jaarrekening en de enkelvoudige jaarrekening* (2008) wordt bepaald dat wijzigingen in het eigendomsbelang van de Groep in een dochteronderneming, bij behoud van zeggenschap, worden verantwoord als een aandelentransactie. Wanneer de Groep niet langer zeggenschap over een dochteronderneming heeft, wordt een eventueel resterend belang in de voormalige dochteronderneming tegen reële waarde gewaardeerd, waarbij de daaruit voortvloeiende winsten of verliezen in de winst- en verliesrekening worden opgenomen. De wijzigingen in IAS 27, die verplicht van toepassing worden op de geconsolideerde jaarrekening van de Groep over 2010, zullen naar verwachting geen belangrijke invloed hebben op de geconsolideerde jaarrekening;
- In de aangepaste IAS 39 *Financiële instrumenten: opname en waardering* (2009), wordt nader bepaald wanneer specifieke risico's of delen van kasstromen in aanmerking komen voor toewijzing aan een afdekingsrelatie. De wijzigingen, die verplicht van toepassing worden op de geconsolideerde jaarrekening van de Groep over 2010, zullen naar verwachting geen belangrijke invloed hebben op de geconsolideerde jaarrekening.

4. ■ Bepaling reële waarde

Een aantal grondslagen en toelichtingen vereist de periodieke bepaling van de reële waarde, zowel voor vaste als vlottende activa en voor passiva.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De reële waarde van materiële vaste activa die als gevolg van een bedrijfscombinatie zijn opgenomen, is gebaseerd op marktwaarde. De marktwaarde van vastgoed is de door derden geschatte waarde waarvoor het actief op de waarderingsdatum in een zakelijke, objectieve transactie kan worden verhandeld. De marktwaarde van de overige materiële vaste activa is gebaseerd op marktprijzen van vergelijkbare activa.

IMMATERIËLE ACTIVA

Handelsnamen

De reële waarde van handelsnamen is gebaseerd op de bereikte status en de opgebouwde naam voor goede kwaliteit van het werk uitgedrukt in een op arm's length bepaalde ratio, rekening houdend met de specifieke omzet door de handelsnaam en de verwachte economische levensduur van de handelsnaam op het moment van de overname. De reële waarde wordt bepaald aan de hand van schattingen en verwachtingen ten aanzien van de economische situatie die zich gedurende de gebruiksduur van het actief kunnen voordoen.

Geacquireerde orderportefeuilles

De reële waarde van geacquireerde orderportefeuilles is gebaseerd op de toekomstige economische voordelen die naar verwachting op het moment van de overname aan de Groep zullen toekomen. De reële waarde is bepaald aan de hand van schattingen en verwachtingen van de economische situatie die zich gedurende de gebruiksduur van het actief kunnen voordoen.

Klantenbestanden

De reële waarde van klantenbestanden is gebaseerd op de verkopen die kunnen worden toegerekend aan klantenrelaties en de daaraan verbonden ratio voor het natuurlijk verloop op het moment van de overname en de toekomstige economische voordelen verbonden aan de klantrelaties die toekomen aan de Groep. De reële waarde is bepaald aan de hand van schattingen en verwachtingen van de economische situatie die zich gedurende de gebruiksduur van het actief kunnen voordoen.

VORDERINGEN

De reële waarde van de vorderingen, exclusief vorderingen uit onderhanden projecten in opdracht van derden, wordt geschat tegen de contante waarde van de toekomstige kasstromen; deze worden gediscoteerd tegen de marktrente per balansdatum.

AFGELEIDE FINANCIËLE INSTRUMENTEN

De reële waarde van valutatermijncontracten is gebaseerd op de genoteerde marktprijs, indien voorhanden.

Is deze niet voorhanden, dan wordt de reële waarde geschat door het contant maken van het verschil tussen de contractuele en de actuele termijnprijs voor de resterende looptijd, op basis van een risicovrije rentevoet (ontleend aan Nederlandse staatsobligaties).

Voor de bepaling van de reële waarde van renteswaps worden opgaven van makelaars gehanteerd.

Deze opgaven worden op redelijkheid beoordeeld met behulp van technieken die gebaseerd zijn op contant gemaakte kasstromen op basis van de voorwaarden en de looptijden van het contract en met gebruikmaking van de marktrente voor een vergelijkbaar instrument per balansdatum.

NIET-AFGELEIDE FINANCIËLE VERPLICHTINGEN

De reële waarde van niet-afgeleide financiële verplichtingen wordt berekend op basis van de contante waarde van toekomstige aflossingen en rentebetalingen, gediscoteerd tegen de marktrente per balansdatum.

Voor financiële leases wordt de marktrente per balansdatum bepaald aan de hand van vergelijkbare lease-overeenkomsten. Indien noodzakelijk voor het inzicht worden de veronderstellingen die per balansdatum gehanteerd zijn bij de bepaling van reële waarden toegelicht bij het betreffende actief of passief.

5. ■ Financieel risicobeheer

De Groep is uit hoofde van het gebruik van financiële instrumenten blootgesteld aan de volgende risico's:

- kredietrisico;
- liquiditeitsrisico;
- marktrisico;
- valutarisico;
- renterisico;
- operationeel risico.

In dit onderdeel van de toelichting wordt informatie gegeven over de blootstelling van de Groep aan elk van de hierboven genoemde risico's, doelstellingen, grondslagen en procedures van de Groep voor het beheren en meten van deze risico's, alsmede het kapitaalbeheer van de Groep. Daarnaast zijn in de verdere toelichting op de geconsolideerde jaarrekening nadere kwantitatieve toelichtingen opgenomen.

RISICOBEEHEERKADER

De Raad van Bestuur heeft de eindverantwoordelijkheid voor de inrichting van en het toezicht op het risicobeheerkader van de Groep.

Het risicobeheersingbeleid van de Groep richt zich op het langdurig duurzaam beheer van haar bedrijfsactiviteiten en het beperken of passend afdekken van de risico's waar dit mogelijk is c.q. wenselijk wordt geacht. De Groep wil door opleiding en scholing en aan de hand van normen en procedures een gedisciplineerd en constructief klimaat ontwikkelen waarin alle werknemers hun rol en verplichtingen begrijpen.

De auditcommissie van de Groep ziet toe op de bewaking door het management van de risicobeheerprocedures. Zij beoordeelt ook of het risicobeheerkader nog past bij de actuele risico's voor de Groep. De auditcommissie wordt daarin bijgestaan door de afdeling internal audit, die op reguliere basis en op ad-hoc basis evaluaties uitvoert van risicobeheersingsmaatregelen en -procedures, waarvan de bevindingen worden gerapporteerd aan het aan de auditcommissie.

KREDIETRISICO

Kredietrisico is het risico van financieel verlies voor de Groep indien een opdrachtgever of een tegenpartij van een financieel instrument diens contractuele verplichtingen niet nakomt. Kredietrisico's vloeien met name voort uit vorderingen op opdrachtgevers, zowel voor als na facturering.

De blootstelling van de Groep aan kredietrisico wordt hoofdzakelijk bepaald door de individuele kenmerken van de afzonderlijke opdrachtgevers. De demografische aspecten van het klantenbestand van de Groep, waaronder ook het risico op wanbetaling in de sector en het land waarin de opdrachtgevers actief zijn, hebben minder invloed op het kredietrisico. Het grote aantal opdrachtgevers is een belangrijke reden voor het feit dat er geen sprake is van concentratie van kredietrisico. Als onderdeel van het kredietbeleid worden belangrijke potentiële opdrachtgevers afzonderlijk op kredietwaardigheid beoordeeld voordat de standaard betaling- en leveringsvoorwaarden van de (individuele entiteiten binnen de) Groep worden aangeboden.

Met het grootste deel van de opdrachtgevers van de Groep wordt al meer dan vier jaar zaken gedaan en er is slechts in incidentele gevallen sprake geweest van verliezen.

De Groep verlangt geen zakelijke zekerheden voor handels- en overige vorderingen.

De Groep vormt voorzieningen voor bijzondere waardeverminderingen ter grootte van de geschatte verliezen op per balansdatum bestaande handelsvorderingen. Het belangrijkste onderdeel van deze voorziening is een specifieke verliesvoorziening voor afzonderlijke, belangrijke vorderingen.

LIQUIDITEITSRISICO

Het liquiditeitsrisico is het risico dat de Groep niet op het vereiste moment of op de vereiste manier aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Uitgangspunt van het liquiditeitsrisicobeheer is dat er voor zover mogelijk voldoende liquiditeiten worden aangehouden om te kunnen voldoen aan de huidige en toekomstige verplichtingen, in normale en moeilijke omstandigheden, zonder dat daarbij onaanvaardbaar hoge kosten worden gemaakt of de reputatie van de Groep in gevaar komt.

Het beleid van de Groep is om, waar door de Groep noodzakelijk geacht, uitsluitend financiële garanties af te geven voor volledige dochterondernemingen.

MARKTRISICO

Marktrisico betreft het risico dat de inkomsten uit of de waardering van financiële instrumenten van de Groep nadelig worden beïnvloed door veranderingen in marktprijzen zoals valutakoersen en rentetarieven.

Het marktrisicobeheer heeft tot doel de marktriscopositie binnen aanvaardbare grenzen te houden en een optimaal rendement te behalen.

VALUTARISICO

De gevoeligheid van de Groep voor valutakoersschommelingen is relatief klein. Een belangrijk deel van de inkomsten en uitgaven in de Groep luidt in euro's. De inkomsten van de tot de Groep behorende entiteiten die niet de euro als functionele valuta hebben, worden voornamelijk ontvangen in de eigen functionele valuta, die ook gebruikt wordt om aan de eigen verplichtingen te voldoen.

RENTETRISICO

De Groep maakt waar nodig gebruik van renteswaps om renterisico's uit hoofde van de concernfinanciering af te dekken. Renteswaps worden gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij veranderingen in de reële waarde worden verwerkt in de winst- en verliesrekening, tenzij de afgeleide financiële instrumenten dienen als afdekking van toekomstige kasstromen en als zodanig intern zijn aangemerkt en deze daarnaast ook effectief zijn, in welk geval zij worden verwerkt in het eigen vermogen.

OPERATIONEEL RISICO

Operationeel risico is het risico van direct of indirect verlies als gevolg van een breed scala aan oorzaken die verband houden met de processen, werknemers en infrastructuur van de Groep of externe factoren, anders dan krediet-, liquiditeits-, markt-, valuta- en renterisico's, die voortvloeien uit bijvoorbeeld wet en regelgeving en algemeen aanvaarde zakelijke gedragsnormen. Operationele risico's vloeien voort uit alle activiteiten van de Groep.

De doelstelling van de Groep is het operationele risico dusdanig te beheersen dat vermeden wordt dat de Groep financiële verliezen of reputatieschade leidt.

De primaire verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen en implementeren van beheersingsmaatregelen ter ondervanging van het operationele risico ligt bij het senior management. De uitoefening van deze verantwoordelijkheid wordt ondersteund door het voor de gehele Groep ontwikkelen van standaarden voor het beheersen van het operationele risico. Naleving van deze richtlijnen wordt getoetst door een programma van periodieke controles door de afdeling internal audit. De resultaten hiervan worden besproken met het management van de bedrijfseenheid waarop deze betrekking hebben en er worden samenvattingen van verstrekt aan een samenvatting wordt ingediend bij de auditcommissie en de Raad van Bestuur.

KAPITAALBEHEER

Het beleid van de Raad van Bestuur is gericht op de handhaving van een sterke vermogenspositie waarmee het vertrouwen van beleggers, opdrachtgevers, crediteuren en de markten kan worden behouden en de toekomstige ontwikkeling van de bedrijfsactiviteiten kan worden verzekerd. De Raad van Bestuur bewaakt tevens het niveau van het aan aandeelhouders uit te keren dividend.

Er zijn in het afgelopen jaar geen wijzigingen aangebracht in het beleid van de Groep omtrent het kapitaalbeheer.

6. ■ **Dochterondernemingen**

De belangrijkste in de consolidatie opgenomen (operationele) dochterondernemingen zijn:

In alfabetische volgorde	2009	2008		2009	2008
BnS Contracting NV, Zelzate	100	100	Grontmij Ireland Ltd., Dublin	100	100
Carl Bro Vietnam Company Ltd., Hanoi	100	100	Grontmij Kats & Waalwijk Bouwadvies & Projectmanagement B.V., Gorinchem	-	100
Grontmij AB, Stockholm	100	100	Grontmij Ltd., Leeds	100	100
Grontmij AEW Plan GmbH, Keulen	100	87	Grontmij Maunsell ICS B.V., De Bilt	51	51
Grontmij Assetmanagement Holding B.V., De Bilt	100	100	Grontmij Nederland B.V., De Bilt	100	100
Grontmij Auweck GmbH, Bremen	51	51	Grontmij Nederland Holding B.V., De Bilt	100	100
Grontmij A&T GmbH, Bremen	100	100	Grontmij Nederland Ontwikkeling B.V., De Bilt	100	100
Grontmij Beheer Reststoffen Projecten B.V., De Bilt	100	100	Grontmij Nederland Projecten B.V., De Bilt	100	100
Grontmij BGS Ingenieurgesellschaft mbH, Frankfurt am Main	86	86	Grontmij Polska Sp. Z.o.o., Poznan	100	100
Grontmij Business Services B.V., De Bilt	100	100	Grontmij Stockholm Konsult AB, Stockholm	100	100
Grontmij Canor Kft., Boedapest	75	75	Grontmij Vastgoed Holding B.V., De Bilt	100	100
Grontmij Capital Consultants B.V., Gorinchem	100	100	Grontmij Vastgoedmanagement B.V., Gorinchem	100	100
Grontmij Carl Bro a/s, Glostrup	100	100	Grontmij Wallonie NV, Ottignies-Louvain-la-Neuve	100	100
Grontmij Carl Bro Pavement Consultants AB, Göteborg	100	100	Grontmij Water & Reststoffen Contracting B.V., De Bilt	100	100
Grontmij Climate & Energy, De Bilt	100	100	Ingenieursbureau Het Noorden B.V., Groningen	100	100
Grontmij Energikonsult AB, Stockholm	100	100	Kontrola GmbH & Co KG, Keulen	100	100
Grontmij GfL Planungs- und Ingenieurgesellschaft GmbH, Bremen	100	100	MaasBilt BV, De Bilt	100	100
Grontmij Group Ltd., Leeds	100	100	Naarderbos Ontwikkeling B.V., Naarden	100	100
Grontmij Industry N.V., Zelzate	100	100	Roger Preston Group Ltd., Maidenhead	100	100
			Trett Ltd., Londen	100	100
			Whitelaw Turkington Landscape Architects Ltd., Londen	100	100

Een volledige lijst van Grontmij's dochtermaatschappijen is gedeponneerd bij het Handelsregister te Utrecht, Nederland.

7. ■ **Goodwill**

Het verloop van de boekwaarde is als volgt:

In duizenden euro's	
Balans per 1 januari 2008	108.441
Mutaties in 2008	
Verworven in bedrijfscombinaties	20.964
Aanpassing earn-out regelingen inzake bedrijfscombinaties in voorgaande jaren	4.323
Koersverschillen	-3.270
Bijzondere waardevermindering	-
	22.017
Balans per 31 december 2008	130.458
Mutaties in 2009	
Verworven in bedrijfscombinaties	496
Aanpassing earn-out regelingen inzake bedrijfscombinaties in voorgaande jaren	-3.201
Koersverschillen	1.344
Bijzondere waardevermindering	-
	-1.361
Balans per 31 december 2009	129.097

De Groep heeft op 15 juni 2009 het minderheidsbelang van 13% verworven in Grontmij AEW Plan GmbH, Keulen (Duitsland). De aandelen zijn gekocht voor een bedrag van € 844.000 en de bij deze overname onstane goodwill bedraagt € 496.000.

De wijziging van de boekwaarde van de goodwill van Trett Consulting, Roger Preston & Partners en Grontmij BGS Ingenieurgesellschaft mbH heeft betrekking op de definitieve afrekening uit hoofde van een earn-out regeling welke verschuldigd was op verslagdatum.

Voor de volgende kasstroomgenererende eenheden binnen de Groep is goodwill geactiveerd:

In duizenden euro's	31 december 2009	31 december 2008
Grontmij Carl Bro a/s	60.140	60.042
Grontmij Sverige AB	25.120	25.120
Grontmij Group Ltd.	13.894	13.894
Trett Consulting	6.510	6.827
Roger Preston & Partners	5.329	5.921
Grontmij BGS Ingenieurgesellschaft mbH	4.377	5.393
Grontmij Vastgoedmanagement B.V.	3.378	3.378
Whitelaw Turkington	1.841	1.661
Overige (individueel minder dan € 1,5 miljoen)	8.508	8.222
	129.097	130.458

De Groep voert tenminste jaarlijks impairment tests uit op de geactiveerde goodwill, gebaseerd op de verwachte toekomstige kasstromen van de kasstroomgenererende eenheden. De kasstroomgenererende eenheden zijn de kleinst mogelijke eenheden waarvoor goodwill wordt gemeten voor interne management doeleinden en zijn niet groter dan de operationele segmenten die de Groep verantwoord in toelichting 26. Voor de bepaling van de realiseerbare waarde wordt gebruik gemaakt van toekomstige kasstromen, uitgaande van de volgende aannames:

- kasstromen zijn gebaseerd op actuele resultaten uit operaties en een vijfjaarsprognose, waaronder goedgekeurde budgetten. Kasstromen na vijf jaar zijn geëxtrapoleerd met een groeivoet van 0-4% (2008: 0-5%), niet boven de gemiddelde lange termijn groei verwachting voor de activiteiten ligt;
- om de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen te berekenen zijn disconteringsvoeten vóór belastingen tussen 9,75% en 12,0% gebruikt. (2008: 9,0% en 12,0%). De disconteringsvoet is geschat op basis van ervaring en de gewogen gemiddelde kosten van kapitaal.

De aan de belangrijkste veronderstellingen toegekende waarden vertegenwoordigen het oordeel van het management over de toekomstige ontwikkelingen in de activiteiten van de Groep en zijn op zowel externe als interne bronnen gebaseerd (historische gegevens).

De uitgevoerde impairment testen op verslagdatum hebben niet geleid tot een bijzondere waardevermindering. Aanpassing van de disconteringsvoet met 100 basispunten leidt niet tot andere uitkomsten van de impairmenttest.

8. ■ Immateriële activa

Het verloop van de boekwaarde is als volgt:

In duizenden euro's	Totaal	Ontwikkelingskosten	Software	Handelsnamen	Klantenbestanden	Orderportefeuilles	Overige
Balans per 1 januari 2008							
Kostprijs	81.965	993	13.353	4.474	57.206	5.236	703
Cumulatieve amortisatie en bijzondere waardeverminderingen	-21.630	-978	-12.255	-398	-3.235	-4.153	-611
Cumulatieve koersverschillen	-	-8	75	-	-	-	-67
Boekwaarde	60.335	7	1.173	4.076	53.971	1.083	25
Mutaties in 2008							
Herclassificatie uit materiële vaste activa	445	-	445	-	-	-	-
Investerings	2.707	-	2.685	-	-	-	22
Verworven in bedrijfscombinaties	17.652	-	-	4.329	9.560	3.357	406
Desinvesteringen	-2	-	-2	-	-	-	-
Amortisatie boekjaar	-6.948	-7	-965	-671	-3.267	-1.922	-116
Koersverschillen	-2.576	-	-	-705	-1.500	-316	-55
	11.278	-7	2.163	2.953	4.793	1.119	257
Balans per 31 december 2008							
Kostprijs	102.881	970	17.281	8.803	66.766	8.593	468
Cumulatieve amortisatie en bijzondere waardeverminderingen	-28.692	-970	-13.945	-1.069	-6.502	-6.075	-131
Cumulatieve koersverschillen	-2.576	-	-	-705	-1.500	-316	-55
Boekwaarde	71.613	-	3.336	7.029	58.764	2.202	282
Mutaties in 2009							
Herclassificatie naar materiële vaste activa	-670	-	-670	-	-	-	-
Investerings	5.213	-	4.993	-	-	7	213
Verworven in bedrijfscombinaties	292	-	292	-	-	-	-
Amortisatie boekjaar	-6.990	-	-515	-761	-3.513	-2.030	-171
Koersverschillen	968	-	6	259	553	127	23
	-1.187	-	4.106	-502	-2.960	-1.896	65
Balans per 31 december 2009							
Kostprijs	108.359	970	22.539	8.803	66.766	8.600	681
Cumulatieve amortisatie en bijzondere waardeverminderingen	-36.325	-970	-15.103	-1.830	-10.015	-8.105	-302
Cumulatieve koersverschillen	-1.608	-	6	-446	-947	-189	-32
Boekwaarde	70.426	-	7.442	6.527	55.804	306	347

De resterende amortisatieduur bedraagt per 31 december 2009:

In jaren	
Software	1-10
Handelsnamen	2-12
Klantenbestanden	4-36
Orderportefeuilles	1
Overige	2-15

9. ■ Materiële vaste activa

Het verloop van de boekwaarde is als volgt:

In duizenden euro's	Totaal	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere bedrijfs- middelen	Nazorg afvalstoffen- bergingen
Balans per 1 januari 2008					
Kostprijs	145.013	37.852	7.217	94.266	5.678
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-101.312	-24.170	-4.776	-68.741	-3.625
Cumulatieve koersverschillen	-353	-	-	-353	-
Boekwaarde	43.348	13.682	2.441	25.172	2.053
Mutaties in 2008					
Investeringsen	9.825	177	601	9.047	-
Verworven in bedrijfscombinaties	965	-	11	954	-
Herclassificatie naar immateriële activa	-445	559	180	-1.184	-
Desinvesteringen	-470	-91	-1	-378	-
Afschrijving	-11.389	-1.583	-864	-8.456	-486
Koersverschillen	-1.354	-	10	-1.364	-
	-2.868	-938	-63	-1.381	-486
Balans per 31 december 2008					
Kostprijs	141.410	38.395	8.409	88.928	5.678
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-99.223	-25.651	-6.041	-63.420	-4.111
Cumulatieve koersverschillen	-1.707	-	10	-1.717	-
Boekwaarde	40.480	12.744	2.378	23.791	1.567
Mutaties in 2009					
Investeringsen	9.325	603	350	8.372	-
Herclassificatie van immateriële activa	670	-	-	670	-
Desinvesteringen	-911	-646	-45	-220	-
Afschrijving	-11.323	-954	-793	-9.327	-249
Koersverschillen	456	4	-1	453	-
	-1.783	-993	-489	-52	-249
Balans per 31 december 2009					
Kostprijs	149.240	38.624	8.785	96.153	5.678
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-109.108	-26.659	-6.853	-71.236	-4.360
Cumulatieve koersverschillen	-1.435	-214	-43	-1.178	-
Boekwaarde	38.697	11.751	1.889	23.739	1.318

Op 31 december 2009 zijn er onroerende zaken (bedrijfsgebouwen) met een boekwaarde van € 5.454.000 (2008: € 4.185.000) bezwaard in de vorm van hypothecaire zekerheidsstelling voor een banklening.

De Groep leest bedrijfsmiddelen door middel van financiële leasecontracten met een optie om deze bedrijfsmiddelen aan het einde van de looptijd tegen een ten opzichte van de marktwaarde gereduceerde prijs te kopen. Deze bedrijfsmiddelen dienen als onderpand voor de leaseverplichtingen (zie toelichting 20). De boekwaarde van deze bedrijfsmiddelen bedraagt per 31 december 2009 € 573.000 (2008: € 503.000).

10. ■ Investeringsen verwerkt volgens de 'equity'-methode

JOINT VENTURES

Activiteiten die uitgevoerd worden door de joint ventures omvatten onder andere advies-, ontwerp- en management-activiteiten ten behoeve van het aanleggen van spoorlijnen, ontwikkeling, beheer en exploitatie van bedrijventerreinen, ontwikkelen van glastuingebieden, ontwikkelen en exploiteren van warmte-koude opslagsystemen, stadsontwikkeling, aanpak van afvalwaterproblematiek in buitengebieden en grote infrastructurele projecten.

De belangrijkste joint ventures van de Groep betreffen:

Kapitaalbelangen (%)	2009	2008
Libost Groep NV, Hasselt, België	55	55
Afvalverwerkingsinrichting Skinkeskans V.o.f., Leeuwarden	50	50
Agriport A7 B.V., Alkmaar	50	50
Grontmij De Weger V.o.f., Rotterdam	50	50
Ontwikkelingscombinatie 'de Hildenberg B.V.', Amsterdam	50	50
Oost-Groninger Afvalrecyclingsinstallatie V.o.f., Oude Pekela	50	50
Grontmij ProArgos Developments SL, Madrid, Spanje	49	49
Oolder Veste B.V., Heerlen	49	49
Infraflex B.V., Utrecht	33,3	33,3
Park De Bavelse Berg C.V., Den Haag	33,3	33,3

Libost Groep N.V. wordt niet gekwalificeerd als een groepsmaatschappij vanwege de evenredige verdeling van de stemrechten tussen de aandeelhouders waardoor Grontmij niet bij machte is om besluiten af te dwingen.

Het aandeel van de Groep in de resultaten van de joint ventures bedroeg in 2009 € 1.748.000 (2008: € 2.964.000).

De Groep verwerkt in de geconsolideerde balans en geconsolideerde winst- en verliesrekening de netto investering respectievelijk het aandeel in de resultaten van de joint ventures.

In onderstaand overzicht zijn de samengevatte financiële gegevens van de belangrijkste joint ventures op 100%-basis weergegeven op basis van de laatst beschikbare informatie. De cijfers zijn gedeeltelijk gebaseerd op voorlopige of geschatte cijfers voornamelijk doordat de jaarrekening nog niet afgerond is.

In duizenden euro's	2009	2008
Vaste activa	7.603	7.805
Vlottende activa	77.613	74.631
Langlopende verplichtingen	30.329	39.222
Kortlopende verplichtingen	31.779	34.033
Bedrijfsopbrengsten	67.432	41.087
Resultaat na winstbelastingen	3.247	5.460

Door de Groep zijn garanties verstrekt voor joint ventures voor een bedrag van € 17.806.000 (2008: € 28.691.000).

Door de joint ventures zelf zijn garanties verstrekt voor een bedrag van nihil (2008: nihil). Het aandeel van de Groep daarin is nihil (2008: nihil).

DEELNEMINGEN

Het aandeel van deelnemingen in de boekwaarde van de op de ‘equity’-methode gewaardeerde investeringen bedraagt per 31 december 2009 € 3.053.000 (2008: € 3.611.000).

De belangrijkste deelnemingen van de Groep zijn:

Kapitaalbelangen (%)	2009	2008
Soldata Grontmij v.o.f., De Bilt	40	40
Coldenhove West Beheer B.V., Maasland	25	25
Segmeer v.o.f., Rotterdam	25	25
Ruimte voor Ruimte CV, Den Bosch	24	24

Het aandeel van de Groep in de resultaten van de deelnemingen bedroeg in 2009 € 227.000 (2008: € 1.570.000).

In onderstaand overzicht zijn de samengevatte financiële gegevens van de belangrijkste deelnemingen weergegeven op basis van de laatst beschikbare informatie. De cijfers zijn gedeeltelijk gebaseerd op voorlopige of geschatte cijfers voornamelijk doordat de jaarrekening nog niet afgerond is.

In duizenden euro's	2009	2008
Activa	48.702	98.680
Verplichtingen	38.103	87.570
Bedrijfsopbrengsten	50.166	57.006
Resultaat na winstbelastingen	5.022	4.262

Door de Groep zijn geen garanties ten behoeve de deelnemingen verstrekt. Door de deelnemingen zelf zijn per 31 december 2009 geen garanties verstrekt (2008: nihil).

11. ■ Andere financiële activa

In duizenden euro's	2009	2008
Leningen en vorderingen	9.510	9.266
Tot einde looptijd aangehouden investeringen	5.064	3.281
Minderheidsdeelnemingen	170	70
Langlopende leasevordering	11.933	11.971
	26.677	24.588

LENINGEN EN VORDERINGEN

De leningen en vorderingen hebben per 31 december 2009 rentes tussen 0% - 8% (2008: tussen 0% - 8%) en vervallen over een periode van 2 tot 41 jaar.

TOT EINDE LOOPTIJD AANGEHOUDEN INVESTERINGEN

Dit betreft een deposito bij een kredietinstelling, bedoeld voor een toekomstige betalingsverplichting met betrekking tot de nazorg van afvalstoffenbergingen. De Groep heeft uit dien hoofde nog een additionele verplichting tot het storten van een additioneel deposito van € 1,6 miljoen in 2010.

LANGLOPENDE LEASEVORDERING

Dit betreft de netto vordering uit hoofde van een financiële lease-overeenkomst inzake een golfbaan. De looptijd van de lease eindigt in 2055.

In duizenden euro's	2009	2008
Bruto vordering	32.165	35.086
Niet-gerealiseerde financieringsbaten	-20.232	-23.115
Netto leasevordering	11.933	11.971

De overeenkomst is gewaardeerd op basis van een interestvoet die rekening houdt met alle risico's en de aard van de overeenkomst. De bruto-leasevordering voor betalingen na vijf jaar bedraagt € 28,4 miljoen (2008: € 31,4 miljoen). Het met deze financiële activa samenhangende krediet-, liquiditeits- en marktrisico wordt nader besproken in toelichting 23.

12. ■ Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

IN DE BALANS OPGENOMEN UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN EN -VERPLICHTINGEN

De uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen zijn als volgt toe te rekenen:

In duizenden euro's	Activa		Verplichtingen		Netto	
	31 december 2009	31 december 2008	31 december 2009	31 december 2008	31 december 2009	31 december 2008
Immateriële activa en materiële vaste activa	1	-113	16.362	15.519	-16.361	-15.632
Vorderingen op en verplichtingen aan opdrachtgevers	58	-	15.524	12.946	-15.466	-12.946
Personeelsbeloningen	1.833	3.775	-	-	1.833	3.775
Nazorgverplichtingen	984	1.010	-	-	984	1.010
Niet belastbare reserves	-	-	1.082	1.019	-1.082	-1.019
Overige voorzieningen	619	1.004	501	1.453	118	-449
Overige posten	326	307	66	-210	260	517
Bruto uitgestelde belastingen	3.821	5.983	33.535	30.727	-29.714	-24.744
Compensabele verliezen	4.092	4.790	-	-	4.092	4.790
Netto uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen	7.913	10.773	33.535	30.727	-25.622	-19.954

De mutaties in de netto uitgestelde belastingen zijn als volgt samen te vatten:

In duizenden euro's	1 januari 2009	Opgenomen in de winst- en verliesrekening	Verworven in bedrijfs-combinaties	Herrubricering en overige	31 december 2009
Immateriële activa en materiële vaste activa	-15.632	-674	-	-55	-16.361
Vorderingen op en verplichtingen aan opdrachtgevers	-12.946	-2.512	-	-8	-15.466
Personeelsbeloningen	3.775	-1.912	-	-30	1.833
Nazorgverplichtingen	1.010	-26	-	-	984
Niet belastbare reserves	-1.019	-	-	-63	-1.082
Overige voorzieningen	-449	492	-	75	118
Overige posten	517	-218	-	-39	260
Compensabele verliezen	4.790	-701	-	3	4.092
Netto uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen	-19.954	-5.551	-	-117	-25.622

In duizenden euro's	1 januari 2008	Opgenomen in de winst- en verliesrekening	Verworven in bedrijfs- combinaties	Herrubricering en overige	31 december 2008
Immateriële activa en materiële vaste activa	-15.966	-83	-224	641	-15.632
Vorderingen op en verplichtingen aan opdrachtgevers	-10.258	-2.748	60	-	-12.946
Personeelsbeloningen	6.064	-2.218	-	-71	3.775
Nazorgverplichtingen	889	121	-	-	1.010
Niet belastbare reserves	-1.310	100	-5	196	-1.019
Overige voorzieningen	261	-702	-	-8	-449
Overige posten	-253	258	-	512	517
Compensabele verliezen	6.010	-1.217	-	-3	4.790
Netto uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen	-14.563	-6.489	-169	1.267	-19.954

De omvang van de niet-gewaardeerde compensabele verliezen bedraagt per 31 december 2009: € 9.394.000 (2008: € 7.794.000), waarvan het merendeel een onbepaalde looptijd heeft. Uitgestelde belastingen zijn niet verantwoord voor deze compensabele verliezen aangezien het niet te verwachten is dat er toekomstige winsten zullen zijn om deze verliezen door de Groep te compenseren.

13. **Vorderingen**

In duizenden euro's	Toelichting	31 december 2009	31 december 2008
Vorderingen op opdrachtgevers	14	79.243	97.443
Handelsdebiteuren		138.796	140.710
Vorderingen op investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode		3.647	3.303
Vooruitbetaalde kosten		10.550	10.997
Overige vorderingen		10.172	10.636
Voor verkoop beschikbare financiële activa		-	8.560
		242.408	271.649

Vorderingen op opdrachtgevers betreft de nog te factureren opbrengsten per verslagdatum; verwezen wordt naar toelichting 14. De post handelsdebiteuren betreft gefactureerde maar nog niet ontvangen opbrengsten per verslagdatum, na aftrek van voorzieningen voor bijzondere waardeverminderingen.

Voor verkoop beschikbare financiële activa betreft het resterende belang in twee voormalige joint ventures. In februari 2009 heeft de Groep dit resterende 20%-belang in A&G Holding B.V. en haar resterende 40%-belang in Afvalverwerking Maasvlakte B.V. overgedragen aan haar voormalige partner in dit joint venture project. De Groep realiseerde hiermee een kasstroom van circa € 6,4 miljoen.

Alle vorderingen zijn kortlopend van aard. Het met de handelsdebiteuren en overige vorderingen samenhangende krediet- en valutarisico alsmede de bijzondere waardeverminderingen zijn vermeld in toelichting 23.

14. **Vorderingen op en verplichtingen aan opdrachtgevers**

In duizenden euro's	Actief		Passief		Totaal	
	31 december 2009	31 december 2008	31 december 2009	31 december 2008	31 december 2009	31 december 2008
Onderhanden projecten						
Geactiveerde projectkosten	20.865	33.446	68.765	71.959	89.630	105.405
Voorlopige resultaten	1.552	1.394	6.752	9.043	8.304	10.437
Voorzieningen	-2.317	-1.629	-3.189	-4.591	-5.506	-6.220
Gedeclareerde termijnen	-17.822	-28.854	-78.239	-84.969	-96.061	-113.823
Vooruitbetalingen	-	-	-1.194	-	-1.194	-
	2.278	4.357	-7.105	-8.558	-4.827	-4.201
Diensten						
Geactiveerde projectkosten	570.493	595.320	488.543	401.983	1.059.036	997.303
Voorlopige resultaten	136.105	128.613	149.879	117.766	285.984	246.379
Voorzieningen	-30.342	-28.622	-27.610	-26.200	-57.952	-54.822
Gedeclareerde termijnen	-597.902	-598.268	-673.283	-569.070	-1.271.185	-1.167.338
Vooruitbetalingen	-1.389	-3.957	-14.260	-8.979	-15.649	-12.936
	76.965	93.086	-76.731	-84.500	234	8.586
	79.243	97.443	-83.836	-93.058	-4.593	4.385

Per 31 december 2009 zijn bij de vorderingen op en verplichtingen aan opdrachtgevers voor projecten ingehouden bedragen opgenomen voor een bedrag van € 61.000 (2008: € 45.000).

15. **Geldmiddelen en kasequivalenten**

Geldmiddelen en kasequivalenten betreffen de kas- en banksaldi en andere direct opeisbare tegoeden bij kredietinstellingen. Saldi ter zake rekening-courant kredieten die direct opeisbaar zijn, worden, voor zover te compenseren, in de balans met de post Geldmiddelen en kasequivalenten gesaldeerd.

Van het totaal per 31 december 2009 betreft een bedrag van € 84.000 kassaldi (2008: € 96.000). De geldmiddelen zijn vrij opneembaar, met uitzondering van een bedrag van € 1.605.000. Het renterisico van de Groep en een gevoeligheidsanalyse voor financiële activa en verplichtingen zijn vermeld in toelichting 23.

16. **Eigen vermogen**

GEPLAATST EN VOLGESTORT KAPITAAL

Het maatschappelijk aandelenkapitaal van 60 miljoen aandelen is verdeeld in 30 miljoen gewone aandelen met een nominale waarde van € 0,25 en 30 miljoen preferente aandelen met een nominale waarde van € 0,25. Per 31 december 2009 waren 17.764.920 gewone aandelen geplaatst en volgestort (2008: 17.764.920).

Er zijn geen preferente aandelen uitgegeven. Grontmij heeft geen eigen aandelen ingekocht.

De Raad van Bestuur stelt voor per 31 december 2009 een dividend betaalbaar te stellen van € 1,00 per aandeel (2008: € 1,15) in de vorm van (certificaten van) gewone aandelen, tenzij de houder van (certificaten van) gewone aandelen uitdrukkelijk aangeeft het dividend in contanten te willen ontvangen. Voor zover het dividend wordt uitgekeerd in (certificaten van) aandelen, zullen de voor de stockdividend uitgegeven (certificaten van) aandelen worden uitbetaald ten laste van de agioreserve dan wel overige reserves ter keuze van de vennootschap.

AGIORESERVE

De agioreserve is ontstaan bij kapitaalstortingen van aandeelhouders boven de nominale waarde en is te beschouwen als gestort kapitaal. De agioreserve is volledig belastingvrij uitkeerbaar.

RESERVEOMREKENINGSVERSCHILLEN

Deze reserve is opgebouwd uit valuta-omrekeningsverschillen op buitenlandse dochterondernemingen met een andere functionele valuta dan de euro. Deze reserve wordt onder Nederlands recht als wettelijke reserve aangemerkt.

AFDEKKINGSRESERVE

De afdekkingsreserve bestaat uit het effectieve deel van de cumulatieve netto mutatie in de reële waarde van kasstroom-afdekkingsinstrumenten met betrekking tot afgedekte transacties die nog niet hebben plaatsgevonden.

REËLE-WAARDE RESERVE

De reële-waardereserve omvat de cumulatieve netto mutatie in de reële waarde van voor verkoop beschikbare financiële activa totdat deze activa niet langer in de balans worden opgenomen of een bijzondere waardevermindering ondergaan.

OVERIGE RESERVES

De reserves zijn gevormd uit niet als dividend uitgekeerde winsten van voorgaande jaren en omvatten tevens (de mutaties in) de wettelijke reserves van € 4.098.000 (2008: € 4.244.000). Deze hebben betrekking op de ingehouden winsten van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode voor zover de Groep de uitkering daarvan niet zelfstandig kan bewerkstellingen.

17. ■ Winst per aandeel

De aan aandeelhouders van Grontmij toe te rekenen winst bedraagt € 20.261.000 (2008: € 38.320.000). Het gewogen gemiddelde uitstaande aandelen over 2009 is 17.764.920 (2008: 17.764.920). De winst per aandeel is in 2009 € 1,14 (2008: € 2,16). Over zowel 2009 als 2008 is de verwaterde winst per aandeel gelijk aan de gewone winst per aandeel.

18. ■ Personeelsbeloningen

De Groep kent diverse regelingen ter zake uitgestelde personeelsbeloningen. Deze bestaan onder andere uit een toegezegde-bijdrageregeling en een toegezegd-pensioenregelingen. De Nederlandse toegezegd-pensioenregeling is ondergebracht bij de Stichting Pensioenfonds Grontmij. Verwezen wordt naar toelichting 32 op de geoncolideerde jaarrekening. Daarnaast bestaat bij Grontmij in Duitsland en in het Verenigd Koninkrijk voor één van de werkmaatschappijen een verplichting uit hoofde van een toegezegd-pensioenregeling. De regeling in Duitsland is niet herverzekerd. In Zweden is sprake van een hybrideregeling. Het deel van de regeling dat is aan te merken als een toegezegd-pensioenregeling is een zogenaamde multi-employerregeling. Het is niet mogelijk om op betrouwbare en consistente wijze de benodigde informatie te verkrijgen om de regeling als een toegezegd-pensioenregeling te verantwoorden. Om deze reden is de regeling verwerkt als een toegezegde-bijdrageregeling. De entiteiten in België, Denemarken, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Ierland kennen verder uitsluitend toegezegde-bijdrageregelingen. In Polen is er geen regeling ter zake uitgestelde personeelsbeloningen.

DE SAMENSTELLING VAN HET TOTAAL VAN DE PERSONEELSBELONINGEN IS ALS VOLGT:

In duizenden euro's	31 december 2009	31 december 2008
Contante waarde van de gefinancierde brutoverplichtingen	546.176	513.474
Contante waarde van de niet-gefinancierde brutoverplichtingen	2.561	2.540
	548.737	516.014
Reële waarde van fondsbeleggingen	-572.496	-517.842
Contante waarde van netto beleggingen	-23.759	- 1.828
Niet-opgenomen actuariële winsten en verliezen	33.206	20.049
Netto verplichting uit hoofde van toegezegd-pensioenverplichtingen	9.447	18.221
Verplichtingen uit hoofde van jubileumuitkeringen en aanvulling VUT	4.226	4.192
Totaal personeelsbeloningen	13.673	22.413

VERLOOPOVERZICHT VAN DE CONTANTE WAARDE VAN DE GEFINANCIERDE EN NIET-GEFINANCIERDE BRUTOVERPLICHTINGEN

In duizenden euro's	2009	2008
Stand per 1 januari	516.014	510.078
Verworven door bedrijfscombinaties	-	1.937
Betaalde uitkeringen	-17.400	-16.284
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	11.226	11.098
Werknemersbijdragen	4.304	4.020
Rentekosten	26.963	26.831
Actuariële verliezen/(winsten)	7.511	-20.938
Koersverschillen	119	36
	32.723	5.936
Stand per 31 december	548.737	516.014

VERLOOPOVERZICHT VAN DE REËLE WAARDE VAN DE FONDSBELEGGINGEN

In duizenden euro's	2009	2008
Stand per 1 januari	517.842	545.600
Verworven door middel van bedrijfscombinaties	-	1.117
Betaalde uitkeringen	-17.400	-16.284
Werkgeversbijdragen	17.221	17.039
Werknemersbijdragen	4.304	4.020
Verwacht rendement op fondsbeleggingen	29.875	29.053
Actuariële winsten/(verliezen)	20.668	-62.512
Koersverschillen	-14	-191
	54.654	-27.758
Stand per 31 december	572.496	517.842

Werkelijk rendement op fondsbeleggingen 2009: € 50.547.000 (2008: € -33.459.000).

OPBOUW VAN DE IN DE WINST- EN VERLIESREKENING OPGENOMEN PENSIOENENLASTEN

In duizenden euro's	2009	2008
Aan het verslagjaar toegerekende pensioenkosten	11.226	11.098
Rentekosten	26.963	26.831
Amortisatie van actuariële winsten en verliezen	-	-382
Verwacht rendement op fondsbeleggingen	-29.875	-29.053
Lasten uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen	8.314	8.494
Lasten uit hoofde van toegezegde-bijdrageregelingen	16.251	15.578
Totale pensioenlasten	24.565	24.072

Alle pensioenlasten zijn in de geconsolideerde winst- en verliesrekening verantwoord onder Personeelskosten (zie toelichting 28).

De verwachte premiebijdragen voor toegezegd-pensioenregelingen voor 2010 bedragen (inclusief werknemersdeel) circa € 20,5 miljoen.

VOORNAAMSTE ACTUARIËLE VERONDERSTELLINGEN

In %	2009	2008
Disconteringsvoet per 31 december	5,25%	5,40%
Verwacht rendement op fondsbeleggingen	5,75%	5,75%
Toekomstige salarisstijgingen	2,00%	2,00%
Toekomstige pensioenstijgingen	1,65%	1,65%

Veronderstellingen met betrekking tot toekomstige sterftecijfers zijn gebaseerd op de statistieken en tabellen die gepubliceerd zijn voor elk land. Voor de Nederlandse toegezegd-pensioenregeling zijn de sterftetabellen GBM en GBV 1995-2000 gehanteerd. Tot aan de pensioengerechtigde leeftijd wordt de sterftekans verlaagd met 50% voor de waardering van het toegezegd ouderdomspensioen. De waarde van de pensioenverplichting wordt daarna verhoogd met 9,2% in verband met de sterftetrend van de Prognosetafel 2005-2050 en met 1,5% om de administratieve kosten te dekken.

DOEL SAMENSTELLING FONDSBELEGGINGEN

In %	2009	2008
Aandelen en aanverwante instrumenten	30,0%	30,0%
Vastrentende beleggingen	70,0%	70,0%
Totaal van de fondsbeleggingen per 31 december	100,0%	100,0%

Onder de fondsbeleggingen zijn geen aandelen in Grontmij opgenomen.

HISTORISCHE INFORMATIE

In duizenden euro's	2009	2008	2007	2006	2005
Contante waarde van fondsverplichtingen	-548.737	-516.014	-510.078	-547.593	-559.856
Reële waarde van fondsbeleggingen	572.496	517.842	545.600	549.725	515.245
Surplus/(tekort) in het plan	23.759	1.828	35.522	2.132	-44.611
Ervaringsaanpassing fondsverplichtingen	5.035	1.574	-4.377	10.389	5.273
Ervaringsaanpassing fondsbeleggingen	20.722	-61.962	-36.443	3.321	31.660

19. ■ Op aandelen gebaseerde betalingen

Met ingang van augustus 2008 biedt Stichting Employee Share Purchase Plan ('Stichting ESPP') alle medewerkers van Grontmij N.V. en haar 100% dochtermaatschappijen met een vast dienstverband de mogelijkheid participaties te verwerven in Stichting ESPP, waar tegenover Stichting ESPP certificaten van aandelen Grontmij verwerft. In aanmerking komende medewerkers ontvangen één participatie om niet voor iedere drie participaties die zij hebben verworven, mits zij na drie jaar nog in dienst van de Groep zijn.

Per 31 december 2009 was er ingeschreven op 18.377 participaties (2008: 1.972), resulterend in een verplichting voor de Groep om via de Stichting ESPP 4.594 (2008: 492) certificaten van aandelen Grontmij te verwerven. Gezien de huidige non-materialiteit van deze verplichting is waardering daarvan per 31 december 2009 en 31 december 2008 achterwege gebleven.

De leden van de Raad van Bestuur ontvangen een waarde-afhankelijke variabele beloning die gebaseerd is op de relatieve verandering van de waarde van het aandeel Grontmij. Verwezen wordt naar toelichting 32.

20. ■ Leningen en overige financieringsverplichtingen

Dit punt van de toelichting bevat informatie over de contractuele bepalingen van de rentedragende leningen en overige financieringsverplichtingen van de Groep, die worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

In duizenden euro's	31 december 2009	31 december 2008
Langlopend deel van de verplichtingen		
Bankleningen	28.134	48.647
Bankleningen tegen onderpand	4.101	4.412
Niet door zakelijke zekerheid gedekte overige leningen	134	129
Financiële leaseverplichtingen	369	174
	32.738	53.362
Kortlopend deel van de verplichtingen		
Bankleningen	22.130	23.236
Bankleningen tegen onderpand	208	3.325
Niet door zakelijke zekerheid gedekte overige leningen	-	-
Financiële leaseverplichtingen	217	386
	22.555	26.947
Totaal leningen en financieringsverplichtingen	55.293	80.309

VOORWAARDEN EN AFLOSSINGSSHEMA

In duizenden euro's	Valuta	Nominale rente	Afloopdatum	31 december 2009		31 december 2008	
				Nominale waarde	Boek-Waarde	Nominale waarde	Boek-Waarde
Banklening	EUR	Euribor + 1,75%	2011	30.000	29.564	47.500	46.980
Banklening	GBP	LIBOR + 1,75%	2014	20.700	20.700	23.539	23.403
Banklening	EUR	7,875%	2009	-	-	1.500	1.500
Banklening tegen onderpand	EUR	Euribor + 2,00%	Variabel	1.203	1.203	1.047	1.047
Banklening tegen onderpand	HUF	4,75%	2009	-	-	248	248
Banklening tegen onderpand	EUR	Euribor + 1,50%	2022	681	681	692	692
Banklening tegen onderpand	EUR	5,50%	2009	-	-	3.200	3.200
Banklening tegen onderpand	DKK	5,20%	2022	2.375	2.425	2.496	2.550
Niet door zakelijke zekerheid gedekte overige lening	EUR	4,00%	Variabel	134	134	129	129
Financiële leaseverplichting	DKK	3,00% - 5,00%	2009-2011	586	586	588	560
Totaal langlopende leningen en overige financieringsverplichtingen				55.679	55.293	80.939	80.309

De lening met een boekwaarde van € 30.000.000 per 31 december 2009 is in 2006 verworven als onderdeel van een faciliteit en heeft betrekking op de acquisitie van Carl Bro: deze lening wordt lineair afgelost gedurende de periode 2009-2011. De aflossingsverplichting voor het jaar 2010 bedraagt € 17.500.000 en de aflossingsverplichting voor het jaar 2011 bedraagt € 12.500.000. De variabele rentevoet op deze lening bedraagt Euribor +1,75% en wordt per kwartaal achteraf vastgesteld. Er is voor deze lening een renteswap afgesloten.

In de loop van 2008 heeft de Groep drie ondernemingen in het Verenigd Koninkrijk verworven waarvoor de bovengenoemde faciliteit per april 2008 is aangepast. Deze lening, met een boekwaarde van € 20.700.000 per 31 december 2009, wordt lineair afgelost gedurende de periode 2009-2014. De aflossingsverplichting voor het jaar 2010 bedraagt € 4.630.000 en de aflossingsverplichting voor de periode 2011-2014 bedraagt € 16.070.000. De variabele rentevoet op deze lening bedraagt Euribor +1,75% en wordt per kwartaal achteraf vastgesteld. Er is voor deze lening een renteswap afgesloten.

Voor meer informatie over het door de Groep gelopen rente-, valuta- en liquiditeitsrisico wordt verwezen naar toelichting 23.

De belangrijkste voorwaarden en gestelde zekerheden met betrekking tot de hiervoor genoemde bankleningen zijn als volgt:

- de lening wordt direct opeisbaar als de Groep het belang in Carl Bro (deels) vervreemdt, Grontmij het bestuur van Carl Bro niet meer kan benoemen, de zeggenschapstructuur voor benoeming van de Raad van Commissarissen of de Raad van Bestuur van Grontmij wijzigt of wanneer de Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V. minder dan 95% van de aandelen of stemrecht bezit in Grontmij of als een belangrijk deel van de Groep wordt verkocht;
- de interest cover ratio, total net debt leverage ratio en de solvency ratio moeten voldoen aan bepaalde voorwaarden;
- de Groep mag geen pandrechten of andere zekerheidsrechten vestigen op de activa, mag geen activa verkopen, leasen of overdragen of schulden op zich nemen of vergroten.

De Groep voldoet per 31 december 2009 aan deze voorwaarden.

DE FINANCIËLE LEASEVERPLICHTINGEN ZIJN ALS VOLGT OPGEBOUWD:

In duizenden euro's	31 december 2009			31 december 2008		
	Bruto lease-verplichting	Rente	Netto lease-verplichting payments	Bruto lease-verplichting	Rente	Netto lease-verplichting payments
Minder dan één jaar	233	16	217	408	22	386
Tussen één en vijf jaren	382	13	369	180	6	174
	615	29	586	588	28	560

21. Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

In duizenden euro's	Totaal	Nazorg-verplichtingen	Onderhouds-verplichtingen	Herstructurering	Overige
Balans per 1 januari 2009	25.196	16.620	4.077	-	4.499
Dotaties	10.810	40	84	7.150	3.536
Uitgaven ten laste van de voorzieningen	-993	-755	-186	-	-52
Vrijgevallen bedragen	-774	-	-	-	-774
Mutaties door oprenting	932	708	224	-	-
	9.975	-7	122	7.150	2.710
Balans per 31 december 2009	35.171	16.613	4.199	7.150	7.209
Kortlopend deel	9.899	-	189	7.150	2.560
Balans per 31 december 2009, langlopend deel	25.272	16.613	4.010	-	4.649

NAZORGVERPLICHTINGEN

De Groep heeft de verplichting om de eindafwerking en nazorg van haar afvalstoffenbergingen na te komen. De voorzieningen voor nazorgverplichtingen worden conform het RINAS-model berekend tegen een disconteringsvoet van 4%-5%. De opbouw van deze voorzieningen vindt plaats naar rato van het storten van afval per vak. Van deze voorzieningen heeft € 732.000 betrekking op de periode tot en met 2014 en € 15.881.000 op de periode na 2014.

De voorziening wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de toekomstige uitgaven. Hierbij wordt rekening gehouden met de huidige markt en de risico's die verbonden zijn aan de verplichting, voorzover met de risico's niet al rekening is gehouden bij de bepaling van de toekomstige kasstromen. Voor de berekening van de voorziening voor de nazorgverplichtingen afvalstoffenbergingen wordt gebruik gemaakt van het RINAS-model van het IPO (de koepelorganisatie van de twaalf provincies in Nederland).

ONDERHOUDSVERPLICHTINGEN

De Groep heeft de verplichting om het onderhoud uit te voeren voor een golfbaan voor een resterende periode van 45 jaar. De voorziening is berekend tegen een disconteringsvoet van 5%. Van deze voorziening heeft € 986.000 betrekking op de periode tot en met 2014 en € 3.213.000 op de periode na 2014.

HERSTRUCTURERING

Door de verslechterde economische omstandigheden heeft de Groep in de loop van 2009 ingestemd met een herstructureringsplan om in Duitsland, Nederland en het Verenigd Koninkrijk medewerkers te laten afvloeien en verdere kosten te reduceren. Na bekendmaking van het plan heeft de Groep een voorziening opgenomen van € 7.150.000 voor herstructureringskosten, met name voor afvloeiingskosten personeel. De herstructurering zal waarschijnlijk medio 2010 afgerond zijn.

OVERIGE VOORZIENINGEN

De overige voorzieningen bestaan met name uit garantievoorzieningen en een voorziening voor schadeclaims.

22. ■

Handelsschulden en overige te betalen bedragen

In duizenden euro's	Toelichting	31 december 2009	31 december 2008
Verplichtingen aan opdrachtgevers	14	83.836	93.058
Handelsschulden		37.105	37.761
Omzetbelasting en loonheffing		32.082	21.093
Premies sociale verzekeringen		714	804
Pensioenpremies		4.625	3.590
Schulden aan investeringen in equity accounted investees		1.810	1.076
Aan personeelskosten gerelateerde schulden		46.938	53.946
Nog te betalen inzake bedrijfscombinaties		2.606	14.343
Voor afdekking gebruikte renteswap		931	1.117
Overige schulden en overlopende passiva		30.731	31.246
		241.378	258.034

Het valuta- en liquiditeitsrisico van de Groep uit hoofde van handelsschulden en overige te betalen posten is vermeld in toelichting 23.

23. ■

Financiële instrumenten

KREDIETRISICO

De boekwaarde van de financiële activa vertegenwoordigt het maximale kredietrisico. Het maximale kredietrisico op de verslagdatum was als volgt:

In duizenden euro's	31 december 2009	31 december 2008
Leningen en vorderingen	9.510	9.266
Tot einde looptijd aangehouden investeringen	5.064	3.281
Langlopende leasevordering	11.933	11.971
Handelsdebiteuren en andere vorderingen	152.615	163.209
Geldmiddelen en kasequivalenten	29.670	29.450
	208.792	217.177

Het maximale kredietrisico bedroeg op de verslagdatum (geografische verdeling):

In duizenden euro's	31 december 2009	31 december 2008
België	18.538	20.591
Denemarken	47.724	37.305
Duitsland/Polen	21.380	25.826
Nederland	86.051	96.651
Verenigd Koninkrijk/Ierland	21.732	22.126
Zweden	13.367	14.678
	208.792	217.177

BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN

De ouderdomsopbouw van de handels- en overige vorderingen op de verslagdatum was als volgt:

In duizenden euro's	31 december 2009		31 december 2008	
	Bruto	Waardevermindering	Bruto	Waardevermindering
Nog niet vervallen	111.910	-	113.370	-
Vervallen: 0-30 dagen	21.473	-	27.872	-
Vervallen: 31-180 dagen	14.694	-741	17.555	-1.291
Vervallen: meer dan 180 dagen	9.906	-4.627	9.536	-3.833
	157.983	-5.368	168.333	-5.124

Mutaties in de voorzieningen voor bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot handels- en overige vorderingen gedurende het jaar waren als volgt:

In duizenden euro's	2009	2008
Balans per 1 januari	5.124	5.537
Afgestoten entiteiten	-	-166
Aanwending voorzieningen	-726	-312
Mutatie ten laste van het resultaat	898	363
Koersverschillen	72	-298
Balans per 31 december	5.368	5.124

De Groep is van mening dat geen voorziening voor bijzondere waardeverminderingen nodig is voor handels- en overige vorderingen die niet zijn vervallen of tot 30 dagen vervallen zijn.

De voorziening voor bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot handels- en overige vorderingen wordt gebruikt om bijzondere waardeverminderingen te boeken tenzij de Groep er zeker van is dat het onmogelijk is het te vorderen bedrag te incasseren; in dat geval wordt het bedrag aangemerkt als oninbaar en direct afgeboekt ten laste van de winst- en verliesrekening. Ultimo 2009 was geen sprake van een collectieve bijzondere waardevermindering op de handelsvorderingen (2008: nihil).

REËLE WAARDE VERSUS BOEKWAARDE

De geschatte waarde per 31 december 2009 van de financiële activa en verplichtingen is gelijk aan c.q. benadert de boekwaarde van de desbetreffende posten.

Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening

LIQUIDITEITSRISICO

Hieronder volgen de contractuele looptijden van de financiële verplichtingen, exclusief de geschatte rentebetalingen en exclusief het effect van verrekeningsovereenkomsten:

In duizenden euro's	31 december 2009				
	Boek-waarde	Contractuele kasstromen	1 jaar of minder	2-5 jaar	Meer dan 5 jaar
Niet-afgeleide financiële verplichtingen					
Bankleningen	54.573	-54.959	-22.338	-29.433	-3.188
Overige leningen	134	-134	-	-	-134
Financiële leaseverplichtingen	586	-586	-217	-369	-
Handelsschulden en overige te betalen bedragen	156.611	-156.611	-156.019	-592	-
Schulden aan kredietinstellingen	49.299	-49.299	-49.299	-	-
Afgeleide financiële instrumenten					
Voor afdekking gebruikte renteswaps	931	-931	-357	-574	-
	262.134	-262.520	-228.230	-30.968	-3.322
	31 december 2008				
	Boek-waarde	Contractuele kasstromen	1 jaar of minder	2-5 jaar	Meer dan 5 jaar
Niet-afgeleide financiële verplichtingen					
Bankleningen	79.620	-80.850	-26.559	-51.492	-2.499
Overige leningen	129	-129	-	-129	-
Financiële leaseverplichtingen	560	-588	-397	-191	-
Handelsschulden en overige te betalen bedragen	163.859	-163.983	-159.632	-4.101	-250
Schulden aan kredietinstellingen	36.021	-36.021	-36.021	-	-
Afgeleide financiële instrumenten					
Voor afdekking gebruikte renteswaps	1.117	-1.117	-428	-689	-
	281.306	-282.388	-223.037	-56.602	-2.749

VALUTARISICO

De blootstelling van de Groep aan valutarisico was als volgt (op basis van 'notional amounts'):

In duizenden euro's	31 december 2009					31 december 2008				
	EUR	DKK	SEK	GBP	PLN	EUR	DKK	SEK	GBP	PLN
Handelsdebiteuren en overige vorderingen	83.601	38.591	11.615	16.339	2.469	106.114	30.944	12.429	21.187	3.532
Bankleningen	-31.448	-2.425	-	-20.700	-	-52.620	-2.550	-	-23.403	-
Overige leningen	-134	-	-	-	-	-1.176	-	-	-	-
Financiële leaseverplichtingen	-	-586	-	-	-	-	-560	-	-	-
Handelsschulden en overige schulden	-98.994	-29.205	-13.284	-10.768	-4.360	-107.094	-25.626	-13.049	-15.347	-3.860
Brutopositie	-46.975	6.375	-1.669	-15.129	-1.891	-54.776	2.208	-620	-17.563	-328
Valuta termijncontracten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto positie	-46.975	6.375	-1.669	-15.129	-1.891	-54.776	2.208	-620	-17.563	-328

GEHANTEERDE VALUTAKOERSEN

	Gemiddelde koers		Koers op verslagdatum	
	2009	2008	2009	2008
DKK	0,13431	0,13413	0,13440	0,13420
GBP	1,12297	1,25968	1,11130	1,02720
PLN	0,23221	0,28641	0,24210	0,24200
SEK	0,09431	0,10418	0,09698	0,09116

GEVOELIGHEIDSANALYSE

Een toename met 5% van de euro ten opzichte van de volgende valuta's per 31 december zou het vermogen en het resultaat met de hieronder vermelde bedragen hebben verhoogd (verlaagd). Aangenomen wordt dat alle andere variabelen, in het bijzonder de rentetarieven, constant blijven. De analyse is op basis van dezelfde aannames uitgevoerd voor 2008.

In duizenden euro's	2009		2008	
	Eigen vermogen	Resultaat	Eigen vermogen	Resultaat
DKK	5.662	348	5.304	426
GBP	939	-114	984	230
PLN	351	35	315	55
SEK	542	254	635	261

Een verzwakking met 5% van de euro ten opzichte van de genoemde valuta's per 31 december zou een vergelijkbaar maar tegengesteld effect hebben gehad op de hierboven vermelde valuta's voor het hierboven vermelde bedrag, aangenomen dat alle andere variabelen constant blijven.

RENTERISICO

Op de verslagdatum zag het renteprofiel van de rentedragende financiële instrumenten van de Groep er als volgt uit:

Boekwaarden, in duizenden euro's	31 december 2009	31 december 2008
Instrumenten met een vaste rente		
Financiële activa	12.134	11.624
Financiële verplichtingen	-2.559	-7.379
	9.575	4.245
Instrumenten met een variabele rente		
Financiële activa	675	60
Financiële verplichtingen	-52.734	-72.682
	-52.059	-72.622

Reële waarde gevoeligheidsanalyse voor instrumenten met een vaste rente

Financiële activa en verplichtingen met een vaste rente worden door de Groep niet tegen reële waarde opgenomen met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening en de Groep merkt derivaten (renteswaps) niet aan als afdekkingsinstrumenten als onderdeel van een hedge accountingmodel op basis van de reële waarde.

Om die reden heeft een wijziging in de rente op de verslagdatum geen invloed op het resultaat.

Kasstromen-gevoeligheidsanalyse voor instrumenten met een variabele rente

Door een wijziging van 100 basispunten in de rente per verslagdatum zouden het eigen vermogen en het resultaat met de hieronder vermelde bedragen zijn af- of toegenomen. Aangenomen wordt dat alle andere variabelen, met name de valuta-koersen, constant blijven. De analyse is op basis van dezelfde aannames uitgevoerd voor 2008.

Effect in duizenden euro's	Resultaat		Eigen vermogen	
	100 bp toename	100 bp afname	100 bp toename	100 bp afname
31 december 2009:				
Instrumenten met een variabele rente	-547	547	-	-
Renteswap	-452	-452	223	-223
Gevoeligheid kasstromen (netto)	-95	95	223	-223
31 december 2008:				
Instrumenten met een variabele rente	-700	700	-	-
Renteswap	579	-579	286	-286
Gevoeligheid kasstromen (netto)	-121	121	286	-286

24. ■

Leases

In duizenden euro's	31 december 2009	31 december 2008
Niet-opzegbare operationele lease- en huurverplichtingen		
Minder dan één jaar	31.335	30.066
Tussen één en vijf jaren	79.312	74.700
Meer dan vijf jaren	25.944	34.974
	136.591	139.740

De Groep is operationele leasecontracten aangegaan voor bepaalde panden, auto's en kopieermachines. De desbetreffende contracten hebben verschillende looptijden, variërend van twee tot dertien jaar.

In 2009 is een bedrag van € 33.951.000 aan huur- en leasebetalingen voor panden, auto's en kopieermachines in de winst- en verliesrekening verantwoord (2008: € 31.254.000).

25. ■

Niet in het geconsolideerd overzicht van financiële positie opgenomen verplichtingen

Er bestaat hoofdelijke aansprakelijkheid voor samenwerkingsverbanden in de vorm van een vennootschap onder firma. De daaruit voortvloeiende risico's zijn in het algemeen afgeschermd door middel van project-BV's.

De Groep is in 2008 overeengekomen om het resterende 45% belang in Libost Groep NV, Hasselt (België) tegen een vooraf afgesproken koopprijs over te nemen. Deze overname zal vóór eind 2013 zijn geëffectueerd. Naar verwachting zal hiermee een bedrag gemoeid zijn van circa € 5 miljoen.

VOORWAARDELIJKE VERPLICHTINGEN

De bankgaranties voor eigen projecten, samenwerkingsverbanden en huurcontracten bedragen per eind 2009 € 30.615.000 (2008: € 28.534.000). Daarnaast bedragen de borgtochtverplichtingen voor projecten per eind 2009 € 3.594.000 (2008: € 5.118.000). De concerngaranties bedragen per eind 2009 € 20.202.000 (2008: € 37.422.000).

RECHTSGESCHILLEN

De Groep is van tijd tot tijd betrokken in rechtsgeschillen. Mede gebaseerd op juridisch advies, is de Raad van Bestuur van mening dat de uitkomst van lopende zaken geen invloed van betekenis zal hebben op de geconsolideerde financiële positie van Grontmij. Voor zover daar aanleiding toe is, is een adequate voorziening getroffen.

26. ■

Gesegmenteerde informatie

De Raad van Bestuur organiseert de Groep rond te onderscheiden geografische gebieden. Uit dien hoofde onderscheidt de Groep zes geografische segmenten en 'Overig'. De laatste omvat de operaties van de Groep in Hongarije en Turkije. De operaties van de Groep in Polen worden gerapporteerd in het segment Duitsland/Polen; de operaties van de Groep in Ierland worden gerapporteerd in het segment Verenigd Koninkrijk/Ierland. De operaties van de Groep in een aantal andere landen – in totaal minder dan 3% van de opbrengsten en activa van de Groep – worden gerapporteerd in het segment waarvan het management primair verantwoordelijk is voor hun prestaties.

Gesegmenteerde informatie wordt verstrekt over de geografische segmenten van de Groep. De segmentatie is ingedeeld naar de geografische managementstructuur van de Groep, te weten:

- België;
- Denemarken;
- Duitsland/Polen;
- Nederland;
- Verenigd Koninkrijk/Ierland;
- Zweden;
- Overig.

'Overig' omvat de financiële informatie van Hongarije, Turkije en een Duits bedrijf.

Prestaties worden gemeten op basis van het bedrijfsresultaat van het segment exclusief amortisatie, zoals opgenomen in de interne managementrapportages die door de Raad van Bestuur worden beoordeeld. De resultaten van een segment omvatten posten die rechtstreeks, dan wel op basis van redelijkheid aan het segment kunnen worden toegerekend. De prijzen voor transacties tussen segmenten binnen de Groep worden op een zakelijke, objectieve grondslag bepaald.

Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening

GESEGMENTEERDE INFORMATIE, 2009

In duizenden euro's	België	Denemarken	Duitsland/ Polen	Nederland	Verenigd Koninkrijk/ Ierland	Zweden	Overig	Totaal
Externe opdrachtgevers	54.199	162.767	66.969	322.474	92.783	77.663	22.945	799.800
Opbrengsten uit transacties tussen segmenten	525	981	103	1.345	296	70	27	3.347
Totale opbrengsten	54.724	163.748	67.072	323.819	93.079	77.733	22.972	803.147
Aandeel in het resultaat van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	2.427	-1	-	687	-	-	-	3.113
Herclassificatie uit eigen vermogen van voor verkoop beschikbare financiële activa	-	-	-	5.166	-	-	-	5.166
Resultaat op verkoop van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	-	-	-	177	-	-	-	177
Bedrijfsresultaat	4.756	9.194	7.441	21.525	2.009	7.055	425	52.405
Bedrijfsresultaat (%)	8,7	5,6	11,1	6,6	2,2	9,1	1,9	6,5
Netto financieringslasten	-514	281	96	3.973	-1.213	126	470	3.219
Winstbelastingen	-1.213	-2.315	-1.879	-5.504	-16	-1.897	-217	-13.041
Winst na winstbelastingen	3.029	7.160	5.658	19.994	780	5.284	678	42.583
Gemiddeld aantal fte	577,3	1.295,7	787,1	2.621,0	1.134,2	714,0	28,5	7.157,8
Totaal activa	29.407	100.705	57.579	268.067	57.476	28.292	22.560	564.086
Totaal verplichtingen	19.668	67.992	34.113	181.571	36.030	17.345	12.549	369.268
Afschrijvingen	957	1.774	587	4.329	795	616	12	9.070
Amortisatie immateriële activa	-	-	-	-	-	-	-	-
Investeringen in materiële vaste activa	1.153	1.614	489	2.414	1.014	222	49	6.955
Investeringen in immateriële activa en goodwill	-	3.774	496	-	-	-	220	4.490
Investeringen in joint ventures en deelnemingen	5.266	52	-	8.876	-	-	-	14.194

GESEGMENTEERDE INFORMATIE, 2008

In duizenden euro's	België	Denemarken	Duitsland/ Polen	Nederland	Verenigd Koninkrijk/ Ierland	Zweden	Overig	Totaal
Externe opdrachtgevers	57.587	169.703	65.402	328.318	115.310	88.313	19.768	844.401
Opbrengsten uit transacties tussen segmenten	793	1.446	329	3.193	102	173	-	6.036
Totale opbrengsten	58.380	171.149	65.731	331.511	115.412	88.486	19.768	850.437
Aandeel in het resultaat van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	2.172	8	-80	2.434	-	-	-	4.534
Herclassificatie uit eigen vermogen van voor verkoop beschikbare financiële activa	-	-	-	-	-	-	-	-
Resultaat op verkoop van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	-	7	-	8.143	-	-	-	8.150
Bedrijfsresultaat	5.397	10.431	8.375	27.316	9.325	7.147	2.039	70.030
Bedrijfsresultaat (%)	9,2	6,1	12,7	8,2	8,1	8,0	10,3	8,2
Netto financieringslasten	470	3.536	38	2.107	-528	383	-1.166	4.840
Winstbelastingen	-1.757	-3.576	-2.359	-4.341	-1.924	-2.203	-244	-16.404
Winst na winstbelastingen	4.110	10.391	6.054	25.082	6.873	5.327	629	58.466
Gemiddeld aantal fte	624,3	1.278,5	724,8	2.605,9	1.233,1	741,0	27,0	7.234,6
Totaal activa	25.551	92.560	56.198	269.347	68.037	27.455	31.651	570.799
Totaal verplichtingen	17.811	61.541	37.768	199.940	46.101	14.649	22.761	400.571
Afschrijvingen	1.111	1.697	662	4.986	823	608	75	9.962
Amortisatie immateriële activa	-	355	90	7	-	-	-	452
Investeringen in materiële vaste activa	477	1.895	578	3.790	1.820	509	36	9.105
Investeringen in immateriële activa en goodwill	-	2.783	111	2.805	33.687	1.071	-	40.457
Investeringen in joint ventures en deelnemingen	5.686	52	-	8.000	-	-	-	13.738

Aansluiting van de gerapporteerde segmenten aan de Grontmij-totalen is als volgt:

In duizenden euro's	2009	2008
Totale opbrengsten		
Opbrengsten van gerapporteerde segmenten	803.147	850.437
Onverdeelde bedragen: totale opbrengsten hoofdkantoor	-	77
Eliminatie van intersegmentale opbrengsten	-3.347	-6.036
Geconsolideerde totale opbrengsten	799.800	844.478
Aandeel in het resultaat van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode		
Resultaat van gerapporteerde segmenten	3.113	4.534
Onverdeelde bedragen: hoofdkantoorkosten	-1.138	-
Geconsolideerd aandeel in het resultaat van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode	1.975	4.534
Bedrijfsresultaat		
Bedrijfsresultaat van gerapporteerde segmenten	52.405	70.030
Onverdeelde bedragen: bedrijfsresultaat hoofdkantoor	-19.100	-11.844
Geconsolideerd bedrijfsresultaat	33.305	58.186
Netto financieringslasten		
Totale netto financieringslasten van gerapporteerde segmenten	3.219	4.840
Onverdeelde bedragen: netto financieringslasten hoofdkantoor	-8.490	-12.305
Geconsolideerde netto financieringslasten	-5.271	-7.465
Winstbelastingen		
Totale winstbelastingen voor gerapporteerde segmenten	-13.041	-16.404
Onverdeelde bedragen: winstbelastingen hoofdkantoor	5.416	4.453
Geconsolideerde winstbelastingen	-7.625	-11.951
Totaal activa		
Totaal activa van gerapporteerde segmenten	564.068	570.799
Goodwill	99.210	99.112
Immateriële activa	53.847	55.943
Overig onverdeelde activa	-120.946	-94.157
Geconsolideerd totaal activa	596.179	631.697
Totaal verplichtingen		
Totaal verplichtingen van gerapporteerde segmenten	369.268	400.571
Leningen en overige financieringsverplichtingen	29.563	48.727
Overige onverdeelde bedragen	29.518	7.456
Geconsolideerd totaal verplichtingen	428.349	456.754
Winst na winstbelastingen		
Totaal winst na winstbelastingen van gerapporteerde segmenten	42.583	58.466
Onverdeelde bedragen: resultaat voor belastingen hoofdkantoor	-27.590	-24.149
Onverdeelde bedragen: winstbelastingen	5.416	4.453
Geconsolideerde winst na winstbelastingen	20.409	38.770
Afschrijvingen		
Totale afschrijvingen van gerapporteerde segmenten	9.070	9.962
Onverdeelde afschrijvingen	2.253	1.427
Geconsolideerde afschrijvingen	11.323	11.389
Amortisatie		
Totale amortisatie van gerapporteerde segmenten	-	452
Onverdeelde amortisatie	6.990	6.496
Geconsolideerde amortisatie	6.990	6.948

27. Overige bedrijfsopbrengsten

In duizenden euro's	2009	2008
Boekwinsten op verkoop van materiële vaste activa	17	121
Herclassificatie van reserve koersverschillen naar de winst- en verliesrekening	2.419	-
Boekwinst op verkoop dochteronderneming	-	368
Huuropbrengsten en overige	1.286	1.256
	3.722	1.745

De herclassificatie van het gerealiseerde koersresultaat (€ 2,4 miljoen) hangt samen met de aflossing van langlopende inter-company leningen. Voorheen werden de koersresultaten die ontstaan bij de omrekening van deze intercompany leningen opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen, omdat deze leningen werden beschouwd als onderdeel van de netto investering in de buitenlandse activiteiten. Vanwege het aflossen van deze intercompany leningen zijn de cumulatieve koersresultaten via de reserve koersverschillen overgeboekt naar de winst- en verliesrekening.

28. Personeelskosten

In duizenden euro's	2009	2008
Lonen en salarissen	346.789	351.006
Sociale lasten	46.455	47.124
Pensioenlasten ter zake van toegezegde-bijdrageregelingen	16.251	15.578
Pensioenlasten ter zake van toegezegd-pensioenregelingen	8.314	8.494
Door middel van geldmiddelen afgewikkelde, op aandelen gebaseerde beloningen	-	214
Inleenkrachten	33.888	39.642
Overige personeelskosten	38.536	42.470
	490.233	504.528

MEDEWERKERS, UITGEDRUKT IN FULLTIME EQUIVALENTEN (FTE)

In 2009 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers uitgedrukt in FTE 7.249 (2008: 7.327), waarvan in eigen dienst 6.882 (2008: 6.816) en ingeleend personeel 367 (2008: 511). Van de werknemers in eigen dienst werken er uitgedrukt in FTE 4.537 (2008: 4.629) buiten Nederland; van de ingeleende werknemers werken er uitgedrukt in FTE 132 (2008: 238) buiten Nederland.

29. Overige bedrijfslasten

In duizenden euro's	2009	2008
Huisvestingskosten	39.704	34.656
Kantoorkosten	30.591	37.339
Verkoopkosten	5.438	6.154
Overige kosten	23.331	17.453
	99.064	95.602

30. ■ Netto financieringslasten

In duizenden euro's	2009	2008
Rentebaten op tegoeden bij kredietinstellingen	2.978	3.628
Rentebaten uit leningen	441	702
Rentebaten uit een langlopende leasevordering	1.135	-
Geactiveerde rente op onderhanden projecten	278	-
Wisselkoerswinsten	209	94
Overige financieringsbaten	312	24
Financieringsbaten	5.353	4.448
Rentelasten uit hoofde van rekening-courant kredieten bij kredietinstellingen	3.184	4.002
Rentelasten uit tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde financiële verplichtingen	4.869	6.718
Rentelasten uit hoofde van nazorg- en onderhoudsverplichtingen	932	695
Wisselkoersverliezen	1.140	-
Overige financieringslasten	499	498
Financieringslasten	-10.624	-11.913
Netto financieringslasten	-5.271	-7.465

31. ■ Winstbelastingen

De in de geconsolideerde winst- en verliesrekening opgenomen winstbelastingen bedragen € 7.625.000 (2008: € 11.951.000). Deze post bestaat uit actuele en uitgestelde winstbelastingen en is als volgt opgebouwd:

In duizenden euro's	2009	2008
Actuele winstbelastingen:		
Verslagjaar	-1.780	-5.490
Correcties van voorgaande jaren	-294	28
	-2.074	-5.462
Uitgestelde winstbelastingen:		
Uitgestelde winstbelasting voor tijdelijke verschillen en waardering van compensabele verliezen	-5.551	-6.558
Verlaging belastingtarieven	-	69
	-5.551	-6.489
Last uit hoofde van winstbelastingen	-7.625	-11.951

Verder is een belastinglast van € 0 (2008: € 255.000) opgenomen onder Resultaat op verkoop van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode.

De aansluiting tussen het toepasselijke en het effectieve belastingtarief is als volgt:

In duizenden euro's; percentages op de dichtstbijzijnde decimaal afgerond	2009	2008
Winst vóór winstbelastingen	28.034	50.721
Belastingtarief op basis van gewogen lokale belastingtarieven	7.717	13.920
Verlaging van belastingtarieven	-	-69
Niet gewaardeerde verrekenbare belastingverliezen	212	-
Niet eerder opgenomen belastingverliezen	-	-150
Correcties van voorgaande jaren	294	-28
Belastingvrijstelling op resultaten van investeringen in equity accounted investees	-1.221	-2.585
Niet-aftrekbare kosten	635	836
Overige	-12	27
Totaal belastingen en het effectieve belastingtarief	7.625	11.951

32. ■ Verbonden partijen

De verbonden partijen van Grontmij c.q. de Groep bestaan uit de dochterondernemingen, joint ventures en deelnemingen, de Raad van Bestuur, de Raad van Commissarissen, Stichting Pensioenfonds Grontmij, Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V., Stichting Preferente aandelen Grontmij, Stichting Medewerkersparticipatie Grontmij en Stichting Employee Share Purchase Plan.

De volledige lijst van dochterondernemingen, joint ventures en deelnemingen is gedeponeerd bij het Handelsregister te Utrecht.

DOCHTERONDERNEMINGEN

Transacties tussen Grontmij en haar dochterondernemingen bestaan over 2009 uit managementvergoedingen ten bedrage van € 4.756.000 (2008: € 4.524.000), operationele transacties ten bedrage van € 17.660.000 (2008: € 14.398.000) alsmede financieringen ten bedrage van € -4.095.000 (2008: € 2.342.000).

Grontmij heeft per 31 december 2009 vorderingen op dochterondernemingen van € 151.633.000 (2008: 101.182.000). Verder heeft Grontmij per 31 december 2009 schulden aan dochterondernemingen van € 98.064.000 (2008: schulden van 27.033.000).

JOINT VENTURES

Transacties tussen de Groep en haar joint ventures hebben onder andere betrekking op financieringen. Eind 2009 was hier een bedrag mee gemoeid van € 8.408.000 (2008: € 15.573.000). In 2009 is voor een bedrag van € 2.823.000 (2008: € 4.435.000) aan dividend ontvangen.
Per 31 december 2009 heeft de Groep een totaal aan vorderingen van € 3.378.000 (2008: € 450.000) op haar joint ventures en een totaal aan schulden van € 1.810.000 (2008: € 945.000). Transacties met joint ventures vinden plaats op een zakelijke en objectieve basis.

DEELNEMINGEN

Transacties tussen Grontmij en haar deelnemingen hebben mede betrekking op financieringen. Eind 2009 was hier een bedrag mee gemoeid van € 2.699.000 (2008: € 2.634.000). In 2009 is voor een bedrag van € nihil (2008: € 1.330.000) aan dividend ontvangen.
Per 31 december 2009 heeft de Groep een totaal aan vorderingen op deelnemingen van € 268.000 (2008: € 2.853.000) en een totaal aan schulden van € nihil (2008: € 131.000).

RAAD VAN BESTUUR

De bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur kan als volgt worden weergegeven:

In duizenden euro's	Periodiek betaalde beloningen		Pensioenpremies		Variabele beloning			
					Resultaat-afhankelijk deel		Gereserveerd waarde-afhankelijk deel	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
S. Thijsen (CEO)	418	418	75	75	-	230	125	111
D.M. Zuydam (CFO) (vanaf 15-05-2009)	192	-	39	-	-	-	38	-
B.W. Nørgaard (tot en met 31-12-2009)	431	431	75	75	-	181	-	65
G.P. Dral	307	307	72	72	-	138	60	56
D.G.H. van der Werf (tot en met 31-03-2009)	75	307	18	72	50	138	-	56
Bijzondere vergoedingen								
B.W. Nørgaard, opzegvergoeding	431	-	75	-	181	-	44	-
B.W. Nørgaard, vertrekvergoeding	431	-	75	-	181	-	43	-
Totaal	2.285	1.463	429	294	412	687	310	288

Op 31 maart 2009 is D.G.H. van der Werf als lid uit de Raad van Bestuur getreden. Op 15 mei 2009 is D.M. Zuydam benoemd tot lid van de Raad van Bestuur.

Op 31 december 2009 is B.W. Nørgaard als lid uit de Raad van Bestuur getreden. Overeenkomstig de contracten overeengekomen ten tijde van de verwerving van Carl Bro zal mevrouw Nørgaard een vertrekvergoeding ontvangen van één jaar beloning in aanvulling op haar beloning gedurende de opzegtermijn.

De overige leden van de Raad van Bestuur zullen geen resultaat-afhankelijke bonus ontvangen over 2009.

Aan de leden van de Raad van Bestuur wordt een representatievergoeding en een lease-auto ter beschikking gesteld. Overige transacties met leden van de Raad van Bestuur hebben niet plaatsgevonden.

De leden van de Raad van Bestuur kennen een waarde-afhankelijke variabele beloning die gekoppeld is aan de gemiddelde ontwikkeling van het aandeel Grontmij in vergelijking tot de koersontwikkeling van de aan Euronext Amsterdam genoteerde ondernemingen in de AEX, AMX en AScX index over een periode van drie jaar. De beloning is maximaal als het positieve verschil groter is dan 10% en zal naar rato uitbetaald worden als het positieve verschil tussen de 0% en 10% ligt; beloning zal nooit negatief kunnen worden. De nieuwe periode van drie jaar loopt van 2009 tot en met 2011. Het waarde-afhankelijke deel over periode van 2006, 2007, 2008 werd in 2009 uitbetaald en was als volgt:

In duizenden euro's	2009
S. Thijsen (CEO)	332
B.W. Nørgaard	194
D.G.H. van der Werf	168
G.P. Dral	168
	862

Betalingen voor de drie jaar eindigend op 31 december 2011 worden jaarlijks volledig gereserveerd en toegelicht.

RAAD VAN COMMISSARISSEN

De bezoldiging van de leden van de Raad van Commissarissen kan als volgt worden weergegeven:

In duizenden euro's	2009	2008
F.L.V. Meysman (voorzitter)	46	46
S.E. Eisma	29	29
P.E. Lindquist	34	34
J.H.J. Zegering Hadders	29	29
	138	138

Overige transacties met leden van de Raad van Commissarissen, afgezien van de vergoeding van reiskosten, hebben niet plaatsgevonden.

STICHTING PENSIOENFONDS GRONTMIJ

De Stichting Pensioenfonds Grontmij is belast met de uitvoering van de door Grontmij en haar Nederlandse dochter-ondernemingen aan haar personeelsleden toegekende pensioenrechten. De transacties tussen de Groep en Stichting Pensioenfonds Grontmij bestaan voornamelijk uit afgedragen pensioenpremies. In 2009 heeft de Groep € 17.221.000 (2008: € 17.039.000) aan premies betaald. Per 31 december 2009 heeft Grontmij een schuld aan de Stichting Pensioenfonds Grontmij van € 3.817.000 (2008: een schuld van € 2.323.000).

De Stichting Pensioenfonds Grontmij houdt zowel per 31 december 2009 als per 31 december 2008 geen aandelen in Grontmij.

STICHTING ADMINISTRATIEKANTOOR VAN AANDELEN GRONTMIJ N.V.

De Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V. houdt circa 98,5% van de aandelen in Grontmij.

De transacties in 2009 tussen Grontmij en de Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V. betreffen voornamelijk uitkering van dividend. In 2009 heeft Grontmij voor een bedrag van € 17.102.000 (2008: € 16.354.000) aan dividend uitgekeerd aan de Stichting. De kosten van de Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V. worden gedragen door Grontmij.

Grontmij heeft zowel eind 2009 als eind 2008 schulden aan noch vorderingen op de Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V.

STICHTING MEDEWERKERSPARTICIPATIE GRONTMIJ

De Stichting Medewerkersparticipatie Grontmij biedt de Nederlandse medewerkers van de Groep de mogelijkheid om indirect certificaten van aandelen te houden. De Stichting houdt, via de Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V., 0,5% van de aandelen in Grontmij.

De transacties tussen Grontmij en de Stichting Medewerkersparticipatie Grontmij bestaan voornamelijk uit financieringen en dividenduitkeringen. In 2009 heeft Grontmij voor een bedrag van € 91.934 (2008: € 109.173) aan dividend uitgekeerd aan de Stichting Medewerkersparticipatie Grontmij. Per 31 december 2009 heeft Grontmij geen vordering op of schulden aan de Stichting Medewerkersparticipatie Grontmij (2008: nihil).

STICHTING EMPLOYEE SHARE PURCHASE PLAN

Stichting Employee Share Purchase Plan ('Stichting ESPP') biedt alle medewerkers van Grontmij N.V. en haar 100%-dochtermaatschappijen met een vast dienstverband de mogelijkheid participaties te verwerven in Stichting ESPP, waar tegenover Stichting ESPP certificaten van aandelen Grontmij verwerft. In aanmerking komende medewerkers ontvangen 15% korting op de marktwaarde, dienen de participaties voor een periode van drie jaar vast te houden en ontvangen vervolgens na drie jaar één participatie om niet voor iedere drie participaties die zij hebben verworven, vooropgezet dat zij na deze drie jaar nog in dienst van de Groep zijn.

Stichting ESPP houdt circa 0,1% van de aandelen in Grontmij, via de Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V.

Transacties tussen Grontmij en Stichting ESPP bestaan normaliter uit financiering en dividendbetalingen. In 2009 heeft Grontmij geen dividend uitgekeerd aan de Stichting ESPP (2008: € nihil). De kosten van de Stichting ESPP worden gedragen door Grontmij N.V.

Per 31 december 2009 heeft Grontmij een vordering van € 260.000 (2008: € 0) op de Stichting ESPP.

Enkelvoudig overzicht van financiële positie

In duizenden euro's; vóór winstbestemming	Toelichting	31 december 2009		31 december 2008	
Vaste activa					
Dochterondernemingen		116.882		91.922	
Investeringsverwerkingsmethode 'equity'		71		550	
Overige financiële activa		-		98	
Financiële activa	2		116.953		92.570
Vlottende activa					
Vorderingen	3	150.923		101.432	
Geldmiddelen en kasequivalenten		2.068		2.751	
Vlottende activa			152.991		104.183
Totaal activa			269.944		196.753
Eigen vermogen	4				
Geplaatsd en volgestort kapitaal		4.441		4.441	
Agio		61.342		61.342	
Wettelijke reserve		4.098		4.244	
Reserve omrekeningsverschillen		-7.353		-6.403	
Afdekkingsreserve		-694		-832	
Reële waarde reserve		-		5.166	
Overige reserves		84.601		67.333	
Onverdeeld resultaat		20.261		38.320	
			166.696		173.611
Langlopende verplichtingen	5		394		409
Kortlopende verplichtingen	6		102.854		22.733
Totaal passiva			269.944		196.753

Enkelvoudige winst- en verliesrekening

In duizenden euro's	Toelichting	2009	2008
Resultaat uit deelnemingen na belastingen	2	28.351	40.600
Overige resultaten		-8.090	-2.280
Winst na winstbelastingen		20.261	38.320

Toepassing artikel 2:402 BW

Aangezien de resultaten van Grontmij zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening, is de enkelvoudige winst- en verliesrekening in overeenstemming met de bepalingen van art.2:402 BW in verkorte vorm opgenomen.

Inhoud

1	Bij opstelling van de jaarrekening gehanteerde grondslagen	107
2	Financiële activa	107
3	Vorderingen	107
4	Eigen vermogen	108
5	Langlopende verplichtingen	109
6	Kortlopende verplichtingen	109
7	Verbonden partijen	109
8	Bezoldiging van bestuurders en commissarissen	110
9	Honoraria van de accountant	110
10	Niet in het enkelvoudig overzicht van financiële positie opgenomen verplichtingen	110

1. ■ Bij opstelling van de jaarrekening gehanteerde grondslagen

De van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen als uiteengezet in toelichting 3 bij de geconsolideerde jaarrekening zoals opgenomen op de pagina's 59 tot en met 70 en zijn op consistente wijze toegepast in alle perioden waarover in deze enkelvoudige jaarrekening verantwoording wordt afgelegd.

Grontmij maakt bij de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling in haar enkelvoudige jaarrekening gebruik van de optie die wordt geboden in artikel 2:362 lid 8 BW. Dit houdt in dat de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling van de enkelvoudige jaarrekening gelijk zijn aan de grondslagen die voor de geconsolideerde jaarrekening, die is opgesteld in overeenstemming met EU-IFRSs, zijn toegepast. Hierbij worden deelnemingen, waarop invloed van betekenis wordt uitgeoefend, op basis van de 'equity'-methode gewaardeerd.

2. ■ Financiële activa

Voor het overzicht van de belangrijkste (operationele) dochterondernemingen wordt verwezen naar toelichting 6 op de geconsolideerde jaarrekening. De volledige lijst van dochterondernemingen, joint ventures en deelnemingen is gedeponeerd bij het Handelsregister te Utrecht.

Het verloop van de boekwaarde van de financiële activa is als volgt:

<i>In duizenden euro's</i>	Totaal	Dochter- ondernemingen	Leningen aan dochter- ondernemingen	Joint ventures/ deelnemingen	Andere financiële activa
Balans per 1 januari 2008	71.380	54.541	16.252	476	111
Mutaties in 2008					
Aandeel in het resultaat over 2008	40.600	40.526	-	74	-
Aflossing leningen	-16.252	-	-16.252	-	-
Koersverschillen en overige mutaties	-3.158	-3.145	-	-	-13
Balans per 31 december 2008	92.570	91.922	-	550	98
Mutaties in 2009					
Aandeel in het resultaat over 2009	28.351	28.348	-	3	-
Koersverschillen	1.469	1.469	-	-	-
Herclassificatie naar winst- en verliesrekening van voor verkoop beschikbare financiële activa	-5.166	-5.166	-	-	-
Overige mutaties	-271	309	-	-482	-98
Balans per 31 december 2009	116.953	116.882	-	71	-

3. ■ Vorderingen

<i>In duizenden euro's</i>	31 december 2009	31 december 2008
Dochterondernemingen	151.633	101.182
Vooruitbetaalde kosten en overige vorderingen	-710	250
	150.923	101.432

4. ■ Eigen vermogen

De mutaties in het eigen vermogen waren als volgt:

In duizenden euro's	Totaal	Geplaatst en volgestort kapitaal	Agio- reserve	Wettelijke reserve	Reserve omrekenings- verschillen	Afdekkings- reserves	Reële waarde reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat
Balans per 1 januari 2008	156.635	4.441	61.342	3.663	-830	647	-	54.684	32.688
Winstbestemming 2007	-19.541	-	-	-	-	-	-	13.147	-32.688
Winst na winstbelasting 2008	38.320	-	-	-	-	-	-	-	38.320
Valuta-omrekeningsverschillen	-5.573	-	-	-	-5.573	-	-	-	-
Overige mutaties	3.770	-	-	581	-	-1.479	5.166	-498	-
Balans per 31 december 2008	173.611	4.441	61.342	4.244	-6.403	-832	5.166	67.333	38.320
Winstbestemming 2008	-20.430	-	-	-	-	-	-	17.890	-38.320
Winst na winstbelasting 2009	20.261	-	-	-	-	-	-	-	20.261
Valuta-omrekeningsverschillen	1.469	-	-	-	1.469	-	-	-	-
Herclassificatie van reserve koersverschillen naar de winst- en verliesrekening	-2.419	-	-	-	-2.419	-	-	-	-
Overige mutaties	-5.796	-	-	-146	-	138	5.166	-622	-
Balans per 31 december 2009	166.696	4.441	61.342	4.098	-7.353	-694	-	84.601	20.261

AANDELENKAPITAAL

Het maatschappelijk aandelenkapitaal van 60 miljoen aandelen is verdeeld in 30 miljoen gewone aandelen met een nominale waarde van € 0,25 en 30 miljoen preferente aandelen met een nominale waarde van € 0,25. Per 31 december 2009 zijn 17.764.920 gewone aandelen geplaatst en volgestort (2008: 17.764.920 gewone aandelen).

Grontmij heeft geen eigen aandelen ingekocht. Er zijn geen preferente aandelen uitgegeven.

De Raad van Bestuur stelt voor per 31 december 2009 een dividend betaalbaar te stellen van € 1,00 per aandeel (2008: € 1,15) in de vorm van (certificaten van) gewone aandelen, tenzij de houder van (certificaten van) gewone aandelen uitdrukkelijk aangeeft het dividend in contanten te willen ontvangen. Voor zover het dividend wordt uitgekeerd in (certificaten van) aandelen, zullen de voor de stockdividend uitgegeven (certificaten van) aandelen worden uitbetaald ten laste van de agioreserve, dan wel overige reserves ter keuze van de vennootschap.

AGIORESERVE

De agioreserve is ontstaan bij kapitaalstortingen van aandeelhouders boven de nominale waarde en is te beschouwen als gestort kapitaal. De agioreserve is volledig belastingvrij uitkeerbaar.

WETTELIJKE RESERVE

De wettelijke reserve heeft betrekking op de ingehouden winsten van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode voor zover de Groep de uitkering daarvan niet zelfstandig kan bewerkstellingen.

RESERVE OMREKENINGSVERSCHILLEN

Deze reserve is heeft betrekking op valuta-omrekeningsverschillen ter zake dochterondernemingen met een andere functionele valuta dan de euro. Deze reserve wordt onder Nederlands recht als wettelijke reserve aangemerkt.

AFDEKKINGSRESERVE

De afdekkingsreserve bestaat uit het effectieve deel van de cumulatieve netto mutatie in de reële waarde van kasstroom-afdekkingsinstrumenten met betrekking tot afgedekte transacties die nog niet hebben plaatsgevonden.

REËLE-WAARDE RESERVE

De reële-waardereserve omvat de cumulatieve netto mutatie in de reële waarde van voor verkoop beschikbare financiële activa totdat deze activa niet langer in de balans worden opgenomen of een bijzondere waardevermindering ondergaan.

OVERIGE RESERVES

De reserves zijn gevormd uit door Grontmij ingehouden winsten van voorgaande jaren en omvatten tevens de mutaties in de wettelijke reserve ter zake ingehouden winsten van investeringen verwerkt volgens de 'equity'-methode.

5. ■ Langlopende verplichtingen

De langlopende verplichtingen geven de uitgestelde belastingen weer.

6. ■ Kortlopende verplichtingen

In duizenden euro's	2009	2008
Leningen en overige financieringsverplichtingen	-	1.500
Winstbelasting	536	-8.224
Dochterondernemingen	98.064	27.033
Voorzieningen	2.370	-
Overige schulden en overlopende passiva	1.884	2.424
	102.854	22.733

7. ■ Verbonden partijen

Voor de toelichting op de verbonden partijen wordt verwezen naar toelichting 32 op de geconsolideerde jaarrekening.

8. ■ **Bezoldiging van bestuurders en commissarissen**

Voor de toelichting op de bezoldiging van bestuurders en commissarissen als bedoeld in artikel 2:383 lid 1 BW wordt verwezen naar punt 32 van de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Bij de vennootschap waren in 2009 gemiddeld 10 personen in dienst (2008: 4).

9. ■ **Honoraria van de accountant**

In duizenden euro's	2009			2008		
	KPMG Accountants N.V.	Overig KPMG netwerk	Totaal	KPMG Accountants N.V.	Overig KPMG netwerk	Totaal
Onderzoek van de jaarrekening	197	403	600	407	453	860
Andere controle-opdrachten	155	35	190	131	218	349
Belastingadviezen	-	84	84	-	87	87
Andere niet-controlediensten	119	65	184	-	-	-
	471	587	1.058	538	758	1.296

10. ■ **Niet in het enkelvoudig overzicht van financiële positie opgenomen verplichtingen**

VOORWAARDELIJKE VERPLICHTINGEN

Grontmij heeft eind 2009 voor € 20.750.000 aan garanties verstrekt (2008: € 32.907.000).

NIET IN HET ENKELVOUDIG OVERZICHT VAN FINANCIËLE POSITIE OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Grontmij staat aan het hoofd van een fiscale eenheid voor de Nederlandse vennootschapsbelasting met nagenoeg alle Nederlandse 100%-dochterondernemingen. Op grond daarvan is Grontmij aansprakelijk voor de belastingschulden van de fiscale eenheid als geheel.

De Bilt, 10 maart 2010

Raad van Bestuur

S. Thijsen
D.M. Zuydam

Raad van Commissarissen

F.L.V. Meysman
S.E. Eisma
P.E. Lindquist
J.H.J. Zegering Hadders

STATUTAIRE BEPALINGEN OVER DE WINSTBESTEMMING

De statutaire regeling over de winstbestemming kan als volgt worden samengevat:

- jaarlijks wordt door de Raad van Bestuur, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, vastgesteld welk deel van de winst aan de reserves wordt toegevoegd;
- winstuitkeringen kunnen slechts plaatshebben tot ten hoogste het bedrag van het uitkeerbaar deel van het eigen vermogen;
- indien in enig jaar verlies is geleden, wordt over dat jaar geen dividend uitgekeerd. Ook in volgende jaren kan pas uitkering van dividend plaatsvinden, nadat het eerder geleden verlies door winst is goedge maakt;
- de Algemene Vergadering van Aandeelhouders kan echter op een voorstel van de Raad van Bestuur, dat is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen, besluiten een dergelijk verlies te delgen ten laste van het uitkeerbaar deel van het eigen vermogen of ook dividend uit te keren ten laste van het uitkeerbaar deel van het eigen vermogen;
- uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.

VOORSTEL WINSTBESTEMMING 2009

De Raad van Bestuur stelt voor per 31 december 2009 een dividend betaalbaar te stellen van € 1,00 per aandeel (2008: € 1,15) in de vorm van (certificaten van) gewone aandelen, tenzij de houder van (certificaten van) gewone aandelen uitdrukkelijk aangeeft het dividend in contanten te willen ontvangen. Voor zover het dividend wordt uitgekeerd in (certificaten van) aandelen, zullen de voor de stockdividend uitgegeven (certificaten van) aandelen worden uitbetaald ten laste van de agio-reserve, dan wel overige reserves ter keuze van de vennootschap. Conform het gestelde in het bericht van de Raad van Commissarissen is de voorgestelde winstbestemming dan als volgt:

In duizenden euro's	2009	2008
Onverdeeld resultaat boekjaar	20.261	38.320
Toevoeging aan de overige reserves	-2.496	-17.890
Dividend	17.765	20.430

Aan: de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Grontmij N.V.

VERKLARING BETREFFENDE DE JAARREKENING

Wij hebben de op pagina 50 tot en met pagina 110 opgenomen jaarrekening 2009 van Grontmij N.V. te De Bilt gecontroleerd.

De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening. De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit het geconsolideerd overzicht van financiële positie per 31 december 2009, de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2009 en de toelichting, bestaande uit een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen. De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit het enkelvoudig overzicht van financiële positie per 31 december 2009 en de enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2009 met de toelichting.

VERANTWOORDELIJKHEID VAN HET BESTUUR

De Raad van Bestuur van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 BW, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

VERANTWOORDELIJKHEID VAN DE ACCOUNTANT

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met het Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de vennootschap. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de vennootschap heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

ORDEEL BETREFFENDE DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Grontmij N.V. per 31 december 2009 en van het resultaat en de kasstromen over 2009 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 BW.

ORDEEL BETREFFENDE DE ENKELVOUDIGE JAARREKENING

Naar ons oordeel geeft de enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Grontmij N.V. per 31 december 2009 en van het resultaat over 2009 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

VERKLARING BETREFFENDE ANDERE WETTELIJKE VOORSCHRIFTEN

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het op pagina 18 tot en met 48 opgenomen jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 10 maart 2010

KPMG Accountants N.V.

W.L. van de Vrie RA

Het doel van de Stichting is het uitgeven van royeerbare certificaten tegenover het op eigen naam ten titel van administratie verkrijgen en houden van gewone aandelen in Grontmij, het beheren van de in administratie genomen gewone aandelen en het uitoefenen van alle aan de aandelen verbonden rechten, waaronder het stemrecht. Bij het uitoefenen van de aan de aandelen verbonden rechten richt de Stichting zich primair naar de belangen van certificaathouders, rekening houdend met de belangen van Grontmij, de met haar verbonden ondernemingen en alle daarbij betrokkenen. Certificering van gewone aandelen Grontmij wordt niet gebruikt als beschermingsmaatregel (zie hiervoor pagina 48 van het jaarverslag).

WERKZAAMHEDEN

Gedurende het verslagjaar werd tweemaal een bestuursvergadering gehouden. Tijdens de bestuursvergaderingen zijn de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- de jaarcijfers 2008 en de halfjaarcijfers 2009;
- de voorbereidingen voor de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Grontmij;
- de voorbereidingen voor een vergadering van houders van certificaten van aandelen Grontmij;
- de samenstelling van het bestuur van de Stichting en het rooster van aftreden.

Gedurende het verslagjaar heeft het bestuur van de Stichting de gebruikelijke werkzaamheden verricht zoals het in administratie doen nemen van gewone aandelen op naam, het van deze gewone aandelen doen uitgeven van certificaten en het (doen) uitoefenen van de aan de aandelen verbonden rechten, waaronder het stemrecht.

Op 8 april 2009 is een vergadering van certificaathouders gehouden teneinde de certificaathouders in staat te stellen een aanbeveling te doen voor de benoeming van twee bestuursleden. Bij de vergadering waren aanwezig vier certificaathouders, gezamenlijk vertegenwoordigend 186.685 certificaten. De certificaathouders hebben geen aanbeveling gedaan voor de benoeming van de bestuursleden. Het bestuur van de Stichting heeft vervolgens de heer Nederveen herbenoemd en de heer Van der Kolk benoemd. Voor de organisatie van deze certificaathoudersvergadering heeft het bestuur van de Stichting extern juridisch advies ingewonnen.

Het bestuur van de Stichting was aanwezig bij de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Grontmij op 14 mei 2009. Voor deze vergadering heeft het bestuur aan 42 certificaathouders een volmacht tot het uitoefenen van het stemrecht op aandelen verleend en heeft het van vijf certificaathouders een steminstructie gekregen. Deze certificaathouders vertegenwoordigen tezamen 54,3% van het geplaatste kapitaal. Het bestuur heeft naar eigen inzicht gestemd met

7.855.904 aandelen zijnde 44,7% van het totaal ter vergadering uitgebrachte stemmen. Voor zover het bestuur naar eigen inzicht kon stemmen, heeft het – de toelichting van de Raad van Bestuur, de Raad van Commissarissen en de aanwezige aandeelhouders in ogenschouw nemende – op geen van de voorstellen zich onthouden van stemmen of tegen gestemd. Het aantal gecertificeerde aandelen is in het verslagjaar niet gewijzigd en bedroeg per 31 december 2009 17.495.820.

SAMENSTELLING

Op 31 december 2009 bestond het bestuur uit:

- **B. van Nederveen** (voorzitter)
Geboortejaar 1935 **Nationaliteit** Nederlandse **Aftredend en herbenoembaar** 2013 **Belangrijkste eerdere functies** Bestuursvoorzitter Hoechst Holland N.V., president Koninklijk Instituut van Ingenieurs.
- **G.J.M. Braks**
Geboortejaar 1933 **Nationaliteit** Nederlandse **Aftredend en herbenoembaar** 2011 **Belangrijkste eerdere functies** Voorzitter Eerste Kamer der Staten-Generaal, minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.
- **A.G. van der Kolk**
Geboortejaar 1946 **Nationaliteit** Nederlandse **Aftredend en herbenoembaar** 2013 **Huidige functie** Lid Raad van Bestuur Kembo N.V. **Belangrijkste eerdere functie** Secretaris en General Counsel Koninklijke Sphinx N.V.

De heren Van Nederveen, Braks en Van der Kolk hadden op 31 december 2009 geen (certificaten van) aandelen Grontmij in bezit. De bezoldiging van de voorzitter bedroeg € 6.807 (2008: € 6.807) en van elk van de leden € 4.538 (2008: € 4.538).

OVERIG

De kosten van de activiteiten van Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V. bedroegen € 23.011 (2008: € 22.937) en komen krachtens overeenkomst ten laste van Grontmij N.V. De Stichting is een van Grontmij onafhankelijke rechtspersoon zoals bedoeld in artikel 5:71 lid 1 sub d van de Wet op het financieel toezicht (Wft).

CONTACT

Stichting Administratiekantoor van aandelen Grontmij N.V.
Postbus 203, 3730 AE De Bilt.
De Stichting is te bereiken via mevrouw S. van Nieuwkuyk,
T +31 30 220 75 39.

De Bilt, 10 maart 2010
B. van Nederveen
G.J.M. Braks
A.G. van der Kolk

De doelstelling van Stichting Preferente aandelen Grontmij is het behartigen van de belangen van Grontmij, de met haar verbonden onderneming en alle daarbij betrokkenen. Deze belangenbehartiging kan worden uitgeoefend door het verkrijgen van preferente aandelen en het uitoefenen van de rechten die aan deze aandelen zijn verbonden. De mogelijkheid tot plaatsing van preferente aandelen bij de Stichting is een beschermingsmaatregel (zie hiervoor pagina 48 van het jaarverslag).

Per 31 december 2009 waren geen preferente aandelen uitgegeven.

WERKZAAMHEDEN

Gedurende het verslagjaar werden twee bestuursvergaderingen gehouden. Tijdens deze bestuursvergaderingen zijn de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- de jaarcijfers 2008 en halfjaarcijfers 2009;
- de kredietfaciliteit van de Stichting;
- de samenstelling van het bestuur van de Stichting en haar rooster van aftreden;
- de doelstelling van de Stichting en de met Grontmij gesloten optie-overeenkomsten en de relevante ontwikkelingen op dit gebied in Nederland.

SAMENSTELLING

Op 31 december 2009 bestond het bestuur uit:

- **Jhr. R.J.M. de Beaufort** (voorzitter)
Geboortejaar 1947 **Nationaliteit** Nederlandse **Aftredend en herbenoembaar** 2011 **Belangrijkste eerdere functie** directeur Bank Insinger De Beaufort N.V.
- **S.C. Peij**
Geboortejaar 1970 **Nationaliteit** Nederlandse **Aftredend en herbenoembaar** 2013 **Huidige functie** directeur Governance University (Netherlands) B.V.
- **A.J. ten Cate**
Geboortejaar 1953 **Nationaliteit** Nederlandse **Aftredend en herbenoembaar** 2012 **Huidige functie** directeur-eigenaar Enatco B.V., adviesbureau voor de farmaceutische industrie.

De heer Peij is in 2009 herbenoemd voor een periode van vier jaar.

De heer De Beaufort had op 31 december 2009 4.316 (2008: 4.316) aandelen Grontmij in bezit. De heren Peij en Ten Cate hadden op 31 december 2009 geen (certificaten van) aandelen Grontmij in bezit.

De bezoldiging van de voorzitter en de andere bestuursleden bedroeg € 4.538 (2008: € 4.538).

OVERIG

De kosten van de activiteiten van de Stichting bedroegen € 16.540 (2008: € 16.541) en komen krachtens overeenkomst ten laste van Grontmij N.V.

De Stichting is een van Grontmij onafhankelijke rechtspersoon zoals bedoeld in artikel 5:71 lid 1 sub c van de Wet op het financieel toezicht.

CONTACT

Stichting Preferente aandelen Grontmij
Postbus 203, 3730 AE De Bilt.
De Stichting is te bereiken via de heer R.J.M. de Beaufort,
T +31 20 521 52 13.

De Bilt, 10 maart 2010
R.J.M. de Beaufort
S.C. Peij
A.J. ten Cate

Groepsdirecteuren

PLANNING & DESIGN

G. Dral

TRANSPORTATION & MOBILITY

U. Palmblad

WATER & ENERGY

L. Hughes

Landenmanagers

SCANDINAVIË

Denemarken

S. Larsen

Zweden

L. Bertilsson

VERENIGD KONINKRIJK,
CENTRAAL- EN OOST-EUROPA

Verenigd Koninkrijk

R. Pyle

Duitsland

B. Schierenbeck

Polen

M. Chrzanowski

BENELUX

België

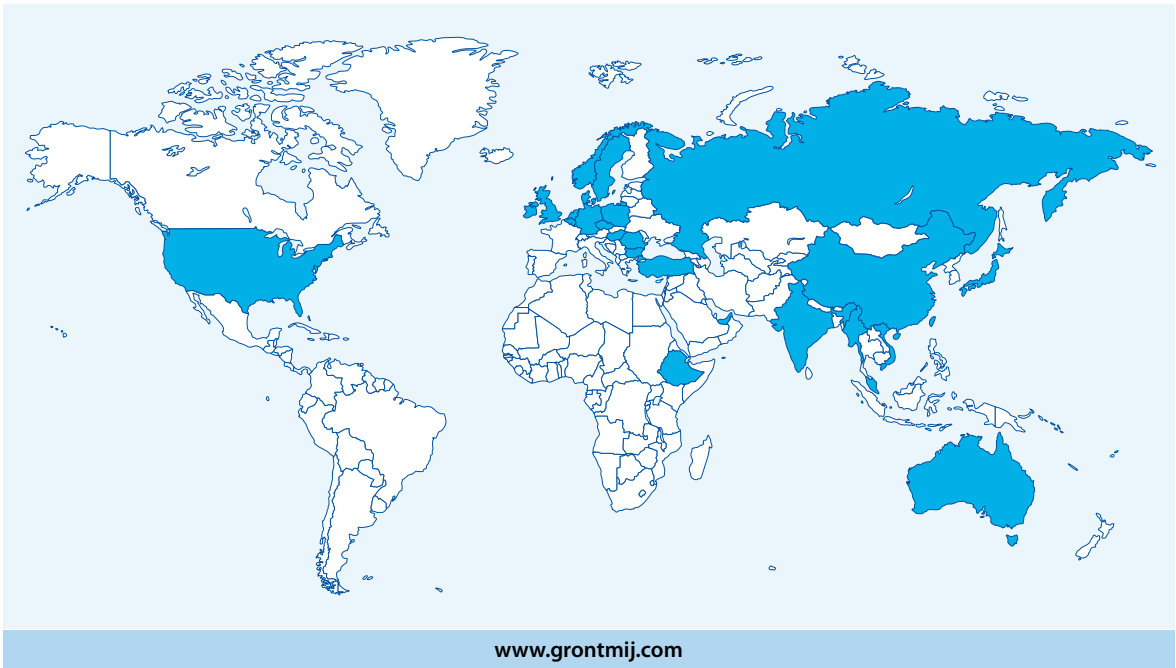
J. Bosschem

Nederland

H. Habib

Grontmij is actief in Abu Dhabi, Australië, België, Bulgarije, China, Denemarken, Dubai, Duitsland, Ethiopië, Hongarije, Hong Kong, India, Ierland, Japan, Letland, Lithouwen, Maleisië, Nederland, Noorwegen, Polen, Roemenië, Rusland, Singapore, Tjechië, Turkije, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten, Vietnam en Zweden.

Colofon

Uitgave Grontmij N.V., april 2010

Fotografie Getty Images, Grontmij Image Database, Hadewych Veys
Fotobeschrijving spreads

- Planning & Design**
Openbare ruimte Rosenlundsparken, Stockholm, Zweden
Baltic Arena voetbalstadion, Gdansk, Polen
Riverside kantoorgebouw, Londen, Verenigd Koninkrijk
Stortgasextractie, Nanchang, China
Raczynski bibliotheek, Poznan, Polen
- Transportation & Mobility**
Spartacus mobiliteitsplan, Vlaanderen, België
Uitbreiding (tweede) Coentunnel, nabij Amsterdam, Nederland
Ontwerp duurzaam tramdepot Marconi-terrein, Brussel, België
Renovatie Nørreport treinstation, Kopenhagen, Denemarken
Uitbreiding metronetwerk, Kopenhagen, Denemarken
- Water & Energy**
Offshore windmolenpark
Thames Tideway tunnels, Londen, Verenigd Koninkrijk
Ozone installatie, Kalundborg, Denemarken
Bio based products plant, Gent, België
SHARON-installatie Garmerwolde, Nederland
- MVO & Duurzaamheid**
Duurzaam kantoorgebouw Westraven, Utrecht, Nederland
Oplossing openbare ruimte Ashford, Verenigd Koninkrijk
Waterbeheerproject, Buôn Ma Thuôt, Vietnam
Agricultuurproject, Noord-Holland, Nederland
Energie via zonnepanelen voor IKEA-vestiging, Zaventem, België

Lay-out en opmaak BPR Bosch Promotional B.V.

Drukwerk Thieme Grafimedia Groep

Papier omslag 250 gr/m² MC Core silk FSC Burgo
Papier binnenwerk 130 gr/m² MC Core silk FSC Burgo
Het voor dit jaarverslag gebruikte papier wordt duurzaam
geproduceerd en is ISO- en FSC-gecertificeerd
(FSC Mixed 70% SGS-COC-0004378)

GRONTMIJ N.V.

De Holle Bilt 22

Postbus 203

3730 AE De Bilt

T +31 30 220 79 11

F +31 30 220 34 67

corporate.communication@grontmij.com

www.grontmij.com